07-DSE-576

Herta Müller

Încă de pe atunci vulpea era vânătorul

roman

„O confruntare insolită cu spaimele totalitarismului."
Süddeutsche Zeitung

HUMANITAS fiction

Gardul fabricii și casele sunt înconjurate de zidurile orașului, iar dincolo de acesta sunt lanurile unduitoare de grâu, nesfârșite, mărginite de Dunărea ce nu poate fi traversată decât sub tirul grănicerilor. Dacă lumea este doar o inimaginabilă și apăsătoare înșiruire de închisori concentrice, în care-ți ispășești condamnarea pe viață, mai ești, de fapt, în viață? Sau te amăgești mimând umanitatea într-un cotidian pe care nici frumusețea inocentă a naturii nu-l poate lumina, când relațiile dintre oameni sunt apăsate de povara suspiciunii, când victimele nu pot să scape decât dacă devin, la rândul lor, vânători de oameni?

Răspunsurile pe care și le dau la un număr de întrebări obsedante, niciodată formulate explicit, îi împart pe actorii acestei lumi în două tabere. Însă și unii, și alții trebuie să poarte măști.

Raftul
Denisei

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

HERTA MÜLLER

Încă de pe atunci vulpea era vânătorul

Traducere din germană de
NORA IUGA

HUMANITAS
fiction

Coperta de
ANGELA ROTARU

HERTA MÜLLER
DER FUCHS WAR DAMALS SCHON DER JÄGER
© Carl Hanser Verlag München 2009
First published in German by Rowohlt Verlag 1992
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2009,
pentru prezenta versiune românească

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
021/408 83 73, fax 021/408 83 74
www.humanitas.ro

Comenzi CARTE PRIN POŞTĂ: tel./fax 021/311 23 30
C.P.C.E. – CP 14, Bucureşti
e-mail: cpp@humanitas.ro
www.libhumanitas.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
MÜLLER, HERTA
Încă de pe atunci vulpea era vânătorul/Herta Müller;
trad.: Nora Iuga. – Bucureşti: Humanitas Fiction, 2009
ISBN 978-973-689-340-7

I. Iuga, Nora (trad.)

821.112.2(498)-31=135.1

Nu face nimic, nu face nimic,
îmi spuneam, nu face nimic.

BENEDIKT EROFEEV

Drumul viermelui în măr

Furnica trage după ea o muscă moartă. Furnica nu vede drumul, răstoarnă musca și se târăște înapoi. Musca e de trei ori mai mare decât furnica. Adina își retrage cotul, nu vrea să-i blocheze mușchii drumul. Lângă genunchiul Adinei e un bulgăre de catran, se coace în soare. Îl împunge cu degetul. De sub mână iese un fir de catran, se întărește în aer și se frânge.

Furnica are un cap cât gămălia unui bold; în el soarele nu-și află loc să ardă. Înțeapă. Furnica nu mai știe încotro s-o apuce. Se târăște fără să trăiască, pentru nici un ochi ea nu poate fi un animal. Și păstăile ierburilor se târâsc la marginea orașului la fel ca ea. Musca trăiește, fiind de trei ori mai mare, și este și cărată de altul; pentru orice ochi musca e un animal.

Clara nu vede musca, soarele e un dovleac aprins. Te orbește. Coapsele Clarei sunt larg desfăcute, între genunchi îi stau mâinile. Acolo unde chilotul îi intră între coapse se văd perii rușinii. Sub perii rușinii se află o foarfecă, o papiotă cu ață albă, niște ochelari de soare și un degetar. Clara își coase o bluză de vară. Acul se înfige, ața face noduri, mă-ta pe gheață, spune Clara și-și linge sângele de pe deget. O înjurătură de gheață, de mama acelor, a firelor, a ței. Când înjură Clara, totul are o mamă. Mama acului e locul care sângerează. Mama acului e mai bătrână decât toate acele

din lume, ea le-a născut pe toate, ea caută, la fiecare mână care coase pe acest pământ, un deget bun de înțepat pentru toate acele ei. În sudalmă lumea e mică; deasupra ei atârnă un bulgăre de sânge. Și în sudalmă mama pândește un mosor cu firele încâlcite deasupra lumii.

Pe căldura asta înjuri de gheață, spune Adina și maxilarele Clarei mestecă, limba ei se zbate în gură. Când înjură, Clara face mereu crețuri în obraz, în sudalmă fiecare vorbă e un glonț și poate să țintească obiectele de pe buze. Și pe mama obiectelor.

Adina și Clara stau întinse pe o pătură. Adina e goală, Clara nu are pe ea decât chilotul de la costumul de baie.

Înjurăturile sunt reci. Înjurăturile n-au nevoie de dalii, de pâine, de mere, de vară. Ele nu-s de mirosit și nici de mâncat. Înjurăturile sunt bune doar să stârnești praful și să te culci pe un loc neted, sunt bune doar de un mic scandal și de un lung răgaz de liniște. Ele coboară pulsul din tâmple în încheieturile mâinilor și ridică bătăile difuze ale inimii în urechi. Înjurăturile se întețesc și se gâtuie. După ce înjurăturile s-au rostit, parcă nici n-au existat.

Pătura e întinsă pe acoperișul blocului, în jurul acoperișului se văd plopii. Ei sunt mai înalți decât toate acoperișurile orașului și plini de verdeață, nu au frunze, au doar frunziș. Nu foșnesc, freamătă. Frunzișul stă vertical pe plopi ca și crengile, lemnul nu se vede. Și acolo unde nu mai ajunge nimic, plopii taie aerul fierbinte. Plopii sunt cuțite verzi.

Când Adina privește prea multă vreme plopii, ei își răsucesc cuțitele de pe o parte pe alta în gâtul ei. Atunci gâtul îi amețește și fruntea simte că nici o după-amiază nu poate

să țină nici măcar un singur plop, cât răgazul pe care și-l ia lumina de a dispărea în spatele fabricii la lăsarea serii. Seara ar trebui să se grăbească; poate noaptea ar putea ține plopii pentru că atunci nu se văd.

Între blocuri bătutul covoarelor sparge ziua, acolo sus pe acoperiș are un ecou și asmute loviturile una asupra alteia, cum asmute Clara cuvintele când înjură.

Bătutul covoarelor nu poate să ridice bătăile difuze ale inimii în urechi.

Clara a obosit după ce a înjurat și cerul este atât de gol, încât ea închide ochii orbită de soare; Adina îi deschide larg și privește îndelung sus în gol. Sus de tot, unde nici cuțitele verzi nu mai ajung, înlăuntrul ochiului se încordează un fir de aer fierbinte. De el atârnă greutatea orașului.

Dimineața, la școală, un copil i-a spus Adinei, cerul este altfel astăzi. Un copil care este totdeauna foarte tăcut în comparație cu ceilalți. Ochii lui sunt depărtați mult unul de altul, ceea ce îi îngustează tâmplele. Azi-dimineață, la patru, m-a trezit mama, a spus copilul, mi-a dat cheia, pentru că trebuia să plece la gară. Când a ieșit am mers și eu cu ea până la poartă. Când am traversat curtea am simțit în umăr cerul foarte aproape. Aș fi putut să mă sprijin de el, dar nu am vrut s-o sperii pe mama. Când m-am întors apoi singur prin curte, pietrele erau transparente. Am grăbit pasul. La intrare ușa era altfel, lemnul devenise gol. Aș fi putut să mai dorm trei ore, spuse copilul, dar n-am mai adormit. Atunci am tresărit speriat din somn, deși nu dormisem. Poate că dormisem totuși, pentru că ochii mi se împăienjeneau. Visasem că făceam plajă la malul apei și că aveam o bășică pe burtă. Am tras pielița de pe bășică, nu m-a durut. Deoarece

sub pieliță era o piatră. Bătea vântul și ridica apa în văzduh, era doar o pânză încreștită, nu era apă. Dedesubt nu erau pietre, sub pânză era carne.

Copilul a râs la ultima propoziție și a continuat să râdă în liniștea de după aceea. Și dinții lui erau ca pietrișul, jumătate înnegriți și ceilalți netezi, albi. Pe fața copilului era o vârstă care nu suporta vocea copiilor. Obrazul lui mirosea a fructe stătute.

Era mirosul femeilor bătrâne care își dau prea multă pudră pe obraz, până când pudra se face la fel de veștedă ca și pielea. Femei cărora le tremură mâinile în fața oglinzii și-și ating dinții cu rujul și peste o clipă își privesc degetele sub oglindă. Unghiile sunt lustruite și au o semilună albă.

Când ședea în curtea școlii printre ceilalți copii, pata de pe obrazul băiatului era atingerea singurătății. Ea se lățea pentru că deasupra plopilor lumina cădea pieziș.

Clara a adormit, somnul o duce departe, somnul ei la soare o lasă pe Adina singură. Când se bat covoarele, vara se frânge în coji verzi. În freamătul plopilor se află cojile verzi ale tuturor verilor care au rămas în drum. Toți anii în care ești copil și încă mai crești și simți totuși că fiecare zi cade seara peste o margine. Zilele copiilor cu părul tuns în unghi drept, noroiul uscat al periferiilor, praful din spatele tramvaiului și pe trotuar pașii bărbaților vlăguiți care câștigau bani pentru pâine.

Periferia era agățată cu sârme și țevi de oraș și cu un pod fără râu. Periferia era deschisă la ambele capete, la fel pereții, drumurile, copacii. La un capăt al periferiei huruiau tramvaiele orașului și fabricile își suflau fumul peste podul fără râu. Huruitul tramvaielor jos și fumul sus erau uneori același lucru. La celălalt capăt al periferiei câmpul mânca tot și fugea

cu frunzele zarzavaturilor hăt departe; acolo, în spate, sclipeau pereții albi. Erau mari cât palma, acolo se afla un sat. Între sat și podul fără râu atârnau oi. Ele nu pășteau frunzele zarzavaturilor, drumeagul din câmp era năpădit de iarbă și ele pășteau drumeagul înainte ca vara să se sfârșească. Apoi apăreau la marginea orașului și lingeau pereții fabricii.

Fabrica se întindea în fața și în spatele podului fără apă, era mare. În dosul pereților se auzeau mugetul vacilor și grohăitul porcilor. Seara se ardeau coarnele și copitele, un aer înecăcios se înălța deasupra periferiei. Fabrica era un abator.

Dimineața, când încă mai stăruia întunericul, cântau cocoșii. Pășeau prin curțile cenușii interioare, așa cum pășeau bărbații costelivi pe străzi. Și aveau aceeași căutătură.

De la ultima stație bărbații treceau podul cu piciorul. Deasupra podului cerul atârna foarte jos și, când era roșu, bărbații purtau o creastă roșie în păr. Frizerul periferiei spunea, când îl tundea pe tatăl Adinei, nu există nimic mai frumos pentru eroii muncii decât o creastă de cocoș.

Adina l-a întrebat pe frizer despre creasta roșie; el cunoștea doar ce piele a capului avea fiecare și ce vârtejuri. Spunea, vârtejurile sunt pentru păr ceea ce sunt aripile pentru cocoși. De aceea Adina știa că oricare dintre bărbații costelivi avea să zboare odată și odată, în toți acei ani, peste pod. Dar nimeni nu știa când.

Cocoșii zburau peste garduri și, înainte de a-și lua zborul, beau apă din conservele goale zvârlite în curțile interioare. Dormeau noaptea în cutii de pantofi. În aceste cutii se furișau târziu, când se răcoreau copacii, pisicile.

Capul liniei se afla la periferie, la șaptezeci de pași distanță de podul fără râu. Adina numărase pașii, deoarece ultima stație de pe o parte a străzii era prima pe cealaltă. Bărbații coborau agale la ultima stație și femeile se urcau grăbite la prima stație. Femeile alergau înainte de a se urca. În zori

aveau părul ciufulit și genți zburătoare, sub braț pete de sudoare. Petele de sudoare erau adesea uscate și cu margini albe. Uleiul de mașină și rugina rodeau lacul de unghii de pe degetele femeilor, încă de când alergau la tramvai, între bărbie și ochi li se citea oboseala fabricii.

Când primele tramvaie huruiau, Adina se trezea și simțea cum o lua cu frig în rochia ei de vară. Rochia avea un imprimeu cu copaci. Coroanele arborilor atârnau invers. Croitoreasa pusese materialul cu susul în jos.

Croitoreasa locuia în două odăi mici, podeaua avea noduri și pereții erau uzi, peste tot făceau burți. Ferestrele dădeau în curtea interioară. De o fereastră era sprijinită o firmă de tablă pe care scria COOPERATIVA PROGRESUL. Croitoreasa îi spunea odăii ATELIER. Pe masă, pe pat, pe scaune și lăzi, zăceau aruncate stofe. Pe duşumea și pe praguri, resturi de material. Pe fiecare stofă era prins un bilet cu un nume. În spatele patului, într-o ladă de lemn, se afla un sac cu resturi de stofe. Și pe ladă era scris DEȘEURI.

Croitoreasa căuta măsura clientelor într-un carnețel. Cine venea de ani de zile era clientă permanentă. Cine venea rar, întâmplător sau doar o singură dată era clientă ocazională. Când o clientă permanentă aducea un material, croitoreasa nu mai trecea măsura în carnețel. Doar măsura unei femei care mergea zilnic la abator și era sleită ca bărbații o trecea croitoreasa de fiecare dată în carnețel. Lua centimetrul în gură și spunea: Ar trebui să mergi la veterinar, dacă vrei o rochie. Păi așa, dacă-mi slăbești în fiecare zi tot mai rău, în curând carnetul meu o să se umple cu oasele tale.

Femeia îi aducea croitoresei, de câteva ori pe an, un carnet nou. Pe copertă scria CARNET DE BRIGADĂ și deasupra rubricilor, GREUTATEA ÎN VIU și GREUTATEA DUPĂ TĂIERE.

Adina nu avea voie să umble desculță prin atelier. Pe podea, printre resturile de stofe, erau bolduri. Doar croitoreasa știa cum trebuie să calci fără să te înțepi. O dată pe săptămână se târa cu un magnet prin cameră, atunci toate boldurile de pe jos săreau la ea în mână.

Mama Adinei i-a spus croitoresei la probă, copacii atârnă în jos, nu vezi, ai pus materialul invers. Croitoreasa ar fi putut să mai întoarcă stofa, era doar însăilată cu ață albă. Croitoreasa ținea două bolduri în gură, spatele și fața sunt importante, spunea, și fermoarul trebuia să fie pe stânga. Când privesc de aici, josul e sus. Își aplecă obrazul până lângă podea, găinile văd așa, mai spuse ea. Și piticii, adăugă Adina. Mama ei privea pe fereastră în curtea interioară.

Pe o parte a străzii era o vitrină cu cruci, burlane și căni de tablă. Toate înșiruite pe ziare vechi și în fața lor, pe o velință brodată, se afla o firmă tot de tablă pe care scria COOPERATIVA PROGRESUL. Crucile, burlanele și cănile tremurau când trecea tramvaiul. Dar nu se răsturnau.

În spatele vitrinei era o masă cu foarfeci, clești și șuruburi, în spatele mesei ședea un bărbat. Era tinichigiu. Purta un șorț de piele. Verigheta îi atârna la gât de un șnur, pentru că degetele inelare de la amândouă mâinile îi lipseau.

Și el avea clienți permanenți și ocazionali. Clienții permanenți spuneau, prima nevastă i-a murit de mult și nu și-a mai găsit alta pentru că verigheta îi atârna pe un șnur. Frizerul spunea că tinichigiul nu ar fi avut niciodată o nevastă, că ar fi fost doar logodit de patru ori cu aceeași verighetă, dar căsătorit, niciodată. Când vitrina se umplea de cruci, burlane și căni, tinichigiul suda oale vechi de gătit.

Când trecea tramvaiul prin fața vitrinei, fețele din vagoane se mutau între cruci și burlane. Pe căni fețele erau ondulate din cauza vibrației și a luciului tablei. După ce

trecea tramvaiul, pe căni nu mai persista decât o irizare de zăpadă netezită cu talpa.

Adina a purtat rochia de vară cu copacii răsturnați mai multe veri la rând. Crescuse și rochia devenise cu fiecare vară mai scurtă. Și coroanele copacilor atârnau an de an cu vârfurile în jos și erau grele. Fata de la periferie avea, când stătea pe marginea trotuarului, sub copacii crescuți în sus, o față sfioasă. Umbrele arborilor nu-i acopereau niciodată tot obrazul. Jumătatea din umbră rămânea rece și cea din soare se făcea fierbinte și moale. În obrazul rece Adina simțea un fermoar.

După o ploaie de vară, care nu izbutise să răcorească pietrele din curtea interioară, șiruri de furnici năpădiseră crăpăturile. Adina turnă apă cu zahăr pe țeava îngustă și transparentă a unei andrele circulare. Puse andreaua în crăpătura pietrei. Furnicile se strecurară înăuntru înșirându-se una după alta, mai un cap, mai o burtă. Adina lipi capetele țevii la flacăra unui chibrit și-și puse colierul în jurul gâtului. Se duse la oglindă și văzu colierul acela viu, deși furnicile muriseră încleiate în zahăr chiar pe locul unde se asfixiaseră.

Abia în acel colier fiecare furnică devenise un animal pentru ochiul nostru.

Adina mergea săptămână de săptămână la frizer pentru că părul creștea repede și nu avea voie să-i acopere urechile. În drum spre frizer trecea pe lângă vitrina cu cruci, burlane și căni. Tinichigiul îi făcea semn din spatele geamului și ea intra înăuntru. Îi dădea un cornet din hârtie de ziar. În el erau cireșe de mai, în iunie caise, vara chiar struguri, deși prin grădini nu se copseseră încă. Adina credea pe atunci că hârtia de ziar transformă fructele.

Când îi dădea cornetul, tinichigiul spunea, ia și mănâncă, altfel se strică. Ea mânca repede, fructele puteau să se strice

chiar în timp ce el îi spunea asta. Pe urmă tinichigiul adăuga, mănâncă încet să simți fiecare îmbucătură.

Mesteca, înghițea și vedea cum flacăra țâșnea din aparatul de sudură, cum lingea găurile pe fundul oalelor și le lipea. Găurile astupate străluceau ca burlanele, cănile și crucile din vitrină. Când focul nu roade oalele, moartea le mușcă de cur, spunea tinichigiul.

O dată, într-o după amiază, Adina s-a dus să se tundă cu colierul de furnici în jurul gâtului. Ședea pe scaun, în fața oglinzii mari, și-și bălăbănea picioarele. Frizerul îi pieptăna părul la ceafă și-și duse deodată pieptănul înaintea ochilor, ori dispar furnicile astea, ori dispari tu cu ele cu tot.

Într-un colț moțăia un bărbat. Ținea în poală pisica frizerului. Bărbatul era numai piele și os și în fiecare dimineață, când mergea la abator, pe pod îi creștea o creastă de cocoș. Tresări speriat din somn și aruncă pisica, pe lângă oglindă, până-n pragul ușii. Mi-ajung hoiturile de animale de la abator, răcni el și scuipă pe jos.

Podeaua era acoperită cu păr tăiat, cu părul bărbaților storși de vlagă, care se cunoșteau între ei. Era aspru, gri-închis, gri-deschis și alb. Era des ca și când ar fi acoperit pielea unui cap uriaș. Printre șuvițe se târau gândaci de bucătărie. Șuvițele se ridicau și se coborau. Părul trăia pentru că îl purtau gândacii. Pe capetele bărbaților nu trăia.

Frizerul aruncă foarfeca în sertarul deschis, așa nu pot să tai părul, spuse el, furnicile îmi intră pe sub haine. Își scoase cămașa din pantaloni și se scărpină, când își retrase degetele, pe burtă îi rămaseră dâre roșii, înjură de mama furnicilor. Cel de la abator înjură de mama hoiturilor. Oglinda se făcu deodată atât de înaltă și sertarul atât de adânc, încât Adina își văzu picioarele sub scaun atârnându-i de pe un acoperiș. Fugi afară, în fața ușii, unde se întindea pisica. Pisica privi după ea. Avea trei ochi.

Săptămâna următoare frizerul îi dădu Adinei bomboane. Aveau păr lipit pe ele, o zgâriau la limbă. Adina voia să scuipe părul și el spunea, lasă că-ți curăță gâtul.

Bomboanele scârțâiau în gură, Adina întrebă când o să moară bărbatul care aruncase pisica. Frizerul își vârî un pumn de bomboane în gură, când tund atâta păr de la un bărbat ca să pot umple un sac cu el, un sac plin ochi. Când sacul e la fel de greu cât bărbatul, atunci omul moare. Vâr părul fiecărui bărbat într-un sac pân' ce sacul se umple de tot, spuse frizerul. Nu cântăresc părul cu cântarul, îl cântăresc din ochi. Știu, spuse el, cât păr am tăiat de la fiecare, de ani de zile. Simt greutatea din ochi, nu pot să mă păcălesc. Îi suflă Adinei părul de pe ceafă.

Clientul care a aruncat pisica mai vine de șapte, opt ori, spuse el. De aceea n-am zis nimic, deși pisica nu se mai atinge de mâncare de atunci. Nu vreau să alung un client vechi, care nu mai are multe zile de tuns, și să-l împing la alt frizer, în necunoscut. Din colțul gurii lui porni o cută care îi tăie obrazul de-a curmezișul.

Clara stă lângă pătură, își îmbracă bluza de vară. Pe vârful arătătorului îi arde degetarul la soare. Picioarele ei sunt ciolănoase, când își probează bluza își duce genunchii până-n dreptul burții, încercând parcă un mers unic. Este mersul unei păsări ciolănoase, care nu are altceva de făcut decât să privească în miezul verii și să fie frumoasă. Plopul, cu tăișul lui apropiat, contemplă totul. În subțiorile rase ale Clarei cresc smocuri de păr. Sub brațele ei, ele par deja bărbia acelui bărbat de care vorbește. Un bărbat stilat, spune ea, n-am întâlnit încă până acum. O dorință.

Clara râde, parcă pășește pe catalige, dorința este înfierbântată de soare și amețită de înălțimea acoperișului. Capul ei nu știe nimic de cuțitul verde al plopilor, de marginea

acoperișului de nori, de oraș. Nu știe că tabla încinsă la soare e plină de furnici care târăsc muște moarte. Și că acest acoperiș bătut de soare nu este decât o margine în cer.

Rochia de vară cu arborii răsturnați și fermoarul pe unul din obraji au făcut-o pe Adina pentru totdeauna timidă față de rochii. Ea începu să măsoare la croitoreasă viața femeilor după greutatea resturilor de stofă. Se ducea adesea acolo, ședea și privea. Își agăța cântarul ochiului cu încăpățânare de toate clientele. Știa la care femeie resturile de stofă vor umple, în curând, sacul, un sac plin, cu vârf, la fel de greu ca femeia. Știa că femeia de la abator mai avea nevoie de patru rochii până la moarte.

Clara scoate din geantă un măr mic, vărătec, cu pete roșii și-l ține sub bărbia Adinei. Degetarul sclipește și taie exact în coaja mărului. Un măr mic cu o codiță lungă; mult din ceea ce ar fi trebuit să devină măr a devenit lemnos și a crescut în tulpină. Adina mușcă adânc din măr. Scuipă, un vierme, spune Clara. Un fir brun încolăcit e îngropat în carnea mărului. Adina înghite îmbucătura și viermele. Dar nu e decât viermele mărului, spune ea, crește în măr, e din carnea mărului. Nu crește în măr, spune Clara, se strecoară înăuntru, scobește acolo să-și facă drum și se târăște afară. Ăsta e drumul lui.

Adina mănâncă, îmbucăturile îi scârțâie în urechi, ce să caute el afară, spune ea, doar e carne din carnea mărului, e alb și mănâncă această carne albă și dă din el o dâră brună, își face loc mâncând și moare în măr. Acesta e drumul lui.

Ochii Clarei nu sunt fardați și cerul e gol, cuțitele plopilor stau vertical și sunt verzi. Ochii Clarei sunt mici. Pupilele își caută, sub obraji, calea cea mai dreaptă spre gură. Clara tace. Se întinde pe pătură și închide ochii.

Deasupra blocului e un nor alb și înfoiat. Bătrânii care mor vara rămân o clipă atârnați între pat și groapă deasupra orașului.

Clara și bătrânii verii dorm același somn. Adina simte drumul viermelui din măr în burta ei. El trece prin perii rușinii pe partea interioară a coapselor până la subțioara genunchiului.

Bărbatul în mână

În spatele femeii merge o umbră, femeia e mică și strâmbă, umbra păstrează distanța. Femeia merge prin iarbă și se așază lângă bloc, pe o piatră.

Femeia șade, umbra se oprește. Nu aparține femeii, cum umbra peretelui nu-i aparține peretelui. Umbrele și-au părăsit lucrurile cărora le aparțin. Ele nu mai aparțin decât după-amiezii târzii care a trecut.

În fața rândurilor de ferestre de la parterul blocului cresc daliile, au petalele larg desfăcute și la margini sunt, din cauza arșiței, ca de hârtie. Ele privesc în bucătării și odăi, în farfurii și în paturi.

Pe o fereastră de bucătărie zboară fumul în stradă, miroase a ceapă prăjită. Deasupra aragazului atârnă un covor de perete, un luminiș de pădure cu cerb. Cerbul este la fel de brun ca și strecurătoarea cu tăiței de pe masă. O femeie linge o lingură de lemn, un copil stă pe un scaun și plânge. În jurul gâtului îi atârnă o baveță. Femeia îi șterge copilului lacrimile de pe obraz cu baveța.

Copilul e prea mare să mai stea în picioare pe scaun, prea mare să mai poarte baveță. Pe cotul femeii stă lipită o pată albastră. O voce de bărbat strigă, ceapa pute, stai lângă oală ca o vacă, îmi iau lumea în cap, mă duc unde-oi vedea cu ochii. Femeia se uită în oală, suflă în fum. Spune cu glas scăzut și hotărât, du-te odată, ia-ți catrafusele și du-te-n

mă-ta. Bărbatul o trage de păr, mâna lui o loveşte peste faţă. Pe urmă femeia stă şi plânge lângă copil şi copilul tace privind pe fereastră.

Ai fost pe acoperiş, spune copilul, ţi-am văzut curul. Bărbatul scuipă prin fereastră afară, pe dalii. Partea de sus a corpului îi e despuiată, pe piept are pete albastre. Şi ce era acolo de văzut, spune el, te scuip între ochi. Scuipatul cade pe trotuar, în el e un miez de floarea soarelui. Hai înăuntru şi uită-te afară, acolo ai mai multe de văzut, spune bărbatul. Copilul râde, femeia îl ridică de pe scaun, îl strânge la piept. Râzi şi creşti, îi spune, o să te faci mare şi ăsta o să mă omoare în bătaie. Bărbatul râde încet, pe urmă tare. Ai fost cu copilul pe acoperiş, spune femeia.

De la un pas la altul, pe trotuar, sunt scuipaţi, mucuri de ţigări, coji de seminţe de floarea soarelui. Şi ici, colo, o dalie strivită. Pe bordură e căzută o foaie dintr-un caiet. Viteza tractorului albastru e de şase ori mai mare decât viteza tractorului roşu, scrie pe ea.

Scrisul tuturor zilelor de şcoală; literele cad într-un cuvânt pe spate, în altul în faţă. Şi negii pe degetele copiilor, murdăria de pe negi. Şiraguri de negi din bobiţe gri, degete ca gâturile curcanilor.

Negii se iau şi prin obiecte, a spus Paul, ei circulă peste tot, pe orişice piele. Adina apucă în fiecare zi caietele şi mâinile copiilor. Creta zgârie tabla, fiecare cuvânt scris ar putea deveni un neg. Pe feţe sunt ochi obosiţi, ei nu aud ce se spune. Pe urmă sună clopoţelul şi Adina stă la toaleta profesorilor în faţa oglinzii. Îşi priveşte faţa şi gâtul, caută un neg. Creta îi mănâncă degetele.

În şiragurile de negi ale copiilor se află apucatul, împinsul, călcatul în picioare, apăsatul, strivitul, ura cu care striveşti şi apuci. Păcălirea şi fuga se află în şiragurile de negi, perfidia mamelor şi a taţilor, a rudelor şi vecinilor şi străinilor.

Când îți curge un ochi, când ți se rupe un dinte, când ai sânge în ureche, urmează o ridicare din umeri.

Un troleibuz trece cu geamurile luminate, la mijloc este un burduf de gumă pliat, un acordeon. Troleele alunecă sus pe sârmă, acordeonul se deschide și se închide, dintre cute zboară praful. Praful este cenușiu și cu scame fine, mai cald decât aerul serii. Când troleibuzul merge, în oraș e curent. Troleele aruncă scântei în copaci, din crengile joase cad frunze pe drum. Plopii ajung deasupra tuturor străzilor, ei sunt mai întunecați în amurg decât alți copaci.

În fața Adinei merge un bărbat, are o lanternă în mână. Adesea în oraș nu este curent, lanternele aparțin mâinilor la fel ca degetele. Pe străzi întunecate ca fundul unui sac, noaptea este dintr-o singură bucată și un pieton nu e decât un zgomot sub bombeul unui pantof luminat. Bărbatul ține lampa de buzunar cu becul înspre spate. Seara trage ultimul fir alb prin capătul străzii. În vitrine sclipesc farfurii de supă albe și linguri neruginite. Lanterna nu arde încă, bărbatul așteaptă până ce capătul străzii se varsă în următoarea stradă mică. Când aprinde lanterna, el dispare. Atunci devine un bărbat în mână.

Abia când se face complet întuneric, se întrerupe curentul. Fabrica de pantofi nu mai duduie, în cabina portarului arde o lumânare, lângă ea șade o mânecă. În fața cabinei portarului latră un câine, nu-l poți vedea, zărești doar ochii strălucind și auzi târșâitul labelor pe asfalt.

Plopii înaintează pe toate străzile. Casele se înghesuie strâns una în cealaltă. În spatele perdelelor tremură flacără de lumânări. Oamenii își țin copiii la lumină, vor să le mai zărească încă o dată obrajii înainte de dimineața următoare.

Unde cresc bălăriile, noaptea este gata să facă saltul între frunziș și asfalt. Când în orașul întunecat nu e curent,

noaptea vine de jos, mai întâi taie picioarele, în jurul umerilor atârnă încă lumina cenușie care ajunge până la clătinarea capului, până la închiderea ochilor. Nu ajunge până la văz.

Doar uneori băltoacele luminează, dar nu luminează mult, pentru că pământului îi e sete, vara e uscată săptămâni întregi, plină de praf. Un boschet atinge umărul Adinei. Are flori neliniștite, albe. Miros greu, parfumul apasă. Adina apasă pe butonul lanternei, un cerc cade în întuneric, un ou. În el crește un cap cu plisc. Lumina lămpii nu ajunge ca să vezi, ajunge doar să devii conștient că noaptea nu poate înfuleca spinarea întreagă, ci doar jumătate din ea.

În fața intrării în bloc trandafirii țes un acoperiș găunos, o urzeală din frunze murdare și stele murdare. Noaptea le împinge afară din oraș.

Onduleul de pe frunte

Hârtia ziarului e aspră, dar onduleul de pe fruntea dictatorului are pe hârtie un luciu viu. E dat cu briantină și strălucește. Firele de păr care îl formează sunt lipite între ele. Onduleul e mare, face ondule mai mici înspre ceafă. Acestea sunt înghițite de hârtie. Pe hârtia aspră stă scris: Cel mai iubit fiu al poporului.

Tot ce strălucește vede.

Onduleul de pe frunte strălucește. Vede fiecare zi din țară. Imaginea dictatorului este zilnic în ziar la fel de mare cât jumătate de masă. Sub onduleul de pe frunte, obrazul e cât două mâini, când Adina și le pune cu palmele în sus și privește țintă în gol, înghițindu-și propria respirație.

Negrul din ochiul dictatorului este cât unghia degetului ei mare, când degetul se îndoaie fără să apuce nimic. Negrul ochiului privește zilnic din ziar în țară.

În țară aleargă nervul optic. Orașe și sate sunt când strânse la un loc, când despărțite cu forța. Drumuri se rătăcesc pe câmpuri, se opresc în fața gropilor fără poduri sau în fața copacilor. Și copacii se gâtuie unde nu i-a sădit nimeni. Câinii urlă; unde nu sunt case și-au uitat lătratul. Pierd când o blană de iarnă, când una de vară, sunt când sfioși, când sălbatici, îi apucă așa din senin. Le e frică și când aleargă își iau inima-n dinți înainte de a mușca.

Și oamenii, acolo unde cade lumina din negrul ochiului, stau în țară, au locuri sub picioare, care le urcă abrupt înspre gâtlejuri și le coboară abrupt pe spinări.

Și cafeneaua și parcul și mese și scaune din fier. Au fost îndoite ca niște frunze și tulpini, albe și subțiri cât firul de ață. Doar că scaunele sunt grele când le ridici sau le urnești din loc. Abia le apuci cu degetele și ești luat prin surprindere, pentru că nu te așteptai ca mâinile să întâlnească fierul.

Drumul de lângă cafenea se ține după râu, râul după drum.

Pescarii stau pe malul râului și în apă se mai arată o dată negrul ochiului și strălucește.

Tot ce strălucește vede.

Umbrele plopilor cad pe mal, pe trepte în jos, sparg marginile și nu se scufundă. Când pe pod trece tramvaiul, umbrele formează umbre mai mici în larg, pe cursul apei, cum onduleul de pe fruntea dictatorului îi împinge ondureurile mai mici spre ceafă.

Lumini și umbre de plopi, până când întreg orașul pare vărgat. Dale de piatră, pereți, smocuri de iarbă, apa, băncile.

Pe lângă râu nu merge nimeni, deși este o zi de vară, ar putea fi o vară de hoinărit aiurea, pe malul râului.

Dar pescarii n-au încredere în vara cu dungi. Ei știu că umbrele plopilor rămân jos ceea ce sunt plopii sus, cuțite.

Aici peștii nu mușcă, spun pescarii. Când cade o dungă întunecată din plopi pe undițe, își pun nuielele pe o iarbă mai luminoasă și-și aruncă sforile într-un ochi de apă mai limpede.

Pe drumul de lângă râu merge o femeie. Poartă în brațe o pernă, e bine legată, o duce cu ambele mâini, o ține drept, în spatele ei bate vântul. Poate că în pernă e un copil, poate un sugar care doarme, cu două fețe, una pentru fiecare capăt, fiindcă betele sunt legate atât de strâns. Brațele femeii sunt brune, coapsele, albe ca perna. Un pescar se uită după coapsele ei. I se mișcă fundul. Privirea pescarului cade în apă

obosită și mică din cauza plopilor care stau cu capul în jos. Ochii pescarului simt seara cea mai mică. Ea se întinde pe șaua nasului în miezul zilei. Degetele scotocesc în buzunarul pantalonilor, vâră o țigară în gură. În colțul gurii flacăra e luminoasă, mâna se face mare și o acoperă, vine vântul.

Pescarii pescuiesc din râu iarba înecată, șosete mâncate și chiloți îmbibați de apă. Și o dată pe zi, când nuielele sunt îndoite și sforile îmbătate de prundiș, câte un pește cleios. Ar putea să fie și o mâță moartă.

Seara cea mai mică de pe șaua nasului fură tot. Ce nu poate fura interzice. Ea interzice norocul, spun pescarii, vara cu dungi mănâncă norocul la pescuit.

În plopi atârnă păstăi, nu sunt nici semințe, nici fructe, doar niște degetare strâmbe pentru paraziți, pentru muște și păduchi de frunză. Cad din plopi și se târăsc pe ziar. Adina împinge paraziții cu vârful degetului în onduleul de pe fruntea dictatorului, muștele se târăsc pe marginea părului până la urechea lui, păduchii de frunză simt irizarea luminoasă și se prefac că-s morți.

Chelnerița lasă jos tava, vede obrazul de pe masă, oasele feței i se zbat, urechea îi arde. Își întoarce ochii atât de repede, că frica îi încordează o venă albastră la tâmplă, pune paharul pe fruntea de pe masă. Limonada e subțire și răscolește bășicuțe galbene, onduleul de pe frunte e în pahar. Adina lovește cu linguriță, linguriță strălucește și limonada; tot ce strălucește vede. În frunte e un ac fierbinte. Tramvaiul merge pe pod, face valuri pe râu. Adina lasă linguriță din mână, nu apucă paharul, mâna ei e ca linguriță. Adina îi așteaptă pe Clara și pe Paul. Întoarce capul în altă parte.

În spatele acoperișului plat al cafenelei se-ntinde parcul, și dincolo de el sunt acoperișuri ascuțite. Aici se află străzile directorilor, inspectorilor, primarilor, securiștilor, ofițerilor. Tăcutele străzi ale puterii, unde vântul se teme

când bate. Și nu se învolburează când zboară. Și când se răscoală preferă să-și rupă o coastă decât o creangă. Frunzișul uscat zgârie, drumurile acoperă urmele de îndată ce pașii au trecut. Dacă se întâmplă să treacă vreunul care nu locuiește aici și nu-i de prin partea locului, pentru aceste străzi e ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

Tăcutele străzi ale puterii stau în aburul care culege crengile din parc și umple copacii cu frunze pentru a se putea asculta mai bine, aburul care ține drumul pe lângă râu pentru zvonuri și bârfe, care în iarba proaspăt cosită, pe ambele maluri, face pașii să devină verticali și ridică genunchii până la gât. Aici drumeții nu vor să atragă atenția, merg țepeni și încet. Și totuși aleargă, sunt hăituiți din gât. Când ajung pe pod, orașul îi învăluie cu zgomotele lui nepăsătoare. Răsuflă ușurați, tramvaiul huruie, scoate fruntea și părul din tăcere.

Stăpânii tăcutelor străzi nu pot fi văzuți niciodată în case și grădini. În spatele brazilor, pe trepte de piatră merg slugile. Când picioarele slugilor pășesc pe suprafețele verzi, acestea își ridică măruntaiele până-n gât ca să nu rupă iarba. Când taie iarba au în albul ochiului o oglindă în care secera și grebla strălucesc ca foarfeca și pieptănul. Slugile n-au încredere în pielea lor, pentru că mâinile aruncă umbre când ating. Țestele lor știu că s-au născut pe străzi murdare, cu mâinile murdare. Că acum, în această tăcere, mâinile lor nu se fac curate. Doar bătrâne. Când slugile se uită în frigiderul stăpânilor, ochii se sperie, pentru că lumina formează un pătrat pe picioarele lor. Pendula de perete ticăie, perdeaua se umflă, obrazul îngheață la gândurile lor. Carnea este învelită în celofan, celofanul e acoperit de brumă, brumă albă ca piatra, ca marmura din grădină.

În grădinile tăcutelor străzi nu sunt pitici de grădină cu scufe. În grădini stau pietre triste, desculțe până-n creștetul

capului. Lei goi, albi ca niște câini ninși și îngeri goi, fără aripi, ca niște copii ninși. Și iarna, când gerul se învârtește prin dreptul soarelui și aici zăpada se face galbenă și se frânge fără să se topească.

Slugile locuiesc sub case, în pivniță. Ce mângâie ele în somn e mai aproape de gândaci și de șoareci decât podeaua de sus. Bărbații slujnicelor au intrat în pământ, copiii lor au crescut și au părăsit casa. Slujnicele sunt văduve.

O învățătoare de la școala Adinei este fata unei slujnice. În casa galbenă din spatele grădinii rotunde e slujnică mama, i-a spus Adinei învățătoarea. Și-a ridicat arătătorul deasupra capului și i-a arătat Adinei casa de pe celălalt mal. Ori i se împăienjeniseră ochii sau îi încremenise privirea pentru că ziua era foarte rece și apa foarte aproape. Sus pe pod chicoti, tramvaiul tocmai trecea, strivi chicotitul. Seara, spunea fata slujnicei, când e deja întuneric, vine domnul acasă, e ofițer, își bea zilele la cazinoul militar în Piața Libertății. Seara îl găsește drumul pe el, nu el drumul. Chelnerițele îi pun șapca de la uniformă invers pe cap, înainte de a pleca. Așa se clatină pe străzi, până îl găsește drumul spre casă cu cozorocul șepcii la ceafă. În această casă se întâmplă în fiecare seară același lucru, spuse fata slujnicei: DELTA DUNĂRII. În turnul catedralei bătu clopotul, fata slujnicei se uită în sus, râse în hohote, bătăile clopotului îi atârnau de limbă. Adina simți în vitrine, încă o dată, apropierea apei. Fata slujnicei se aplecă și-și privi pantofii din partea de jos. Talpa se afla în ochii ei, tocurile nu-mi plac, spuse ea. Gura ei se strânse, spuse DELTA DUNĂRII și se întoarse iar la ofițer.

Când ofițerul urcă treptele între cei doi lei, soția lui îi aude cizmele zgâriind piatra. Îi spune mamei: DELTA DUNĂRII. Mama ia o oală cu apă fiartă din bucătărie și o duce la baie. Toarnă apa într-un lighean așezat pe jos. Toarnă

deasupra apă rece până ce ligheanul e plin ochi și apa e călduță. Soția ofițerului așteaptă în hol. Înainte să se învârtească cheia pe dinafară, ea îi deschide ușa din interior. Îi ia bărbatului servieta din mână și chipiul de pe cap și spune DELTA DUNĂRII. Ofițerul mormăie și încuviințează din cap. Merge pe urmele nevestei la baie traversând camera. Soția șade deja pe capacul lăsat al closetului. El își scoate cizmele și le pune în fața ușii. Soția îi spune, scoate-ți cocoșelul. Ofițerul își scoate pantalonul de la uniformă și i-l dă nevestei, ea îl împăturește și-l pune pe braț. El își scoate izmenele și se așază cu picioarele crăcănate peste lighean, se lasă în genunchi și vede plăcile de faianță de deasupra oglinzii. Membrul îi atârnă în apă. Când testiculele i se scufundă, soția lui spune, bine. Când testiculele plutesc la suprafața apei, plânge și țipă, te-ai regulat până te-ai stors de tot, până și cizmele-ți sunt blege. Ofițerul își apleacă obrazul între genunchi, vede testiculele lui plutitoare, îți jur, spune el, dragostea mea, îți jur.

Fata slujnicei privea tufișul desfrunzit care-i zgâria paltonul, ce jură el nu știe mama, spuse ea, codul e păzit cu sfințenie, el își repetă jurământul. Soția lui a tăcut de mult, e rândul lui să plângă. La el nu e decât o văicăreală, la ea e mai mult. Mama șade în sufragerie, scaunul ei e la capătul mesei lungi. Se uită în camera de baie, se rușinează până-n albul ochilor. Își ascunde mâinile care-i tremură sub tăblia mesei. Când mama își mișcă papucul, soția îi spune, Lenuța, tu rămâi. Iar ofițerului îi spune, bagă-ți cocoșelu-n pantaloni. El se ridică și-și îmbracă indispensabilii. Ea merge cu pantalonii pe braț prin sufragerie, se apucă de fiecare dată de marginea mesei și pe urmă de umerii mamei. Spune, Lenuța, strânge pe aici, se duce din nou la ușa dormitorului, ținându-se de marginea mesei ca de balustrada unei scări. El merge cu cizmele în mână pe urma ei.

Fata slujnicei își suflă aer cald din gură în palme. Paltonul meu nu are buzunare, spuse ea, mi l-a dat soția. Mama face ordine la baie și stinge lumina. De fapt nici nu cred toate astea, spuse fata slujnicei, își frecă degetele de palton, își atinse nasturii cu unghiile și se-auzi un zgomot de parcă s-ar fi lovit pietre de pietre.

Mama nu a mințit niciodată, spuse fata slujnicei, în spatele ușii dormitorului sforăie ofițerul, soția lui murmură un cântec:

Rozele-n crâng
Iar înfloresc
Iar se roșesc
Rozele-n crâng.

Mama cunoaște cântecul, soția îl cântă în fiecare dimineață în bucătărie. Mama merge pe vârfurile picioarelor și podeaua scârțâie totuși. Soția ascultă și când mama se oprește în prag, în fața ușii apartamentului, spune, Lenuța, încuie de două ori. Soția se teme, spuse fata slujnicei, că îngerul de piatră umblă noaptea prin casă. De aceea sunt leii mei. Soția îi spune uneori mamei, îngerul nu poate trece printre leii mei. Ofițerul și-a cumpărat îngerul împotriva soției lui; îngerul și leii provin de la același pietrar, mama spune, ei nu se atacă unii pe alții. Ofițerul știe asta, soția lui, nu. Dimineața, când ofițerul e cu chipiul pe cap și cu cizmele în picioare, soția îi perie vestonul în hol. El se apleacă încet și-și ia servieta, ea se apleacă și perie. Peria e așa de mică, încât mama, când abia venise în casă, nu o vedea în mâna nevesti-sii. Mama s-a mirat că ea își îndoaie degetele când îl mângâie pe ofițer pe veston. Pe urmă, într-o zi, i-a căzut peria din mână. Soția lui are mâini foarte mici, mama credea până atunci că ea nu poate duce nimic în mâini fără să se vadă. E foarte înaltă, spuse fata slujnicei, n-am mai văzut mâini așa de mici la o femeie atât de voinică. După ce pleacă

ofițerul, nevasta lui se instalează la fereastră și se uită după el. Doar preț de două case, pe urmă dispare și ea așteaptă până-l zărește la capătul podului și pe urmă pe pod. Soția lui spune că-i e frică să nu i se întâmple ceva tocmai dimineața pe pod, când e treaz.

Apoi mai era și povestea cu sticluța de parfum, spunea fata slujnicei. Se pare că soția ofițerului o purta ascunsă-n geantă, și că era goală de ani de zile. Ar fi avut un trandafir încrustat pe sticlă și dopul ar fi fost cândva aurit, dar acum e uzat de atâta folosință. Pe marginea dopului s-ar părea că erau gravate litere chirilice, probabil că fusese parfum rusesc în sticluța aceea. Cu mulți ani în urmă ar fi venit în casă un ofițer rus, de care nu s-a vorbit niciodată, unul cu ochi albaștri. Pentru că soția ofițerului ar spune uneori că cei mai frumoși ofițeri au ochi albaștri. Soțul ei are ochi căprui și-i spune uneori soției, iar duhnești a trandafiri. Trebuie că era ceva special cu sticluța aceea, ceva trist, spuse fata slujnicei, își umezi buza de jos și își uită vârful limbii în colțul gurii. Ceva ce deschide o dorință și pe urmă trântește ușa, spuse ea, asta trebuie să fi fost, pentru că nu absența bărbatului, ci sticluța goală de parfum o transformase pe femeia aceea într-o persoană singuratică. Uneori mamei i se pare că însuși capul femeii se scufundă pe gât în jos, în interiorul ei, de parcă de la beregată și până la articulații ar avea trepte în ea și ar păși pe ele cu capul vârât în trup. Poate, unde mama locuiește în pivniță, spuse fata slujnicei. Nevasta ofițerului ar sta multe jumătăți de zi la masă și ochii ei ar fi înțepător de goi, flori ale soarelui uscate. Fata slujnicei își șterse cu batista mototolită nările roșii și le frecă și băgă batista ca un bulgăre de zăpadă înapoi în geantă. Soția ofițerului îi cumpăra mamei ei, așa spunea, în fiecare an, de Crăciun, o pereche de papuci de casă din miel veritabil și-i dădea săptămânal cafea boabe și ceai rusesc. Asta primesc eu, spuse fata slujnicei, pentru că mama face economie. Numai papucii

n-are cum să mi-i dea mama, pentru că soția ofițerului ar vedea. Penultima pereche a putut s-o facă dispărută spunând că i-a luat-o câinele poștașului și că i-a ros-o atât de rău, încât nu se mai putea purta. Poștașul a negat acest lucru, dar nu avea cum să dovedească.

Și la școală, spunea fata slujnicei, fusese angajată tot prin mama ei, de fapt prin soția ofițerului.

Lângă râu stau doi pescari alături. Unul își scoate șapca de pe cap. Părul îi e turtit, pe ceafă îi atârnă un șnur. Când are capul descoperit poartă o meșă de păr alb, celălalt pescar scuipă coji de semințe în râu. Cojile înoată pe apă, pe dinăuntru albe, pe dinafară negre. Îi întinde celui cu meșa de păr un pumn de semințe de floarea-soarelui, ia și mănâncă, îi spune, să-ți mai treacă vremea. Cel cu meșa îi dă mâna cu semințele la o parte. Astea sunt ca sâmburii de pepene, spune el. Când m-am întors acasă de pe front tot ce mâncau ăștia aici era un adevărat cimitir. Cârnații, brânza, pâinea, până și laptele sau castraveții erau pitiți după ușa dulapului din bucătărie sub capace, ca mormintele. Acum, după ani de zile, nu știu, spune el. Se apleacă, ia o piatră din prundiș, o joacă în mână, închide ochiul drept. Aruncă piatra în râu, în așa fel încât piatra atinge apa și sare iar. Și de patru ori atinge apa și de patru ori zboară mai departe. Piatra dansează pe apă înainte de a se scufunda. Mi-a trecut greața, spune el, dar mi-e frică de interiorul pepenilor. Pescarul cu semințele de floarea-soarelui își trage capul între umeri. Gura lui e subțire, ochii piezișii. Pune undițele pe iarba de un verde luminos.

Soarele e sus, e deasupra orașului. Undițele aruncă umbre. După-amiaza se sprijină de umbrele undițelor. Când o să se clatine, gândește Adina, când ziua o să alunece, va

tăia gropi adânci în câmpurile de la marginea orașului, porumbul o să se frângă.

Pescarii stau neclintiți când tac. Când nu vorbesc între ei, nu trăiesc. Tăcerea lor nu are temei. Doar că li se opresc cuvintele. În turnul catedralei merge ceasul. Clopotul bate, atunci e o oră trecută și goală. Ar putea fi și azi, și mâine. Nimeni nu simte asta lângă râu. În apă bătaia e înceată și geme. Până se sfârșește.

Pescarii măsoară ziua după arșița cerului. Văd ploaia, care atârnă încă pe alte meleaguri, după fumul fabricii de sârmă. Simt după arsura umerilor cât de mult crește soarele și când începe să scadă și să se frângă.

Cel ce cunoaște râul a văzut cerul pe dinăuntru, spun pescarii. Când se întunecă în oraș, există un răgaz, în care ceasul din turn nu mai poate măsura timpul. Cadranul se face alb și o rază se desprinde și cade în parc. Atunci frunzele salcâmilor cu marginile lor zimțate fin par niște piepteni. Indicatoarele sar. Seara nu le dă crezare. Raza albă nu ține mult.

Cât timp durează raza albă, pescarii se culcă pe burtă unul lângă altul. Privesc în râu. Cât timp durează raza, spun pescarii, râul îi arată celui pe care-l cunoaște bine o gâlmă putredă. Acesta e cerul pe dinăuntru. Gâlma nu se află pe fund, ea zace în mijlocul adâncului. Are atâtea straie, încât ajung de la un pod la celălalt. Gâlma e despuiată. Ține straiele în mână. Sunt hainele tuturor înecaților, spun pescarii.

Pescarii nu privesc multă vreme gâlma. După câteva căutături fugare își ascund fețele în iarbă și râd până ce le tremură picioarele. Pescarul cu meșa de păr nu râde. Când celălalt îl întreabă de ce-i tremură picioarele deși nu râde, spune, că atunci când își ascunde obrazul în iarbă își vede creierul gol, stând acolo în apă.

În cafenea, lângă ultima masă, stă un băiat de țigan. Ridică un pahar de bere gol până deasupra obrazului. Firul de spumă se scurge încet. Gura înghite înainte ca firul de spumă să-i atingă buzele. Nu mai bea, spune Adina, nu ai gură, tu bei cu fruntea. Își rostește gândul cu glas tare. Băiatul se și înființează la masa ei, dă-mi un leu, spune el, întinde mâna peste ziar. Adina pune leul lângă pahar, el trage moneda de pe masă pe sub mână. Să-ți ajute Dumnezeu, spune, să rămâi frumoasă și bună. Vorbește de Dumnezeu și Adina nu-i vede fața în soare, doar doi ochi alb-gălbui. Bea limonada, spune ea.

În pahar înoată o muscă. El o pescuiește cu linguriță, o suflă jos și vâră linguriță în buzunarul pantalonilor.

Șoșoi, strigă chelnerița.

Gâtul lui e uscat, sughite în cămașă. Ridică paharul, bea dintr-o singură înghițitură, cu toată fața, până-n albul gălbui al ochilor. Vâră paharul în buzunarul pantalonilor.

Șoșoi, strigă chelnerița.

Șoșoi înseamnă pe limba țigănească IEPURE, a spus Clara. Țiganilor le e frică de iepuri. Țiganii se tem de superstiții, a spus Paul, ceea ce-i și mai și, pentru că se tem tot timpul.

Unui țigan bătrân, care fusese externat din spital, Paul i-a scris pe un bilet ce are voie să mănânce. Omul nu știa să citească. Paul i-a citit ce scria pe bilet. Acolo era trecut și CARNE DE IEPURE. Nu pot să iau hârtia asta, spuse omul. Dumneavoastră sunteți un domn, trebuie să-mi scrieți alt bilet. Paul tăie CARNEA DE IEPURE cu o linie. Omul clătină din cap. A rămas tot acolo, spuse el. Sunteți doctor, nu sunteți un domn. Nu ați înțeles cum bate inima în dumneavoastră. În iepure bate inima pământului. De aceea

suntem noi țigani, domnule, pentru că înțelegem asta. De aceea trebuie noi să fugim.

Băiatul de țigan aleargă printre umbrele vărgate ale plopilor. Se taie în ele, își ridică tălpile pe spinare. Chelnerița fuge după tălpile lui. Pescarul cu semințele de floarea-soarelui se uită după călcâiele zburătoare. Ca pietricelele pe apă, spune el.

În tufiș, bate vântul. Ochii băiatului stau în frunze. Chelnerița stă în iarbă, gâfâie și pândește cu genele. Toate frunzele își fac vânt, ea nu vede băiatul. Își lasă capul în jos și-și scoate sandalele, se întoarce încet la cafenea călcând cu pași mărunți, adânc în umbrele vărgate ale plopilor; merge desculță pe asfalt. Sub mâna ei atârnă umbra sandalelor. După umbră se vede ce înalte sunt tocurile, ce subțiri baretele. Sub inelul chelneriței, cataramele strălucesc parcă încă o dată, jos, pe asfalt. Aleargă după mine și-ai să fii mai câștigată, spune pescarul cu semințele de floarea-soarelui, fără pantofi ai picioare groase, fără tocuri ești o țărancă.

Pescarul cu frica de pepeni se scarpină la prohab, în timpul războiului eram într-un cătun, spune el. Nu mai știu cum îi zice. M-am uitat pe fereastră. Acolo ședea o femeie la mașina de cusut. Cosea o perdea albă de dantelă, atârna până la podea. Am bătut și am spus, APĂ. A deschis ținându-și perdeaua dinainte. În găleată se afla un polonic. Am dat câteva polonice pe gât, pe nerăsuflate, în timp ce beam, i-am văzut pulpele. Grase și albe. M-am uitat numai în găleată. Am văzut-o stând goală în apă. Apa era rece și degetul meu fierbinte, îmi simțeam gâtul pulsând în urechi. M-a tras la ea pe podea, pe sub rochie nu avea chiloți. Dantela zgâria și burta ei era fără fund. Nu a spus nimic. Mă gândesc de multe ori la asta. Nu i-am auzit glasul. Nici eu nu am spus nimic. Abia când eram din nou pe stradă mi-am spus singur, APĂ.

Pescarul cu semințele de floarea-soarelui mușcă o ață din tighelul cămășii, da, asta ține de pulpe, spune el. Nevastă-mea se tânguie când stau peste ea, de încep vecinii să bată, în toiul nopții, în perete, și să strige, n-o mai bate. În spatele tânguielilor ei nu e nimic, știu asta de mult, sub cămașa ei de noapte totul e rece, numai gura strigă. Stau călare pe ea și mă obișnuiesc cu întunericul. Îi văd ochii căscați, fruntea ei înaltă, galbenă-cenușie ca o lună și bărbia care îi atârnă. O văd cum își strâmbă gura. Aș putea s-o împung cu nasul în ochi, dar n-o fac. Urlă ca una care ar trebui să ridice un dulap, nu ca una căreia îi place. Coastele ei sunt atât de tari, încât i se usucă inima, picioarele i se subțiază pe zi ce trece. De la încheieturi în sus nu mai are carne pe pulpe. Carnea de pe tot corpul îi crește pe burtă, burta se rotunjește și se încordează ca la o oaie grasă.

Pescarul își scoate pantoful și-l întoarce, îl scutură. Din el cade un sâmbure de cireașă pe pământ. Uneori luna stă între plafon și perete, în colțul camerei. Are o dungă ca o cută de la călcat; pot vedea modelul paharelor de vin din vitrină și franjurile covorului. Desenez cu ochii franjurile covorului și las ziua să-mi umble prin minte. Pescarul cu meșa de păr smulge un fir de iarbă și și-l vâră în gură. Mestecă, firul de iarbă se clatină. Să lași ziua să-ți umble prin minte, spune pescarul cu semințele de floarea-soarelui, nu ține mult, plopii, râul. În seara asta ține mai mult. În seara asta o am pe chelneriță.

Pescarul cu firul de iarbă râde, și pe țigan, spune el. În seara asta ține mai mult, spune pescarul cu semințele de floarea-soarelui. Ține și mai mult până adorm. Aud greierii afară. Patul se clatină când se întoarce cămașa de noapte pe-o parte. Greierii țârâie, ei leagă un șnur întunecat, îmi mănâncă liniștea. S-ar putea ca ei să fie chiar sub bloc. Îmi opresc respirația, simt cum greierii duc blocul în spinare prin iarbă, prin câmpia întinsă, până la Dunăre. Când

adorm visez că ies din bloc și merg pe stradă. Dar aici nu e nici o stradă. Stau desculț, în pijama, lângă apă și tremur. Trebuie să fug, trebuie să trec Dunărea în Iugoslavia. Și nu știu să înot.

Pe cealaltă parte a râului stau doi bărbați pe o bancă. Amândoi poartă costume. Urechile lor sunt transparente în lumină, stau ca frunzele alături. Unul poartă o cravată cu buline roșii și albastre. La capătul băncii e o umbră, ar putea fi un palton, fără mâneci, fără guler, fără buzunare. Ceva ce nu mai există, dacă lumina se mută pe altă creangă. Amândoi bărbații mănâncă semințe de floarea-soarelui. Cojile zboară rapid în apă. Vântul ridică o creangă. Paltonul se micșorează.

Pescarul cu meșa de păr arată cu coada ochiului spre cei doi și scuipă firul de iarbă. Îi știi pe copoii ăia de colo, întreabă el. Eu chiar nu știu să înot, spuse pescarul cu semințele de floarea-soarelui. Ridică din umeri. Vorbește în șoaptă.

Odată, în visul cu Dunărea, am văzut-o și pe nevastă-mea, spune el. Am ajuns la apă și ea era deja acolo. Nu mă cunoștea. M-a întrebat cum întreabă o străină pe un străin, vrei să fugi și tu. S-a îndepărtat de prundiș și de apă și a luat-o în altă direcție. Acolo sălcii și tufe de alun. Mi-a strigat, apa te trage. Trebuie să mănânc ceva. A căutat în tufiș. Și pentru că acolo nu era decât iarbă de râu, a început să jumulească crengile, rupea alunele cu frunze și codițe cu tot. Alunele nu erau bune de cules, încă stăteau vârâte în capsulele verzi. Le despica cu o piatră rotundă. Mânca și din gură îi curgea lapte. Mi-am întors capul de la ea, m-am uitat în apă. Tatăl nostru carele ești în ceruri... și pre pământ, am spus. La fiecare cuvânt auzeam piatra lovind din gura

mea. Nu mai puteam să-mi continui rugăciunea, mă simțeam păcălit. Dumnezeu nu mă asculta pe mine, el asculta piatra și alunele. M-am întors spre ea și am strigat atât de tare, încât glasul m-a împuns în ochi, și vino odată încoace, eu nu pot să fug, nu știu să înot.

Pe fruntea dictatorului stă un păduche de frunză și se preface că e mort.

Adina vine des în cafeneaua asta pentru că se află lângă râu, pentru că parcul se înalță în fiecare an cu o lungime de un braț și lemnul proaspăt, doar de câteva luni, e până târziu în vară deschis la culoare și moale. Și mai vine și pentru că, după crengile bătrâne, se vede că anul care a trecut se mai codește. Coaja e întunecată și tare și frunzele încrețite grosolan, încât vara nu-și află atât de repede sfârșitul. Când vine gerul e octombrie. El taie frunzele într-o singură noapte; e ca un accident.

Și pentru că peste parc atârnă suflarea fricii, capul îți merge încet și începi să vezi, în tot ce fac și spun alții, propria ta viață. Niciodată nu știi dacă ceea ce gândești va deveni o propoziție sonoră sau un nod în gât. Sau numai ridicarea și coborârea nărilor.

Sub suflarea fricii începi să ai auzul limpede.

Pe furnalele fabricii de sârmă iese fumul, se sfâșie, până nu mai rămâne decât imaginea verii bătrâne și pe jos veșmintele gâlmei putrede.

Când Adina s-a obișnuit cu suflarea fricii, mâna apucă propriul genunchi altfel decât scaunul. Apoi tăcutele străzi ale puterii se agață de tramvai, acolo pe pod, ca ultimele vagoane. Și vor fi purtate la periferie, pe străzile murdare ale slugilor. După noroiul uscat se vede că aici copiii au crescut și au plecat de acasă, iar bărbații s-au dus sub pământ.

Ferestrele sunt lipite cu ziare vechi, văduvele au fugit să întindă mâinile pe străzile puterii.

Când stai multă vreme în cafenea, frica se așază și ea și așteaptă. Și dacă mâine vii din nou, e deja acolo unde te așezi. E ca un păduche de frunză care ți-a intrat în cap, nu mai scapi de el. Dacă zăbovești prea mult acolo, se preface că e mort.

Clara se leagănă cu scaunul, își ridică rochia, picioarele ei sunt proaspăt depilate, pielea e atât de netedă, încât în fiecare por apare un pistrui roșu. Ieri Mara a trebuit să numere role de sârmă, spune ea, directorul a chemat-o azi la el, s-a dus la fereastră și a mai numărat o dată rolele de sârmă. Când a terminat de numărat, i-a spus, ai picioare de căprioară. Mara s-a roșit și i-a spus, mulțumesc. Atunci directorul a adăugat, păroase ca de căprioară.

Pe râu canotează patru femei într-o barcă, la brațe mușchii lor sunt ca niște burți. A cincea femeie ține o pâlnie în fața gurii, strigă în pâlnie fără să se uite la canotoare, strigă spre apă.

Clara merge în oraș călcând pe dungile lăsate de plopi. Pantofii ei lovesc ritmic asfaltul pe lângă râu. Onduleul de pe frunte vede că strigătele din pâlnie se așternt între pașii Clarei.

Pescarul cu meșa de păr fluieră un cântec.

Bărbatul se ridică de pe bancă și își vâră, din mers, cravata cu buline albastre și roșii în sacou, din mers, scuipă o coajă de sămânță de floarea-soarelui în râu, pe scară se piaptănă, din mers. Stă pe pod, merge după picioarele Clarei, rochia ei de vară zboară. Din mers, își aprinde o țigară.

Adina deschide un plic alb, Paul ține ziarul în fața ochilor, unghia degetului mare îi e ruptă. La degetul lui arătător, pielea e galbenă, aici îi crește o frunză de tutun de la fumat. Scrisoarea e de la Liviu, e o invitație cu două verighete, legate una într-alta. Liviu e coleg de școală cu Paul, de doi ani e învățător într-un sat mic din sud, unde Dunărea taie țara, unde câmpurile se lovesc de cer și ciulinii scuturați aruncă perne albe în Dunăre. În sat țăranii beau rachiu înainte de micul dejun și merg la câmp, a spus Liviu. Și femeile îndoapă gâște cu porumb unsuros. Și milițianul, preotul, primarul și învățătorul au dinți de aur în gură.

Țăranii români mănâncă și beau prea mult pentru că au prea puțin, a spus Liviu, și vorbesc prea puțin pentru că știu prea mult. Și n-au încredere în străini, chiar dacă mănâncă și beau același lucru, pentru că străinii n-au nici un dinte de aur. Străinii sunt aici foarte singuri, a spus Liviu.

Acesta e motivul pentru care Liviu se însoară cu o învățătoare din sat, o femeie din partea locului.

Un om bun ca pâinea caldă

Un bărbat merge pe marginea drumului alături de un cal. El fluieră un cântec. Cântecul e mai tărăgănat decât pașii lui, copitele calului nu încurcă ritmul. Când merge bărbatul privește în pământ. Praful este în fiecare dimineață mai bătrân decât ziua.

Adina simte cântecul în tălpi, sub fruntea ei gura bărbatului intonează textul:

Și mereu mă bate gândul
Să-mi vând casa și pământul.

Un bărbat mic, o funie subțire, un cal mare. O funie subțire pentru un cal este o funie groasă pentru un bărbat. Un bărbat cu o funie este un spânzurat. Așa ca tinichigiul din anii lăsați de izbelițe, tinichigiul de la periferie.

Într-o bună zi, când tramvaiul huruia, ca de obicei, prin fața vitrinei cu burlane de sobe, cu căni și cruci pentru cimitire, el a fost un spânzurat.

Călătorii ședeau în spatele geamurilor și fiecare avea un miel în brațe, fiindcă în curând venea Paștele.

Focul nu mai rodea fundul oalelor, cu toate că moartea nu-l mușcase pe tinichigiu de cur, cum spunea el mereu. Moartea îi terciuise doar gâtul, așa l-au găsit. Puținele lui degete au luat o funie și au făcut un laț. Îl găsise bărbatul de la abator, care aruncase pisica frizerului în dreptul ușii.

Convenise cu tinichigiul să-i facă un burlan și acum mergea să și-l ia. Venea de la frizer. Avea părul proaspăt tuns și bărbia proaspăt rasă. Mirosea a ulei de ierburi. Lavandă, îi spunea frizerul acestui parfum, dar toți bărbații pe care îi bărbierea aveau obrazul uns și miroseau a iarbă.

Când l-a găsit pe spânzurat, bărbatul care mirosea a iarbă spuse, un meseriaș atât de bun și se ține de prostii.

Pentru că tinichigiul atârna strâmb și atât de aproape de podea, acolo în cadrul ușii, că ar fi putut să se ridice pe vârfurile picioarelor, și s-o ia din loc, numai să fi vrut.

Bărbatul care mirosea a iarbă și ajungea deasupra capului spânzurat spuse, păcat de așa o funie bună. Nu tăie funia, lărgi lațul, tinichigiul căzu din el. Șorțul de piele se îndoi când căzu. Spânzuratul nu se îndoi, umărul lui lovi podeaua, capul îi rămase drept în aer. Bărbatul care mirosea a iarbă desfăcu nodul, își înfășură funia între degetul mare și arătător, trecând-o peste palmă și în jurul cotului. Cu capătul scurt făcu un nod și spuse, funia asta se mai poate folosi foarte bine la abator.

Croitoreasa vârî câteva cuie noi-nouțe și un clește în buzunarul șorțului. Își lăsă capul în pământ și lacrimile îi picurară pe deșteptătorul aflat pe masă. Pe cadranul deșteptătorului era o locomotivă care mergea, se auzea cum ticăie. Croitoreasa privi la limbile ceasului și luă o cană, pe asta o iau pentru mormântul lui, spuse ea. Și bărbatul care mirosea a iarbă spuse, nu știu. Își căuta burlanul.

Și frizerul spuse, acum o oră tinichigiul încă era la mine, l-am bărbierit. Nici nu a apucat să se usuce bine că s-a și spânzurat. Frizerul vârî o pilă în buzunarul halatului. Se uită la bărbatul care mirosea a iarbă, cine taie funia spânzuraților, spuse el, își înnoadă singur lațul. Bărbatul care mirosea a iarbă ținea trei burlane sub braț și-i arătă funia, uite aici, funia e întreagă.

Adina văzu pe podea, lângă spânzurat, un munte de oale sudate. Emailul din interiorul vaselor era ciobit și înnegrit. Pătrunjel și păstârnac, ceapă și usturoi, roșii și castraveți. Din tot ce îi smulsese vara pământului găseai un rest pe fundul acela înnegrit, o fărâmă, o frunzuliță. Legumele tuturor grădinilor de la periferie și ale câmpurilor, carnea din toate curțile interioare, din toate grajdurile.

Când sosi doctorul, toți se îndepărtară cu un pas de tinichigiu, de parcă abia acum apărea spaima. Tăcerea strâmba fiecare chip, ca și cum doctorul ar fi adus moartea cu el.

Doctorul îl dezbrăcă de haine pe tinichigiu și se uită la oale. Îl trase de mâinile lipsite de viață și spuse, cum poate cineva să sudeze cu trei degete la două mâini. Când doctorul aruncă pe jos pantalonii tinichigiului, din buzunar căzură două caise. Erau galbene ca focul ce nu mai rodea fundul oalelor, rotunde și netede. Se rostogoliră sub masă și în rostogolirea lor parcă luminau.

Șnurul se afla, ca de obicei, la gâtul tinichigiului, dar verigheta lipsea de pe șnur.

Câteva zile și nopți aerul mirosi amar pe sub pomi, Adina vedea șnurul fără inel în nervurile pereților și în crăpăturile asfaltului. Și în aceeași după-amiază se gândi la croitoreasă, iar în aceeași seară se gândi la bărbatul care mirosea a iarbă. Și în ziua următoare se gândi la frizer și în noaptea care pogorâse fără să se însereze, Adina se gândi la doctor.

La două zile după moartea tinichigiului, mama Adinei se duse, trecând peste câmpurile de morcovi, în satul ai cărui pereți albi străluceau până la periferia orașului. Și pentru că în curând venea Paștele, cumpără un miel. Acolo, în satul cu oi, mama Adinei auzi că pe la spânzurat trecuse un copil. Un copil străin, de pripas, spuneau femeile din sat, a furat verigheta de la gâtul tinichigiului. Inelul era de aur, s-ar fi vândut bine și din banii luați se putea cumpăra un lințoliu.

Dar așa, banii din sertarul mesei lui de lucru nu ajunseseră decât fix pentru o ladă îngustă, din scânduri negeluite. Ăsta nu e un sicriu, spuneau ele, e un costum de lemn.

Bărbatul cu calul se oprește la marginea drumului, un autobuz îl acoperă în trecere. Pe urmă autobuzul dispare. Omul stă în praf și calul se rotește în jurul lui. Își ridică picioarele și calcă peste funie, o răsucește în jurul unui copac și o înnoadă temeinic. Se înghesuie pe ușa unei prăvălii printre capetele în așteptare și se așază la coadă la pâine.

Înainte ca fața lui să dispară printre celelalte capete gălăgioase, bărbatul privește înapoi. Calul își ține copita ridicată, stă așa pe trei picioare, cât trece autobuzul, chiar mai mult, și-și freacă burta de trunchiul copacului.

Adina simte un fir de praf în ochi, calul descojește cu nările scoarța de pe lemn. Capul lui se estompează. Firul de praf din ochiul Adinei devine pe vârful degetelor ei o muscă minusculă. Calul mestecă o creangă, frunzele de salcâm foșnesc între maxilarele lui, lemnul subțire are țepi care se aud trosnind la el în gâtlej.

Din prăvălie, unde a dispărut bărbatul, năvălește un aer cald în stradă. Autobuzele ridică pe urmele lor roți uriașe de praf. Soarele atârnă de fiecare autobuz, călătorește și el. Pe la colțuri fâlfâie ca o cămașă descheiată. Dimineața miroase a benzină și praf, a pantofi scâlciați. Și dacă trece vreun suflet cu o pâine în mână, tot trotuarul miroase a foame.

Pentru acele capete gălăgioase din prăvălie, foamea are urechi transparente, coate ascuțite, dinți găunoși la mușcat, dinți buni la strigat. În prăvălie se găsește pâine proaspătă, dar ea e numărată.

Acolo, unde praful zboară cel mai sus, strada e îngustă, blocurile sunt strâmbe și înghesuite. Pe lângă drumuri buruiana se îndesește și când dă în floare devine obraznică și ostentativă și mereu e zdrențuită de vânt. Cu cât florile sunt

mai impertinente, cu atât mai mare e sărăcia. Vara parcă se treieră singură, confundă hainele rupte cu pleava. Pentru luciul ferestrelor, ochii de dincoace sau de dincolo de ele contează la fel de puțin ca sămânța zburătoare pentru ierburi.

Copiii smulg firele de iarbă cu tulpinițele lor lăptoase din pământ și sug din ele, în joacă. Foamea se află până și-n joc. Plămânii se opresc din crescut, laptele din ierburi hrănește degetele murdare, șirurile de negi. Nu și dinții de lapte, ei cad. Nu se clatină prea mult, îți cad în palmă când vorbești. Copiii îi aruncă peste umăr, azi unul, mâine altul, la spate, în iarbă. În timp ce dintele zboară, ei strigă:

Șoarece, șoricel,
dă-mi te rog alt dinte,
că și eu ți-l dau
pe cel dinainte.

Abia când dintele a dispărut în iarbă, într-un loc neștiut, ei privesc în urmă și numesc asta copilărie. Șoarecele ia dinții de lapte și căptușește cu ei, în loc de faianță, coridoarele de sub blocuri. Dar dinți noi nu aduce.

La capătul străzii e școala, la începutul ei, o cabină telefonică distrusă. Balcoanele sunt din tablă vălurită și nu suportă decât niște mușcate istovite și rufe fluturând pe frânghie. Și zorele. Ele se cațără până sus și se prind de rugină.

Aici nu înfloresc daliile. Doar zorelele își deșiră propriile lor veri albastre, prefăcute. Ele își deschid corolele unde se așază funinginea și totul ruginește, crapă și se degradează.

La începutul străzii zorelele se cațără pe pereții cabinei telefonice, se târăsc pe cioburile de sticlă și nu se taie. Acoperă cu totul discul aparatului.

Numerele de pe disc au un singur ochi, se numesc singure, atunci când Adina umblă încet: unu, doi, trei.

O vară nebună pentru marș, o vară soldățească în spatele câmpului întins la sud. Ilie are uniformă, are în gură un fir de iarbă care a încolțit abia în vara asta și mai are o iarnă cu zile tăiate în calendarul din buzunarul uniformei. Și o poză de-a Adinei. Acolo, la șes, se află cazarma, o colină și o pădure. Firul de iarbă din gura lui l-a cules pe colină, i-a scris Ilie.

Când Adina vede iarba înaltă, se gândește la Ilie și-i caută chipul. În capul ei poartă o cutie de scrisori. Când o deschide e goală. Ilie scrie rar scrisori. Când scriu scrisori știu unde mă aflu, i-a scris. Dacă știi sigur că ești iubit, scrii rar scrisori, a spus Paul.

Cât timp zorelele au fost verzi, în cabina telefonică devastată a zăcut un om. Fruntea lui era atât de îngustă, încât părul îi începea deja din sprâncene. Fiindcă n-are nimic sub frunte, spuneau trecătorii, fiindcă fruntea lui e de rachiu și rachiul se evaporă. Și unde se evaporă rachiul nu mai rămâne nimic, spuneau trecătorii.

Bărbatul zăcea acolo și pantofii lui îi ședeau pe călcâie. Când treceai pe acolo, vedeai doar tălpile, pantofii nu-i vedeai. Când nu dormea, bărbatul bea și vorbea singur cu glas tare. În dreptul lui, trecătorii grăbeau pasul, mergeau o bucată de drum depășindu-și cu mult umbra. Își duceau mâna prin păr, de parcă acolo ar fi existat gânduri. Scuipau absenți pe trotuar sau în iarbă, pentru că în gură aveau un gust amar. Când omul acela vorbea singur, cu glas tare, trecătorii întorceau capul să nu-l vadă, când dormea îl înghionteau cu vârful pantofului în tălpi până începea să geamă. Trecătorii nu voiau în nici una din zile

să trezească un cadavru, dar sperau totuși, de fiecare dată, că venise ziua.

De burta bărbatului se sprijinea o sticlă, în jurul gâtului ei erau degetele lui, ținea sticla bine, nu-și desfăcea degetele nici un pic, nici în somn.

Acum două zile, omul și-a desfăcut puțin degetele în somn și sticla a căzut. O femeie a împuns cu vârful pantofului talpa lui, pe urmă a mai venit și un paznic de la blocul vecin, apoi și un copil și la sfârșit un milițian. Omul din cabina telefonică nu mai gemea, moartea lui mirosea a rachiu.

Paznicul aruncă sticla goală a mortului în iarbă și spuse, dacă există un suflet, atunci el e ultimul lucru pe care omul ăsta l-a înghițit înainte de a muri. Ce n-a digerat stomacul e sufletul. Milițianul suflă din fluier pe stradă și opri o căruță. Un om lăsă biciul din mână și coborî. Îl ridică pe mort de subțiori, paznicul îl apucă de pantofi. Îi purtară greutatea țeapănă prin soare ca pe o scândură, așezară scândura în căruță, deasupra căpățânilor verzi de varză. Omul îl acoperi pe mort cu o pătură pentru cai și luă biciul. Lovi calul și o strâmbătură îi schimonosi gura.

Cabina telefonică tot mai duhnește a rachiu și vântul aduce pe stradă, de două zile încoace, un altfel de zgomot. Zorelele au mai crescut de atunci, înfloresc la fel de albastre, pe discul cadranului se află cifrele cu un singur ochi. Adina face numărul în gând și vorbește până ce strada pe care zăcuse mortul se sfârșește.

Mă aflu la celălalt capăt, spune el.

Ai rămas doar piele și oase, nu mai ești decât o scândură, spune ea.

Nu-i nimic, spune el, sunt un om întreg, jumătate nebun, jumătate beţiv.

Arată-mi mâinile, spune ea.

Vin în gură, coniac în stomac, rachiu în creier, spune el.

Ea îi vede pantofii; bea stând în picioare.

Încetează odată, spune ea, bei cu fruntea, nici nu ai gură.

La capătul străzii se află o rolă mare de sârmă, ruginește acolo. În jurul ei iarba e verde. În spatele rolei se ridică un gard, dincolo de gard sunt o curte și o bancă de lemn. În curte, un câine își târăște lanțul prin iarbă. Câinele nu latră niciodată. Nimeni nu știe ce păzește câinele. În zorii zilei și seara târziu, când se întunecă de-a binelea, vin milițienii. Vorbesc cu câinele, îl hrănesc și nu-și fumează țigările până la capăt. Sunt trei milițieni, spun copiii din blocul de locuințe. Pentru că în camere nu ard decât lumânările, ei văd afară în fața barăcii de lemn trei țigări arzând. Mamele îi iau cu forța de la fereastră. Pe câine îl cheamă Olga, spun copiii, dar nu e cățea, e câine.

Câinele o privește pe Adina în fiecare zi, în ochii lui se răsfrânge iarba. Adina spune zilnic OLGA, ca să-l facă să nu latre.

În iarbă, sub plopi, zac frunze galbene. Plopii din fața școlii sunt mai ciudați, înverzesc înaintea tuturor plopilor din oraș, încă din martie. Asta fiindcă ogorul se află imediat în spatele școlii și școala e așezată la marginea orașului, spun învățătorii. Iar toamna plopii din fața școlii îngălbenesc înaintea tuturor plopilor din oraș, încă din august. Asta fiindcă puștii se pișă pe trunchiul copacilor ca potăile, spune directorul.

Plopii se îngălbenesc din cauza fabricii, unde fac femeile oale roșii de noapte și cârlige verzi de rufe. Femeile se usucă și tușesc și plopii se îngălbenesc. Femeile de la fabrică poartă și vara chiloți groși cu cracul până la genunchi și elastice late. Ele își vâră, în fiecare zi, atâtea cârlige de rufe în chiloți,

până își căptușesc pulpele și burțile atât de zdravăn, încât cârligele nici nu mai sună la mers. În centrul orașului, în Piața Operei, copiii femeilor poartă cârligele înșirate pe șnururi în jurul gâtului și le schimbă pe ciorapi, țigări sau săpun. Iarna femeile își vâră și oale de noapte pline cu cârlige de rufe în chiloți. Pe sub paltoane nu se văd.

Clopotul răsună printre plopi peste curtea școlii. Nimeni nu trece prin curte, nimeni nu se abate prin ganguri. Ora nu începe. Copiii stau sus în camionul din fața școlii, sub plopi. Vor fi duși în spatele orașului, pe ogoare ce se întind până hăt departe, unde roșiile sunt deja coapte.

De tălpile lor se lipesc roșiile călcate de ieri și alaltăieri, de săptămâni, de dimineața până seara. Și de buzunare li se lipesc roșiile strivite, de gâturile sticlelor cu apă, de jachete, de cămăși și de pantaloni. Și semințe de iarbă, sulfină și bulgări de scaieți scuturați.

Puful scaieților este pentru pernele morților, spun mamele când copiii se întorc seara târziu de pe câmp; uleiul de mașină roade pielea, spun ele, dar puful scaieților roade mintea. Își mângâie o clipă copiii pe păr. Apoi, tam-nisam, îi pocnesc, în timp ce-i mângâie, drept peste față. Apoi ochii copiilor și cei ai mamelor privesc muți o clipă în raza lumânării. Ochii sunt vinovați, asta nu se vede din cauza lumânării.

În părul copiilor se lipește praful, el le face capetele pătrate și le așază părul pieziș. Le scurtează genele și le face ochii tăioși. Copiii din camion nu vorbesc mult. Se uită la plopi și mănâncă felii de pâine proaspătă, numărate. Șirurile de negi sunt dibace, ele sapă o gaură în coajă. Copiii mănâncă mai întâi miezul. E alb, necopt, un aluat amăgit doar de căldura cuptorului se lipește de dinți. Copiii mestecă și

spun că mănâncă INIMA. Coaja o moaie cu scuipat și fac pălării din ea, nasuri, urechi. Pe urmă degetele obosesc și gura tot nu e sătulă.

Șoferul închide chepengul. Îi lipsește un nasture de la cămașă, volanul îi atinge buricul. În fața geamului sunt patru pâini. Lângă volan e lipită poza unei cântărețe sârboaice, blondă. Tramvaiul trece foarte aproape, pâinile zgârie geamul, șoferul înjură de mama tuturor tramvaielor.

În spatele orașului nu e nici o direcție, lanuri de grâu fără sfârșit, până ce ochii refuză să mai vadă această culoare palidă. Doar mărăcinișul și praful de pe frunze.

Mașinile de treierat sunt înalte, spune șoferul, asta-i bine, când stai acolo sus, nu vezi morții zăcând prin grâu. Are un gât păros, între bărbie și cămașă, beregata pare un șoarece neastâmpărat, și grâul e înalt, spune el, din câinii soldaților nu zărești decât ochii. Grâul e prea scund dacă vrei să fugi. Adina se ține bine de genunchi, pe marginea câmpului se leagănă o pasăre, înfulecă o boabă de măceș de pe creanga cea mai înaltă, o gaie roșie, spune șoferul, când zici OGORUL DOMNULUI te gândești la cimitir, spune el. Am fost pe treierătoare trei veri încheiate, la graniță, la recoltat pe un câmp și două ierni la arat, numai noaptea. Câmpul duhnește dulceag, ogorului de grâu ar trebui să i se zică OGORUL DOMNULUI. Numai un om bun e așa bun ca pâinea caldă, așa se zice, le-o spun învățătorii copiilor la școală. Gaia roșie stă pe câmp de parcă burta i-ar sta într-o țeapă, nu se mișcă deloc. Pentru că miriștea e țepoasă și pustie, pentru că burta păsării e moale, cerul învârte doi nori albi, în timp ce tulpinile uscate ca niște țepi sug pasărea. Șoferului i se bate coada ochiului, tufa de porumbe poartă boabe albastre-verzui și se ferește din fața roților. Copiilor nu e

bine să le spui că un om poate fi la fel de bun ca pâinea caldă, copiii cred asta și nu mai cresc. Nici bătrânilor nu trebuie să le spui asta, ei simt când cineva minte și se fac mici ca și copiii, fiindcă nu uită nimic. Beregata lui saltă între bărbie și cămașă. Femeia mea și cu mine, spune, noi nu vorbim decât noaptea, când nu ne ia somnul. Femeia mea vrea să fie bună, nu cumpără pâine, șoferul râde, se uită pe câmp pentru că denivelările drumului îl fac să se hurduce, atunci cumpăr eu pâinea, continuă el. Mâncăm și ne place, chiar și nevesti-mii. Mănâncă și plânge și se face bătrână și grasă. E mai bună ca mine, dar cine mai e bun aici. Când simte că îi ies ochii din cap, în loc să urle, se duce să verse. El își vâră cămașa în pantaloni, ea vomează stins, ca să nu audă vecinii, spune el.

Camionul stă pe drumul de țară, copiii sar în iarba adâncă, picioarele lor se scufundă în ea. Din lăzile de roșii, goale, roiesc muștele. Soarele are o burtă roșie, parcela de roșii se întinde până în vale.

Agronomul așteaptă lângă lăzi. Se apleacă să-și curețe cracii pantalonilor de ciulinii agățați de ei, cravata îi fâlfâie peste gură. Culege acele ciulinilor cu mâna. Mânecile și spatele îi sunt pline de țepi, zboară mai repede în sus, spre el, decât e în stare să le culeagă, înjură de mama tuturor buruienilor. Se uită la ceas, cadranul arde la soare și ciulinii la fel. Când strălucesc ard de nerăbdare, nescăpând nici o ocazie să se răspândească. Se agață până și de vânt. Dacă jos nu ar exista câmpul, ar crește sus pe nori, atunci lumea ar fi toată acoperită de ciulini.

Copiii apucă lăzile și muștele se așază pe șiragurile de negi. Sunt bete de atâtea roșii fermentate, lucesc și înțeapă. Agronomul își înalță capul, închide ochii și strigă, vă spun

azi pentru ultima oară, ați venit aici să munciți, zilnic rămân roșiile coapte pe vrej, cele verzi se culeg, iar cele roșii sunt călcate în picioare. În colțul gurii i s-a prins un ac de ciulin, îl caută cu mâna, nu-l găsește. Mai mult îi dăunați agriculturii decât îi folosiți, strigă, e o rușine pentru școala voastră. Află acul ciulinului cu vârful limbii și-l scuipă afară, 15 lăzi pe zi, spune el, asta e norma. Nu se bea, toată ziua bună ziua, apă, la 12 aveți pauză o jumătate de oră, atunci se mănâncă, se bea, se merge la WC. În părul agronomului atârnă un șomoiog de scaieți.

Copiii merg câte doi pe câmp, între ei se leagănă lăzile goale. Mâinile le sunt alunecoase de la roșiile strivite, plantele sunt verzi ca otrava și garnisite cu roșu. Chiar și cele mai mici tulpini. Șirurile de negi culeg până sângerează, roșiile înnebunesc ochii, lăzile sunt adânci și nu se umplu niciodată. Copiilor li se prelinge din colțul gurii un suc roșu, în jurul capetelor le zboară roșii, plesnesc și până și bulgării de ciulini se colorează.

O fată cântă:

Mă dusei pe o cărare sus
Și văzui o fată mare jos.

Fata își vâră un brotăcel în buzunarul pantalonului, o să-l duc acasă, spune, ține buzunarul închis cu mâna, o să moară, spune Adina. Fata râde, nu face nimic, nu face nimic, spune. Agronomul privește sus pe cer, prinde cu mâna un ciulin din zbor și fluieră cântecul cu fata mare. Pe o ladă pe jumătate plină stau doi băieți gemeni, nimeni nu îi poate distinge pe unul de celălalt, sunt același băiat de două ori.

Unul din gemeni își vâră două roșii cărnoase sub cămașă, celălalt mângâie țâțele din roșii cu palmele, își îndoaie degetele, strivește roșiile în cămașă și o privește cu ochii în gol

pe fata cu brotăcelul. Cămașa se face roșie. Fata cu brotăcelul râde. Geamănul cu roșiile strivite îl zgârie pe față pe celălalt, gemenii se încaieră pe pământ. Adina întinde mâna spre ei și și-o retrage, care din cei doi a început, întreabă ea. Fata cu brotăcelul ridică din umeri.

O cravată

Biciclistul își împinge cu o mână bicicleta, aproape lipită de el, pe trotuar, lanțul zornăie. Biciclistul trece pe lângă parc, pășind cam la jumătatea distanței dintre roți, și se îndreaptă spre pod.

Bărbatul cu cravata cu buline albastre și roșii vine dinspre pod. Ține o țigară albă lungă aproape de genunchi, lângă filtru strălucește o verighetă. Aruncă fumul în tufișul parcului; în aburul fricii pașii devin verticali. Între ureche și gulerul cămășii bărbatul are o aluniță mare cât unghia.

Biciclistul se oprește, își scoate o țigară din buzunarul pantalonului. Nu spune nimic, dar omul își ridică țigara lungă și albă și-i dă foc. Biciclistul scuipă un fir de tutun, jarul roade la marginea țigării un guler roșu. Biciclistul scoate fum pe gură și-și împinge bicicleta mai departe.

În parc pârâie o cracă. Biciclistul întoarce capul, nu e decât o mierlă în umbră care trebuie să sară, dacă vrea să meargă. Biciclistul își suge obrajii și aruncă fum în parc.

Bărbatul cu cravata cu buline albastre și roșii stă la întretăierea străzilor. Semaforul e aprins. Când va fi verde se va grăbi, pentru că și Clara a traversat strada.

Clara stă în magazin, în fața blănurilor, ochii bărbatului o privesc prin vitrină. Aruncă țigara, pe jumătate fumată, jos, pe asfalt. Suflă o zdreanță de fum în magazin.

Învârtește suportul metalic pe care atârnă cravatele. Hainele de blană sunt din piei de miel alb. Doar una e verde, de parcă după ce paltonul a fost cusut pășunea s-ar fi sfâșiat. Femeia care îl va cumpăra le va lua ochii celorlalți la iarnă. Pe zăpada albă, vara se va ține după ea.

Bărbatul cu cravata cu buline albastre și roșii duce trei cravate la fereastră, culorile se văd altfel aici, spune el, care se potrivește cel mai bine? Clara își duce degetul la gură, cu dumneavoastră sau cu costumul, întreabă ea. Cu mine, spune el, mâna ei apasă gulerul verde de miel, nici una, spune ea, aceea de la gâtul dumneavoastră e mai frumoasă, pantofii lui strălucesc, bărbia îi e netedă, în păr îi trece o cărare ca un fir de ață albă. PAVEL, spune el, și o apucă de mână. În loc să i-o scuture, îi strânge degetele cu putere. Ea vede secundarul de la ceasul lui, își rostește numele, vede unghia de la degetul lui mare, apoi vede dungile de la călcat ale pantalonilor, el îi ține mâna prea mult sub degetul lui mare. AVOCAT, spune. În spatele capului său se află un raft gol, în praf sunt amprente de degete. Ai un nume frumos și o rochie frumoasă. Nu este de aici. De la o grecoaică, spune Clara.

Ochii ei sunt goi și limba fierbinte, privește praful de pe raft, vede că în magazin s-a făcut întuneric și afară pe stradă e lumină, că amiaza târzie împarte lumina între înăuntru și afară. Ea vrea să plece și el o ține de mână. Simte în gât o rotiță alunecoasă care se învârtește și iese alături de el pe ușă. Și nu știe acolo, afară, unde soarele aruncă o umbră subțire sub nasul lui, dacă rotița alunecoasă este dorința după mielul cel verde sau după bărbatul cu cravata cu buline albastre și roșii. Dar simte că dacă rotița din gât se învârtește după paltonul cel verde rămâne agățată de acest bărbat.

Pe treptele catedralei șade o femeie bătrână, ea poartă șosete groase de lână, o fustă groasă plisată și o bluză albă de pânză. Lângă ea se află un coș de nuiele pe care e întinsă o pânză udă. Pavel ridică pânza. Buchete subțiri cât degetul de brânduțe de toamnă înșirate în rânduri egale, legate cu ață albă până sus la floare. Dedesubt o pânză și flori și iar o pânză, mai multe straturi de flori și pânze și ață. Pavel ia zece buchete din coș, câte unul pentru fiecare deget, spune el, bătrâna trage un șnur din bluză, de el atârnă o punguță cu bani. Clara îi vede sfârcurile sânilor; atârnă de piele ca niște șuruburi. În mâna Clarei florile miros a fier și iarbă. Așa miroase iarba în curtea din dos a fabricii de sârmă după ploaie.

Când Pavel își înalță capul, trotuarul cade din oglinda ochelarilor lui de soare. Pe șină zace un pepene verde călcat de tramvai, vrăbiile înfulecă din carnea roșie. Când muncitorii își lasă mâncarea pe mese, vrăbiile înfulecă pâinea, spune Clara, îi vede tâmpla și în sticla ochelarilor pomii îndepărtați. O privește cu acești pomi îndepărtați, alungă o viespe și vorbește. Frumos? spune Clara, ce știi tu ce poate să fie frumos într-o fabrică.

În mașină Pavel își leagă șiretul la pantof. Clara miroase brânduțele de toamnă. Mașina merge, strada e făcută din praf, un container cu gunoi arde. Un câine zace tolănit în drum. Mașina lui Pavel saltă, câinele abia se mișcă și se întinde în iarbă.

Clara ține cheile în palmă, Pavel îi ia mâna și miroase brânduțele de toamnă, ea îi arată ferestrele ei, nu ți-am văzut ochii, spune. El apucă brațul ochelarilor, ea îi vede verigheta. Nu-și dă jos ochelarii.

Viscerele verii

În Piața Operei nu există plopi, în Piața Operei orașul nu are dungi. Doar pete de la umbrele pietonilor și de la tramvaiele care aleargă pe șine. Arborii de tisă își unesc strâns acele sus, înspre vârf, ei închid miezul lemnului împotriva cerului și a ceasului din turnul catedralei, înainte de a putea să te așezi pe băncile din fața arborilor de tisă, trebuie să traversezi asfaltul fierbinte, în spatele băncilor acele au căzut sau nu au crescut niciodată, în spatele spetezelor miezul lemnului e descoperit.

Pe bănci stau bărbați bătrâni, ei caută umbre durabile, arborii de tisă înșală, ei păstrează umbrele tramvaielor, care trec doar o clipă, ca pe propria lor umbră. După ce bărbații bătrâni s-au așezat, arborii le dau umbrelor drumul să plece. Bătrânii deschid ziarul, soarele strălucește prin mâinile lor; din răzoare trandafiri pitici luminează prin hârtia de ziar onduleul de pe fruntea dictatorului. Bătrânii stau izolați. Nu citesc.

Uneori, câte unul, care n-a găsit o bancă liberă, întreabă, ce mai faci, și cel care șade îi face vânt în obraz cu ziarul, își așază mâna pe genunchi și dă din umeri. Șezi și cugeți? întreabă cel gata de ducă. Cel de pe bancă arată două sticle goale de lapte și spune, șed, numa' șed. Nu face nimic, spune cel gata de ducă, nu face nimic, clatină din cap și

pleacă și cel care șade clatină din cap și îl urmărește cu privirea.

O rindea, o scândură trece uneori prin capul bătrânilor și stă în tâmple atât de aproape de arborele de tisă, încât lemnul uneltei nu poate fi deosebit de miezul lemnului de tisă. Și de asemenea nu se poate deosebi de rândul din magazinul în care nu ajungea laptele și pâinea era numărată.

În piață stau cinci milițieni, poartă mănuși albe, încurcă fluierând pașii celor ce merg. Soarele nu are prag, când privești la prânz, în sus, spre balconul alb al Operei, obrazul îți cade în gol. Fluierele milițienilor sclipesc, burțile fluierelor se rotunjesc sub degetele lor. Rotundurile sunt adânci, de parcă fiecare polițist ar avea în gură o lingură fără coadă. Uniformele lor sunt bleumarin, fețele, tinere și palide. Obrajii celor ce merg sunt umflați de arșiță, trecătorii sunt goi în această lumină. Femeile cară legumele în sacoșe de plastic transparente, vin de la târg și traversează Piața Operei. Bărbații cară sticle. Celui care merge cu mâinile goale, care nu cară fructe, nici legume și nici sticle, i se clatină privirea. Acela vede fructele și legumele în pungile transparente ale altora ca pe niște viscere ale verii. Roșiile, ceapa, merele, toate sub coastele femeilor. Sticlele sub coastele bărbaților. Și la mijloc, balconul cel alb, ochii sunt goi.

Piața este blocată de cordoane, tramvaiele s-au oprit în spatele arborilor de tisă. Pe poteci înguste, din dosul pieței se strecoară o muzică funebră, ecoul ei se oprește în piață și cerul aleargă deasupra orașului. Femeile și bărbații își pun jos, în fața pantofilor, sacoșele transparente din plastic. Dintr-o stradă lăturalnică vine un camion și traversează încet

piața. Pereții de lemn de pe marginile lui sunt lăsați în jos și îmbrăcați în pânză roșie de steag, fluierele milițienilor au amuțit și la mânecile șoferului strălucesc manșetele albe.

Pe camion se află un coșciug deschis.

Părul mortului e alb, obrazul scofâlcit, gura mai adâncă decât orbitele ochilor. Lângă bărbia lui tremură feriga verde.

Un bărbat scoate o sticlă de rachiu din sacoșa de plastic, bea și vede cu un ochi rachiul curgându-i în gură și cu celălalt uniforma mortului. Când făceam armata mi-a spus un locotenent că ofițerii morți ajung monumente, spune el. Femeia de lângă el ia un măr dintr-o sacoșă de plastic. Mușcă din fruct și vede cu un ochi obrazul mortului și cu celălalt tabloul mortului din spatele coșciugului. Chipul din tablou e cu douăzeci de ani mai tânăr decât chipul din coșciug, spune ea, bărbatul își pune sticla în fața pantofilor, un mort după care se plânge mult, zice el, se face pom și un mort după care nu plânge nimeni se face piatră. Cu toate astea, dacă moare unul undeva în lume și alții plâng undeva în lume după el, tot nu folosește la nimic, spune femeia, atunci fiecare se face o piatră.

În spatele tabloului merge o pernă de catifea roșie cu decorațiile mortului, în spatele decorațiilor merge o femeie veștedă la brațul unui tânăr, în spatele femeii veștede merge o fanfară militară. Instrumentele de suflat strălucesc, lumina le mărește. În spatele fanfarei pășește cortegiul funebru, pașii sunt târșiți, femeile duc gladiole învelite în celofan, copiii duc tufănele neînvelite în hârtie.

În cortegiul funebru se află și Pavel.

La marginea pieței, unde bărbatul și-a băut rachiul, este o sticlă goală, lângă ea un măr mâncat pe jumătate. Muzica de mort zumzăie încet din uliță întortocheate. Cimitirul

eroilor este așezat în spatele orașului. În piață zac gladiole călcate în picioare, tramvaiele circulă.

Bărbații bătrâni trec prin piața goală, sticlele lor de lapte goale se ciocnesc în sacoșă. Se opresc fără motiv. Sus, balconul Operei și-a pus coloanele la umbra zidului. Și jos, găurile în asfaltul moale sunt de la tocurile înalte ale femeilor îndoliate.

Zilele pepenilor, zilele dovlecilor

În closet e vată îmbibată cu apă, apa e ruginie, a supt sângele din vată. Pe jgheabul closetului s-au lipit sâmburii de pepene.

Când femeile poartă vată între picioare, au sângele pepenilor în burtă. În fiecare lună zilele pepenilor și greutatea pepenilor dor.

Orice femeie poate să lege orice bărbat cu sângele pepenilor, spune Clara. La fabrica de sârmă femeile își povestesc cum le amestecă bărbaților sângele de pepene, o dată pe lună, după-amiaza târziu, în supa de roșii. În ziua aceea ele nu pun oala cu supă pe masă, duc farfuriile pe rând la mașina de gătit și le umplu acolo, într-o lingură, lângă plită, sângele de pepene așteaptă nerăbdător farfuria bărbatului. Ele amestecă cu lingura în supă până ce sângele se dizolvă.

În zilele pepenilor plasa de sârmă trece prin dreptul fețelor înainte de a se încolona în rola cea mare, măsurată metru cu metru. Războaiele de țesut bat cu zgomot, mâinile lor sunt ruginii, ochii, tulburi.

Femeile din fabrică îi leagă pe bărbați de ele după-amiaza târziu sau seara, spunea Clara. Dimineața nu au timp. Dimineața se grăbesc să iasă din somnul bărbaților, poartă pe

fețele lor la fabrică un pat plin de somn și o odaie plină de aer înăbușitor.

Fata slujnicei spunea, pe bărbați îi legi de tine dimineața, pe stomacul gol. Deoarece în zilele pepenilor nevasta ofițerului îi amestecă dimineața, înainte de a pleca la Cazinoul militar, patru boabe de sânge în cafea. Îi aduce ca de obicei cafeaua în ceașcă fără să fi pus încă zahărul. Nevasta ofițerului i-a spus fetei că cel mai bun e sângele de a doua zi. În pașii ofițerului pe pod, în toate zilele întunecate de băutură la cazinoul militar se află sângele de pepene al nevestei sale. Patru boabe fac o lună, fiecare boabă durează o săptămână.

Fiecare boabă de sânge trebuie să fie mare cât unghia de la degetul mare al bărbatului pe care femeia vrea să-l lege de ea, a spus nevasta ofițerului, împotriva plăcerii nu există nimic, pentru că ea zboară, se eliberează de toate. Zboară către alte femei, dar sângele de pepene se adună în jurul inimii bărbatului. Curge acolo și înghite inima cu totul. Inima ofițerului nu poate ține în ea imaginea altor femei, spune fata slujnicei, ofițerul își poate înșela nevasta, dar n-o poate părăsi.

Pe peretele closetului stă scris:

Sara pe deal
Buciumul sună cu jale.

Sunt două versuri dintr-o poezie, poezia e în manualul după care învață copiii la școală. E scrisul profesorului de fizică, spunea fata slujnicei, îl recunosc după D și L. Rândurile urcă strâmb pe perete în sus.

Între coapsele Adinei freamătă ceva cald, la ușa closetului alăturat cineva trage cârligul. Adina își apasă coatele pe

fese, vrea să înăbușe freamătul acela, să-l facă lent și uniform. Dar burta ei nu știe ce înseamnă lent și uniform. Deasupra bazinului e o ferestruică, fără geam, acoperită doar cu o plasă de păianjen; niciodată nu e acolo un păianjen, zgomotul iscat în bazin, când se trage apa, îl alungă. Doar o dâră de lumină e zilnic prezentă pe perete și îi vede pe toți, îi vede cum freacă hârtia de ziar în mâini, până ce scrisul se fărâmițează ca făina și degetele devin cenușii. Hârtia de ziar frecată în mâini nu zgârie fesele.

Femeia de serviciu spune, la closetul profesorilor nu există hârtie igienică pentru că a fost trei zile la rând câte un sul întreg pe zi și toate sulurile au fost furate în cele trei zile în mai puțin de un sfert de oră și pentru că trei suluri trebuie să ajungă trei săptămâni.

În regimul burghezo-moșieresc erau buni și cocenii sau frunzele de sfeclă, spunea directorul la ședință, pe atunci doar boierii aveau hârtie de ziar. Azi fiecare om are un ziar în casă. Și acum hârtia de ziar e prea aspră pentru pielea fină a domnilor și doamnelor. Directorul rupse un colț mare cât un lat de palmă dintr-un ziar și-l frecă în mâini; e la fel de simplu ca și când te-ai spăla, nimeni să nu-mi spună că nu știe să se spele pe mâini. Cine nu a învățat până la treizeci de ani mai are timp să învețe. Sprâncenele i se uniră deasupra nasului pe frunte, subțiri și cenușii ca o coadă de șoarece.

Femeia de serviciu zâmbea larg și se foia pe scaunul ei, când se ridică, directorul se uită sub masă. Azi orice om are un ziar în casă. Ați uitat, tov. director, frunzele de sfeclă erau prea moi, spuse ea, și degetul aluneca lesne prin ele. Frunzele de bostan erau mai bune. Destul, spuse directorul, altfel nu mai terminăm.

Fata slujnicei îi făcu semn Adinei cu piciorul, femeia de serviciu își poate permite orice, directorul se culcă cu ea. Bărbat-su e electrician, a fost ieri la școală, a scuipat pe biroul directorului și i-a smuls doi nasturi de la costum. Nasturii s-au rostogolit sub dulap. După ce a plecat electricianul profesorul de fizică a trebuit să tragă dulapul de la perete și să alerge în mijlocul orei la croitorie după ață și ac.

Nu i-a permis să ia sacoul cu el. Nasturii să facă bine să-i coasă femeia de serviciu, spuse directorul.

Femeia de serviciu nu are voie să decupeze decât ultimele pagini din ziar, reportajele, pagina de sport și programul TV. Primele pagini trebuie să le dea directorului, ele intră în colecția secretarului de partid.

Adina trage apa. În fața oglinzii din spălător, în părul Adinei s-a împletit o rază de lumină, părul atârnă de lumină, nu de cap; dă drumul la robinet. Cineva trage zăvorul de la closet. Din cabina WC-ului iese directorul. Se postează lângă Adina, în oglindă. Deschide gura, cred că mă doare măseaua, spune el în oglindă. Da, domnule director, spune ea, măselele lui sunt de aur, TOVARĂȘE DIRECTOR, spune el, măselele lui lucesc galben. Zilele pepenilor sunt la bărbați zilele dovlecilor, se gândește Adina. El își șterge gura cu o batistă călcată în triunghi, veniți după ultima oră până la mine, spune el și ia un fir de păr de pe umărul Adinei, da, tov. director, spune ea.

Onduleul strălucește deasupra tablei și negrul ochiului strălucește, prinde raza de lumină strecurată prin fereastră. Copiii își mișcă coatele când scriu, compunerea se intitulează RECOLTA DE ROȘII. Adina stă la fereastră lângă fâșia

de lumină. În caiete crește câmpul de roșii din nou; acum e acoperit de negi și litere.

Fata cu brotăcelul citește:

De două săptămâni elevii din școala noastră îi ajută pe țărani în agricultură. Elevii din școala noastră ajută la recoltarea roșiilor. E frumos să lucrezi pe ogoarele patriei noastre. E sănătos și folositor.

În fața școlii se află un pătrat acoperit cu iarbă galbenă, în spatele lui e o casă singuratică, rătăcită între blocuri. Adina vede mușchiul crescut pe acoperișul casei. Grădina este împinsă de blocuri cât mai la perete. Vița-de-vie acoperă ferestrele.

Mâine, când mă scol, citește mai departe fata cu brotăcelul, nu îmi îmbrac uniforma, ci hainele de lucru. Nu-mi iau cu mine caietele și cărțile, ci o sticlă cu apă, pâine cu unt și un măr.

Unul din gemeni strigă UNT și bate cu pumnii în bancă.

În fața singurei case cu mușchi pe acoperiș se oprește o căruță trasă de un cal, un bărbat coboară din ea, cară o plasă plină cu pâini prin grădină până în casă. Merge în spatele viței cât mai aproape de perete.

La ora opt se adună toți elevii în fața școlii, citește fata cu brotăcelul. Apoi ne duc cu mașina pe câmp. Cât mergem cu mașina, râdem tot timpul. În fiecare dimineață, la marginea câmpului așteaptă agronomul. E înalt și subțire. Poartă costum și are mâini frumoase și curate. E un om prietenos.

Da, numa' ieri ți-a dat o palmă, spune geamănul, calul stă în fața căruței goale, nu se mișcă, de ce n-ai scris asta, spune Adina.

Celălalt geamăn se apleacă sub bancă, despre palmă nu e voie să scrii, spune, ține în mână o felie de pâine cu untură și o lipește de compunere.

Fata cu brotăcelul își desface o fundă albă din păr, își vâră capătul cosiței în gură și plânge.

Bărbatul merge cu plasa de pâine goală printre butașii de vie, se urcă în căruța cu un cal. Pe iarba din fața școlii trece un pitic. Cămașa lui roșie strălucește, duce în brațe un pepene.

Tovarășă, îi spune fata cu brotăcelul Adinei.

Deasupra ușii directorului atârnă o pendulă, arătătoarele ei indică venirea și plecarea elevilor și a profesorilor. De-asupra capului directorului atârnă onduleul de pe frunte și negrul ochiului. Pe covor e o pată de cerneală, în vitrină sunt cuvântările dictatorului. Directorul miroase a parfum Tabac cu tulpini amare, știi de ce te-am chemat, spune el, lângă cotul lui stă o dalie răsucită, apa din vază e tulbure, nu, spune Adina, nu știu. Sprâncenele lui se împreună, subțiri și sure, deasupra nasului, le-ai spus elevilor să mănânce roșii pe săturate, fiindcă n-au voie să ducă nici una acasă. Și ai pomenit și de exploatarea minorilor. Deasupra daliei atârnă o pată de praf în raza de lumină. Și nu-i așa, tovarășe director, spune Adina. Vocea ei e stinsă, directorul pășește peste pata de cerneală, ajunge în spatele scaunului pe care stă Adina. Suflarea lui e uscată și precipitată, își vâră mâna în deschizătura de la ceafă a bluzei ei și i-o trece pe spate în jos, fără TOVARĂȘE, spune, acum nu e cazul.

Spatele ei a înțepenit, nici greața nu-l încovoaie, nu am coșuri pe spate, rostește gura Adinei. Directorul râde, bine,

bine, spune el, ea își lipește spinarea de spetează, el își scoate mâna din bluză, de data asta n-am să spun nimic, spune el. Dalia îi atinge urechea, cine vă crede, spune Adina. În petalele roșii ale daliei vede sângele de pepene. Eu nu sunt așa, spune el. Transpirația lui miroase mai greu decât tabacul în parfum. Se piaptănă.

Pieptănul lui are dinți albaștri.

Pisica și piticul

Printre rolele de sârmă, în curtea fabricii, merg capete. Merg unul după altul. Portarul se uită pe cer. Vede lângă poartă difuzorul.

Dimineața de la șase până la șapte și jumătate se transmite muzică la difuzor. Cântece muncitorești. Portarul le numește muzica de dimineață. Pentru el e ca un ceas. Cine intră pe poartă după ce muzica a încetat a întârziat la lucru. Cine nu-și potrivește pașii în tactul muzicii, cine merge la războiul de țesut, trecând complet liniștit prin curte, va fi notat și reclamat.

Și nici nu se luminează bine când marșurile răsună din plin. Vântul bate sus, pe acoperiș, în tabla vălurită. Jos, pe asfalt, bate ploaia. Femeile au ciorapii stropiți de noroi, bărbații, streșini la borul pălăriilor. Afară pe stradă este mai multă lumină. Rolele de sârmă ude din timpul nopții sunt negre. Până și vara, zilei îi trebuie mai mult timp ca să ajungă în curtea fabricii decât afară.

Portarul scuipă coji de semințe de floarea-soarelui în după-amiaza zilei. Ele cad pe jos, pe pragul ușii. În casa portarului șade portăreasa și împletește, are un dinte lipsă chiar în mijlocul gurii, poartă un halat verde. Numără cu

glas tare ochiurile prin gaura din gură. Lângă pantofii ei stă pisica tigrată.

În căsuța portarului sună telefonul. Portarul ascultă cu tâmpla soneria. Nu întoarce capul, privește fețele ce trec printre rolele de sârmă. Portăreasa își duce andreaua la gură și-și vâră gămălia în gaura lăsată de dinte, pe cealaltă și-o vâră în halat, mai jos de beregată. Se scarpină cu andreaua între sâni. Pisica mijește ochii și privește cu atenție. Ochii ei sunt struguri galbeni. La numărătoare, numărul ochiurilor rămâne atârnat de gaura din gură și de ochii pisicii. Soneria telefonului e stridentă. Atârnă de firul de lână, firul suie în mâna portăresei. Soneria suie în burta pisicii. Pisica sare peste pantoful portăresei și aleargă în curtea fabricii. Portăreasa nu ridică receptorul.

În curtea fabricii pisica este făcută din rugină și din plasă de sârmă. Pe acoperișul fabricii, pisica e din tablă vălurită, în fața birourilor e din asfalt. În fața spălătorului din nisip. În hale, pisica e din bare, roți și ulei.

Portarul vede printre rolele de sârmă, pe sub capetele umblătoare, gâturi. Din sârmă o zbughesc vrăbiile în văzduh. Portarul se uită pe cer. Când vrăbiile zboară singuratice la soare sunt ușoare, doar stolul e greu. După-amiaza e tăiată de-a curmezișul de tabla vălurită. Strigătele vrăbiilor sunt răgușite.

În curte capetele se apropie, părăsesc sârma, fabrica. Portarul vede deja gâturile. Umblă de colo până colo. Cască, limba lui e groasă. În timpul liber, când soarele îi stă ud pe bărbie, limba aproape că-i închide ochii. Când portarul stă la soare, sub șuvițele lui de păr doarme o chelie. Portarul nu vede încă mâinile și buzunarele celor ce merg.

Căscatul e pentru portar așteptare. Când muncitorii părăsesc sârma, buzunarele lor sunt buzunarele lui. Le percheziționează. Ele fâlfâie sub mâini, sunt ușoare. Dar când e fier în ele atârnă țepene. Portarul vede asta. Și gențile de

umăr atârnă țepene, când e fier înăuntru. Tot ce se poate fura din fabrică e din fier.

Mâinile portarului nu percheziționează toate buzunarele. Ele știu, la o adică, ce buzunare trebuie controlate. Și acest la o adică se stabilește când fețele și buzunarele trec pe lângă el. Atunci aerul se simte altfel pe fața portarului între nas și gură. Portarul se lasă pătruns de acest aer. Lasă simțul să hotărască de la un buzunar la altul.

Decizia depinde și de umbra căsuței portarului și de gustul de sămânță de floarea-soarelui pe care îl are în gură. Dacă niște semințe au fost râncede, limba lui se face amară. Maxilarele lui se fac rigide, ochii tulburi. Vârfurile degetelor îi tremură. Când răscolește în prima geantă, degetele devin mai sigure. Arcul dintre palmă și degetul mare se lipește de obiecte străine, atingerea e lacomă. Pentru portar răscolitul unei genți cu propriile mâini e o lovitură dată în plină față. Poate colora chipurile între cretă și purpură. Acestea nu se mai pot regăsi. Supte sau congestionate părăsesc poarta la un semn de-al lui. Și chiar când sunt deja de mult pe stradă, chipurile rămân tulburate. Cu privirile și auzul șterse, încât soarele le pare o mână uriașă. Încât nasul nu le mai ajunge să respire și în tramvai cască gura și ochii pe alte fețe după aer.

În timp ce-i percheziționează, portarul aude nodul sec în gâtlejuri. Beregatele uscate ca o menghină. Frica răscolește stomacul. Portarul miroase frica, ea suie ca un aer stricat din bărbați și femei și atârnă la înălțimea genunchilor. Când portarul scotocește mai mult într-o geantă, unii scapă de frică, după prima, și o a doua bășină fără zgomot.

Portarul e foarte credincios, i-a spus portăreasa Clarei. De aceea nu iubește oamenii. Îi pedepsește pe cei ce nu cred și îi admiră pe cei credincioși. Nu îi iubește nici pe aceștia, dar îi respectă. Îl respectă pe secretarul de partid; el crede în partid. Îl respectă pe director; el crede în putere.

Portăreasa și-a scos agrafa din păr și și-a pus-o în gaura din gură ca să-și răsucească părul mai strâns. Cei mai mulți care cred în ceva, a spus Clara, sunt tovarăși importanți, ei nu au nevoie de portar.

Portăreasa și-a înfipt agrafa adânc în păr, mai sunt și alții, spuse ea, Clara stătea în ușă, portăreasa, în căsuța portarului. Crezi în Dumnezeu, a întrebat-o portăreasa. Clara privea cocul din creștetul ei, îndoitura agrafei de sârmă; cele două capete dispăruseră, îndoitura se afla sus și era subțire ca firul de păr. Dar mai deschisă la culoare. Uneori cred, alteori nu, spuse Clara, când n-am necazuri uit. Portăreasa șterse cu colțul perdelei telefonul de praf, portarul zice, credința este o calitate, spuse ea. Muncitorii nu cred în Dumnezeu și nu cred în munca lor. Portarul zice, Dumnezeu nu este pentru muncitori decât o zi liberă, în care aceștia au la masă, dacă vrea Dumnezeu, o găină friptă. Portarul nu mănâncă pasăre, spuse ea. În timp ce vorbea își vedea ochii în geam și halatul care părea mai închis la culoare; portarul zice, muncitorii mănâncă, în loc să creadă în Dumnezeu, o găină de duminică umplută cu propriul ei ficat.

Stolul de vrăbii se risipește. Geamurile sunt sparte la majoritatea halelor, vrăbiile găsesc spărturile în geamuri. Ele zboară acolo, în hală, mai repede decât poate să vadă portarul. Portăreasa râde și spune, nu te uita, altfel îți ies vrăbiile prin păr. Portarul își vede mâinile, părul negru de pe degete, încheietura. Umbra după-amiezii îi taie pantalonii mai jos de genunchi. În fața rolelor de sârmă, praful se învârtește în jurul lui însuși.

Un cuțit, un borcan murdar, un ziar, o coajă de pâine. Sub ziar un pumn de șuruburi. Da, da, spune portarul. Omul își închide geanta.

O scrisoare, o sticluță cu ojă. O pungă de plastic și o carte. Jacheta în sacoșă. Un ruj cade din buzunarul jachetei pe podea. Portarul se apleacă. Deschide capacul rujului, își trage o linie roșie pe încheietura mâinii. Șterge linia, o șterge cu limba, pfui, spune, zmeură împuțită și țânțari.

Bărbatul are o rană la degetul mare. Cataramele genții lui sunt ruginite. Portarul scoate din geantă un briceag, sub briceag e o șapcă, sub șapcă, un fier de călcat. Ia te uită, spune portarul. Nu am apucat să repar decât ștecherul, spune bărbatul. În orele de serviciu, spune portarul. Pune fierul de călcat la el, în odaie, și înjură de mama tuturor ștecherelor. Portăreasa în halat verde își pune talpa fierului pe palmă, își desface degetele, își calcă rece palma.

O geantă de femeie. Un cocoloș de vată cade pe jos. Bărbatul cu rana la degetul mare se apleacă. Femeia își potrivește o șuviță de păr după ureche, trage vata ușor pe lângă rana de la deget din mâna întinsă. În vată s-au agățat o coajă de sămânță de floarea-soarelui și o furnică.

Clara râde, soarele strălucește alb pe dinții ei, portarul îi face semn să treacă. Gaura din gura portăresei râde.

Bărbatul cu rana la deget își ia șapca din geantă. Și-o pune pe pumn. Întinde degetul arătător și-și învârtește șapca ponosită ca pe o roată. Portăreasa râde, gaura din gura ei e o strecurătoare. Se îneacă de râs. Omul cu rana la deget urmărește cercurile făcute de șapcă, cântă:

Suntem cu chiria-n urmă
Neplătită de o vară.

Pumnul lui e o roată, la îndoitura brațului o venă se îngustează și se umflă. Ochii lui atârnă de andrelele portăresei.

Și ne dă stăpânul casei
Și ne dă afară.

Gura lui cântă, ochii îi sunt mici, pumnul zboară. Și cealaltă, mâna liberă, mâna cu rana la degetul mare, nu încheie cataramele ruginite ale genții. Cântecul bărbatului așteaptă fierul de călcat.

În crăpătura ușii flutură o frunză de salcâm, se rupe, zboară departe. Portăreasa se uită după ea. Frunza e galbenă ca ochii pisicii. Bărbatul cu rana la deget își privește ceasul.

Pisica face pui în fiecare an. Sunt tigrați ca și ea. Îi mănâncă imediat, cât mai sunt uzi, lipicioși și orbi. Pisica îi jelește o săptămână după ce i-a mâncat. Se vântură prin toată curtea; burta ei e plată, dungile înguste, se poate strecura pretutindeni. Când pisica jelește, nu pune gura pe carne. Mănâncă doar colți fragezi de iarbă proaspătă și linge marginea sărată a treptelor în curtea din dos.

Femeile așezate la războaiele de țesut spun că pisica s-a pripășit aici din mahalaua învecinată. Șeful depozitului spune că pisica s-ar fi strecurat acolo, chiar din curtea fabricii, din lăzile cu șpan, unde ploaia nu prea pătrunde. Și că era udă și plină de rugină, spune el, și numai cât un măr de mare, când a găsit-o pe drumul de la depozit la birouri, printre lăzile cu șpan. Și că avea ochii lipiți. Șeful depozitului a pus-o pe o mănușă de piele și a dus-o la poartă.

Și portarul a pus pisica într-o căciulă de blană.

Și eu i-am dat treizeci de zile să bea lapte cu paiul, spune portăreasa. Și dacă am văzut că n-o ia nimeni, am crescut-o eu. După o săptămână a reușit să-și deschidă ochii, spune portarul. M-am speriat că în ochii ei, în amândoi ochii ei, era șeful depozitului. Și până și în ziua de azi, când toarce, în ochii ei e el.

Pentru pisică fabrica nu e mai mare decât nasul ei. Pisica miroase tot. Miroase halele în locurile cele mai dosnice, unde

se transpiră, se îngheață, se țipă, se plânge, se fură. Miroase curtea printre rolele de sârmă și cotloanele în care iarba se sufocă, unde carnea se strivește, se geme, se face dragoste în picioare. Aici împreunarea este la fel de lacomă și ascunsă ca furatul.

La poarta din spate, pe unde nu trec decât camioanele grele, unde acoperișul e din carton gudronat, streașina din camere de cauciuc sparte și gardul din uși vechi de mașini și nuiele de salcie, se află o stradă cotită, numită STRADA VICTORIEI. Streașina lasă ploaia să se prăvale pe strada Victoriei. Mica fereastră de lângă poarta din dos este fereastra depozitului. Acolo stă șeful. Îl cheamă Grigore. În depozit există un munte de echipament de protecție, format din jachete gri, matlasate, șorțuri, mănuși de piele și cizme de cauciuc gri. În fața acestui munte gri se află o ladă mare răsturnată care e o masă și o ladă mică răsturnată care e un scaun. Și pe masă este o listă cu numele tuturor muncitorilor. Pe scaun stă Grigore.

Grigore vinde aur, spune portăreasa, lanțuri de aur. Și verighete. Le cumpără de la un țigan bătrân care și-a pierdut un picior în război. Locuiește la marginea orașului, lângă Cimitirul Eroilor. Cumpără aurul de la un sârb tânăr, ăsta locuiește într-un sat pe graniță, unde Ungaria se lipește de Serbia. Are neamuri în Serbia și trece mereu granița cu te miri ce. Și la vamă are un cumnat.

Uneori Grigore are și marfă din Rusia. Lanțurile groase din aur sunt din Rusia, cele subțiri, din Serbia. Cele groase sunt din inimi ștanțate, cele subțiri, din cuburi ștanțate. Verighetele sunt din Ungaria.

Când Grigore își strânge pumnul și apoi își deschide încet degetele, printre ele se strecoară lanțurile ca niște sârme

de aur. Le lasă să se clatine la capete și le ține în lumină, în fața ferestrei mici.

Sârma cu reflexe arămii îi trece vreme de o jumătate de an prin mâini. Și pe urmă Grigore își primește răsplata, i se atârnă un lanț de aur la gât. Câteva zile după aceea, seara târziu, când lanțul îi strălucește deja pe cămașa de noapte și piciorul calcă gol pe covor, se aud bătăi în ușă. În prag se ivește unul în civil și în spatele lui, unul în uniformă. Lumina de pe coridor e tulbure. Vâna de bou se lovește de cracul pantalonului. Propozițiile sunt scurte. Obrazul străin strălucește, o pată de lumină netedă se înalță și se coboară. Vocea rămâne scăzută, aproape uniformă, dar rece. Pantofii străini stau pe marginea covorului. Lanțul e smuls de la gât și confiscat.

A doua zi dimineața, în primul tramvai, când vagonul e aproape gol și din cauza hurducăturilor lumina se stinge și se aprinde mereu, Grigore își ia lanțul înapoi. Când omul în civil se urcă la stația de lângă fabrica de bere și-i dă, fără să spună o vorbă, o cutie cu chibrituri.

În astfel de zile, când apa e încă leneșă sub pod și cerul se cocoșează de atâta întunecime, Grigore e primul la fabrică. Tremură de frig, fumează. Difuzorul e încă mut, când el merge în urma fumului de țigară, cu lanțurile lui de aur, pășind printre rolele de sârmă. Câteva ore mai târziu face din nou să se clatine capetele lanțurilor în fața ferestrei mici dinspre strada Victoriei și să-i curgă printre degete. Și din nou primește alți aceiași bani, cum alte aceleași imagini se întorc în ochii pisicii.

Portarul spune că șeful depozitului anunța adesea la miliție cui i-a vândut dimineața lanțuri de aur. Verighetele nu le declară.

Portarul îl respectă deoarece Grigore crede în aurul lui.

Comerțul la negru e negru, ce să-i faci, spune portăreasa, nu te obligă nimeni să cumperi. Tot ce e negru e nesigur. Portarul spune, unul are, altul are nevoie, lumea se învârtește cu noi. Facă cine ce poate.

Pisica miroase și când șeful depozitului le împinge pe femei în colțul din stânga. Acolo muntele face o scobitură ca un intrând. Deasupra e fereastra. Când Grigore se descheie la pantalon, femeile își ridică picioarele mai sus peste cap. Pisica vine în cameră prin acoperiș. Se așază deasupra acelei scobituri, tocmai în vârful muntelui. Deoarece picioarele, în cizme de cauciuc, le stau femeilor mai sus decât ochii, pisica li se pare că le stă în cap. Ochii li se duc în sus, în frunte, unde sunt ochii pisicii. Gonește-o de-aici, spun femeile, gonește-o! Și Grigore spune, nu face nimic, tot nu vede nimic, las-o, nu face nimic. Pisica își ciulește urechile și se uită.

Pe urmă femeile se ridică transpirate cu câte o jachetă gri matlasată pe mână. Stau în fața mesei și își caută numele pe o listă pentru semnătură. Pisica nu așteaptă până ce degetele semnează. Ea se cațără pe acoperiș afară și fuge printre rolele de sârmă, în curte și în hale.

În ochii pisicii se află o imagine. Toți văd ce s-a întâmplat. Toți vorbesc despre asta, despre ultima dragoste consumată în fabrică, în picioare, culcat, pe fugă. Toți își opresc mâinile pe sârmă, pe locul unde tocmai se află degetele când vine pisica. Deoarece nici o imagine nu se învechește. Curând în ochii pisicii apare imaginea următoare și în ea – asta știe invidia, știe orice pată de ulei pe obrazul fiecărei femei –, în imaginea următoare, se va afla ea însăși în ochii pisicii. La primăvară sau la toamnă, când jacheta matlasată se va destrăma și se va rupe la coate și vântul rece sau cald

va zgâria cartonul gudronat și va sufla peste gard în strada Victoriei, ceilalți vor avea ce vedea. Deoarece pisica va purta cu ea, cât îi fabrica de mare, coapsele care acum stau ascunse sub halat în fața războaielor de țesut, desfăcute și ridicate deasupra capului.

Doar o săptămână pe an, când pisica își jelește puii pe care i-a mâncat, numai atunci nu poartă cu ea, în ochi, nici o imagine. Cine are noroc să-l apuce amorul în graba acestei săptămâni oarbe, zburătoare, nu va fi văzut de nimeni din fabrică.

Cine o mituiește pe portăreasă știe când cade săptămâna asta. Mulți o mituiesc. Toți, spune portăreasa, și eu umplu calendarul, îi spun fiecăruia ce-mi trăsnește prin minte.

Și femeile se înghesuie, se grăbesc, dau din coate, nimeresc în săptămâna falsă de doliu a pisicii.

Dar pentru că în adevărata săptămână de doliu dragostea își încurcă ițele între hale, curte, spălător și birouri, cuplurile de bărbați și femei sunt văzute de ochii portarului, ai femeii de serviciu, ai mecanicului de calorifere. Există doar o mică diferență: în adevărata săptămână de doliu, pentru că în ochii pisicii nu se păstrează nici o imagine, fiecare dragoste rămâne o simplă bârfă.

Copiii femeilor seamănă cu Grigore, spune portăreasa. Slavă Domnului că femeile nu-și duc copiii cu ele la fabrică. Nu le-am văzut niciodată copiii unii cu alții, i-am văzut numai unii după alții. Mici sau mari, slabi sau grași, bruneți sau blonzi. Fete și băieți. Când stau laolaltă se vede că sunt cu toții frați între ei. Oricât ar fi de deosebiți, spune portăreasa, fiecare chip e bucățică ruptă din Grigore.

Copiii femeilor suferă încă de la naștere de insomnie. Medicii zic că asta li se trage de la motorină. Câțiva ani buni cresc mai departe de fabrică. Dar vine o zi, spune portăreasa, când vin aici, la poartă, să-și caute mamele. Foarte rar se întâmplă să fie ceva urgent. De cele mai multe ori nu au nici un motiv.

Portăreasa spune că acești copii stau aici lipiți de căsuța portarului, că îi spun cine sunt, ca portarul să pună pe cineva să le cheme mamele. Că, în timp ce stau aici, copiii își pun speriați vârfurile degetelor pe față. Că nu-i văd nici pe portar, nici pe portăreasă. Că ei, chiar când spun cine sunt, nu au ochi decât pentru sârmă și pentru curtea asta de fabrică îngropată aici. Că privesc absenți. Că bucățica aia ruptă din Grigore se vede tot mai bine pe fețele lor, cu cât stau acolo mai mult.

Și pe cămășile mici sau mari, pe hainele mici sau mari, pe ciorapii trei sferturi, portăreasa vede pata de rugină. În timp ce acești copii mici sau mari sau de-acum aproape adulți stau și așteaptă lipiți de odaia portarului, portăreasa vede pata de rugină zimțată – fiecare copil poartă o frunză uscată, sfărâmicioasă de rugină pe o haină de-a lui.

Rugină de la mâinile mamelor, de la aceleași mâini care le amestecă bărbaților sângele de pepene în supă, înainte de masă. Marginile negre ale unghiilor se dizolvă la spălatul rufelor. După spălat rugina nu e în apă, nici în spumă. E în stofă. Nu mai ajută nimic, nici uscatul la vânt, nici călcatul, nici piatra acră, spune portăreasa.

Ea îi recunoaște pe toți frații care habar n-au că sunt frați, pe copiii lui Grigore, portăreasa îi recunoaște și după zece ani. Atunci se vor fi dus pe această poartă tone de rugină și plasă de sârmă. Tone de rugină și plasă de sârmă se vor fi produs și depozitat din nou în același loc, încă înainte ca iarba să-și găsească soarele necesar să crească. Atunci vor

lucra și acești copii aici la fabrică. Nu au simțit niciodată vreo chemare pentru asta. Au venit aici fiindcă nu știau nimic altceva. N-au dat niciodată cu nasul de altceva, pentru că nici un drum nu le este deschis. Nu găsesc decât acest bolovan de sărăcie, lipsă de perspectivă și repulsie de la mamă la copil și la copiii copiilor. Vin din aceeași constrângere deznădăjduită. La început sunt furioși, zgomotoși. Mai târziu devin moi și muți, bâjbâie care încotro. Motorina tot mai miroase înțepător, mâinile lor poartă de mult marginea neagră. Se căsătoresc; își împing unul altuia, în răgazul dintre tura de zi și cea de noapte, dragostea chircită în burtă. Și fac copii. Aștia au în scutece pata de rugină. Cresc, îmbracă apoi cămăși mici, pe urmă cămăși mari, haine, ciorapi. Ei vor sta aici, lângă căsuța portarului, cu frunza sfărâmicioasă de rugină pe haine. Vor aștepta. Fără să știe că nu vor ajunge niciodată la un drum, că niciodată nu le va mai trece altceva prin minte.

Și mama lui Grigore a fost muncitoare în fabrică. Și mama portăresei.

Andrelele se află pe masă. În curtea fabricii e liniște. Vântul miroase a malț. În spatele acoperișurilor, peste drum, stă turnul frigorific de la fabrica de bere. Din turn se întinde conducta înfășurată, groasă, deasupra străzii până în râu. Din conductă se ridică aburii. Aceștia se destramă ziua, la trecerea tramvaielor. Noaptea însă formează o perdea albă. Unii spun că aburul miroase a șobolani, fiindcă în fabrica de bere, în cazanele de fier, mai mari decât căsuța portarului, șobolanii se îmbată și se înecă în bere.

În ziua a opta, spune portarul, lui Dumnezeu nu i-a mai rămas, după Adam și Eva, decât un smoc de păr. Din el a făcut păsăretul. Și în ziua a noua a râgâit de atâta gol de lume. Din râgâitul ăsta s-a făcut berea.

Umbra căsuței portarului s-a lățit. Soarele caută drumul cel mai scurt între strada Victoriei și rolele de sârmă din curte. E colțuros, puțin teșit pe margini. La mijloc, soarele are o pată cenușie.

Vara târziu, sunt unele zile când difuzorul hârâie sus pe căsuța portarului. Atunci portarul se uită îndelung pe cer și spune că soarele, care stă acolo sus, deasupra tablei vălurite, deasupra acoperișurilor orașului, deasupra turnului frigorific al fabricii de bere, ar fi un robinet ruginit.

În fața porții e o adâncitură în mijlocul drumului, acolo se îmbăiază vrăbiile în praf. Printre ele se află un șurub.

Portarul și portăreasa stau în căsuța lor. Joacă cărți. Fierul de călcat se află pe marginea mesei. Portarul l-a reclamat pe omul cu rana la deget la direcție. I-a confiscat fierul de călcat. Omul cu rana la deget va primi mâine un avertisment scris.

În hală țopăie vrăbiile. Gheruțele și ciocurile lor sunt negre de motorină. Pigulesc coji de semințe de floarea-soarelui, semințe de pepeni și firimituri de pâine. Când hala e goală literele lozincilor sunt mai mari. MUNCĂ și CINSTE și PARTID și lumina are un gât lung la ușa vestiarului. Piticul cu cămașa roșie și tocuri înalte mătură podeaua unsuroasă cu o mătură unsuroasă. La războiul de țesut, lângă el, se află un pepene roșu. E mai mare decât propriul lui cap. Coaja e închisă la culoare, cu dungi deschise.

Și lumina cade diagonal pe ușa ce dă în curtea fabricii. Și pisica stă lângă ușă și mănâncă un șorici de la slănină. Piticul privește prin ușă în curte. Și praful zboară fără motiv. Și ușa scârțâie.

Nuci

Femeia cu mâinile noduroase scuipă în cârpă și freacă merele până le face să strălucească. Așază merele strălucitoare unul lângă altul, cu partea roșie în față, cu cea zbârcită la spate. Merele sunt mici și strâmbe. Cântarul e gol. Stabilește greutatea cu două capete de păsări de fier ale căror ciocuri urcă și coboară unul pe lângă celălalt, până când merele și greutățile sunt la fel de grele. Atunci stau pe loc. Femeia bătrână socotește tare mișcându-și buzele până ce ochii i se apropie la fel de mult ca ciocurile de fier. La fel de duri și de tăcuți fiindcă știu cât costă.

Vânzătorii de la hala din piață sunt oameni bătrâni. Pe pardoseala de beton, între pereții de beton, sub acoperișul de beton, în spatele tejghelelor de beton, satele atârnă de fețele lor. Grădini, în care se târăsc tulpinile de zmeoaică.

Liviu povestește despre aceste sate, de când e învățător în sudul cel neted ca-n palmă, unde Dunărea taie țara. Povestește de serile de vară către care aleargă ziua întreagă și se cheltuiește până ce o prinde oboseala și-i cade între ochi. Seri în care capul intră în somn ca într-un sac, înainte ca trupul să-și afle odihna.

Liviu vorbește de somnul cu auzul fin al tinerilor și de somnul adânc și opac al bătrânilor. Și mai spune că, în somnul cu auzul fin și cel adânc și opac, pașii zilei se împing în degetele de la picioare și că din cauza șmotrului mâinile tremură noaptea. Și urechile confundă în somn propriul sforăit cu vocea milițianului din sat sau a primarului. Și că în vis le mai spun o dată ce trebuie semănat în grădină, în fiecare răzor. Pentru că milițianul satului și primarul țin o strictă contabilitate, au listele lor. Ei își așteaptă cotele, chiar dacă puricele de pământ, gărgărița de făină, viermele și melcul vin și înghit tot. Chiar dacă ploaia uită de sat și soarele arde tot, până la ultimul fir, făcând satul atât de neted, încât noaptea să poată urca în el din toate colțurile, în același timp.

Liviu vine de trei ori pe an în vizită la oraș și nu-și mai găsește locul în casa lui Paul, unde a mai locuit odată, și nici în oraș, unde a trăit destul de multă vreme. Cere rachiu dis-de-dimineață și îl numește ȚÂȚĂ DE PRUNĂ.

Paul spune că Liviu merge prin cameră ca un câine captiv și prin oraș ca un câine fugit de acasă. Și că Liviu atârnă de un fir, spune Paul, și că acest fir e gata să se rupă și că Liviu știe asta și povestește până răguușește. Liviu povestește de nopțile din sat, în care nu sunt luminate decât două case din colț, casa primarului și casa milițianului. Două curți, două scări, două grădini luminate de lămpi până-n frunziș. Cât mai la vedere și liniștite. Restul e îngropat. Câinii aleargă prin întuneric, latră numai acolo unde nu mai arde de mult nici un bec și copacii o iau înaintea caselor și se agață de Dunăre.

Apa nu se vede, spunea Liviu, nici nu se aude în sat. Nu o auzi decât în cap, n-ai picioare. Te apasă. Ai putea, spunea el, să te înec pe podeaua goală în propriile-ți urechi.

Uneori se aud împușcături de departe, zicea el. Nu mai tare decât cum ai rupe o cracă. Dar altfel, cu totul altfel. Atunci câinii tac, înainte de a se porni să latre mai tare. Apoi unul a vrut să treacă în toiul nopții granița, să treacă Dunărea înot. Neînsoțit, zicea Liviu, acolo e sfârșitul, doar se știe. Privește muchia mesei, apasă mâna pe speteaza scaunului și închide ochii pentru o clipă. Vreau să beau, spunea Liviu. Țâța de prună arde, ochii se tulbură, becul înoată și, dacă nu e curent, lumânarea. Beau până ce uit că s-a tras. Până ce laptele de prună îmi face valuri în picioare. Uit, spunea Liviu, până ce nu mai pot să mă gândesc la nimic, până ce este inevitabil ca Dunărea să taie satul de lume.

La țară ești orășean și la oraș ești țăran, îi spunea Paul lui Liviu. Întoarce-te la oraș. Orașul ne cunoaște și pe tine, și pe mine, aici sunt câteva mii de milițieni de țară și câteva sute de petice de asfalt.

Paul a început să cânte și Liviu fredonează împreună cu el:

Chip fără chip
Frunte de nisip
Glas fără glas
Ce mi-a rămas
Timp fără timp
Ce-aș putea, să schimb
Unul dintre frați
Pentru un Carpați.

Liviu se urcă pe scaun și împinse abajurul cu mâna. Șnurul lămpii zbură încoace și încolo, odată cu umbra lui.

Am un singur gând
Ce-aș putea să vând
Haina-mi tulbure
Sau un nasture.

Ochii lui Paul erau pe jumătate închiși și ochii lui Liviu i se scurgeau din frunte de atâta cântat, poate nici nu erau ochii, poate era doar gura lui umedă.

Țese noaptea un sac
de întuneric.

Liviu a apucat abajurul cu mâna. Nu mai cânta și Paul bătea și mai tare cu mâinile în masă.

Iarbă vitregă amară
Un tren fluieră în gară
Tu copilă fără-de-adulți
Pe asfalt stă
Un pantof desculț.

Paul vedea prin fereastră antenele blocului din apropiere. Se ridică și împinse scaunul aproape de masă. Înălță capul și privi în sus, spre Liviu. Acesta râse pe mutește. Din cer nu atârnă șnururi de lampă, spuse Liviu rupând tăcerea, altfel ar fi bine, am putea să ne spânzurăm oriunde pe stradă.

Nu te uita așa, îi spuse Liviu lui Paul. Și propoziția îl lovi pe Paul în față. Paul ieși din cameră, Liviu se ridică de pe scaun. Când era deja în picioare îi spuse Adinei ca și când și-ar fi spus lui însuși, Paul nu e medic pentru mine.

Paul ședea singur cu glasul lui în bucătărie și vorbea tare, pentru ceilalți doi, cu el însuși. Azi-noapte, spunea el, au venit la spital o femeie și un bărbat. Bărbatul avea în cap o secure mică. Coada securii îi atârna peste creștet, de parcă îi crescuse în păr. Nu se vedea strop de sânge pe țeasta lui. Femeia spuse că asta se întâmplase acum o săptămână. Bărbatul râse și spuse că se simțea bine. O doctoriță fu de părere să nu tăiem decât coada, securea nu trebuie îndepărtată de tot, pentru că creierul s-a obișnuit cu ea în cap. Medicii i-au scos totuși securea. Bărbatul a murit. Adina și Liviu s-au privit scurt în ochi.

Pe mese morcovii sunt lemnoși, ceapa, scofâlcită. În spatele nucilor stă tinichigiul. Dar el nu poartă șorțul de piele, la gâtul lui nu atârnă un șiret, își poartă verigheta pe deget. Umblă în sacul cu nuci. Nucile scrâșnesc ca pietrișul. Are toate degetele de la cele două mâini. Bărbatul cu nucile nu e tinichigiul cu fructele în hârtie de ziar. El nu spune, mănâncă încet ca să simți cât mai mult fiecare dumicat.

Și dacă ar fi, chiar, ar putea fi el.

Are ochii tinichigiului, se uită la cântar, ciocurile păsărilor se ridică și se coboară. Ciocurile se opresc și ochii știu prețul. Adina își deschide geanta, nucile se rostogolesc înăuntru. Două cad pe jos. Adina se apleacă.

Un bărbat cu o cravată cu buline albastre și roșii s-a aplecat înaintea ei. Adina se lovește de umărul lui, el ține deja nucile căzute în mână. Adina vede pe gâtul lui un semn din naștere, o aluniță mare cât vârful degetului. Aruncă cele două nuci în geanta ei, n-au vrut la tine, spune, nu degeaba se zice NUCĂ PROASTĂ, pot să iau una? Ea încuviințează din cap, el ia două din geantă. Închide pumnul; în timp ce merge apasă tare o nucă în cealaltă. Coaja crapă și el desface pumnul. O nucă e întreagă, cealaltă, spartă. Adina vede creierul alb în palmă. El lasă coaja să cadă pe jos, mănâncă. Alunița îi saltă, fruntea îi strălucește, își vâră cealaltă nucă în buzunarul sacoului. Cum te cheamă, întreabă, și are lapte în dinți. Nucile zăngănesc în geantă la fiecare pas. Adina își ia geanta sub braț, ce are a face asta cu nucile, spune. Și acum ce facem, întreabă el. Nimic, răspunde Adina.

Ea o ia în direcția opusă.

Pavel s-a oprit în piață, în dreptul ușii laterale din stânga halei, și lumina îi flutură panglici de praf în fața ochilor. Își mișcă obrajii, limba descoperă bucăți de nuci mestecate

în găurile măselelor, alunița lui nu saltă. Ia nuca din buzunarul sacoului și o așază pe asfalt. Își pune pantoful pe ea și o împinge sub talpă până la toc, exact la margine. Se lasă cu întreaga lui greutate tocmai pe nucă. Coaja crapă. Pavel se apleacă, ia creierul din coajă, mestecă, înghite.

În fața ușii laterale din dreapta halei stă o mașină neagră cu un număr mic de înmatriculare pe o placă galbenă. În mașină e un bărbat, el își sprijină capul de volan, privește absent în hală. Vede o femeie bătrână. Masa de beton îi taie burta deasupra picioarelor. Bătrâna cerne boia. Boiaua curge ca niște fire roșii prin sită, curge mereu în același loc. Moviliță crește repede sub sită.

Doamna nu e abordabilă, spune Pavel, nu face nimic, spune cel din mașină, nu face nimic. Bătrâna bate sita ca s-o scuture. Netezește vârful moviliței cu palmele, mâinile ei sunt roșii ca boiaua. Și pantofii. Limba lui Pavel caută bucăți de nuci mestecate între dinți, urcă, spune bărbatul din mașină, pornim.

Soarele stă pe cutiile de scrisori din casa scării. Trandafirii agățători își aruncă umbrele pe pereți. Florile lor sunt mici, cresc în buchețele care se pot ține și singure în mână.

Ochiul cutiei de scrisori nu e negru și gol, e alb. Și un ochi alb, în cutia de scrisori, e o veste de la un soldat: Ilie. Dar ca și acum o săptămână pe plic nu e numele Adinei. Și iar nu e nici un timbru, nici ștampilă, nici expeditor. În plic este din nou foaia cu pătrățele, foaia de mărimea unei palme, ruptă strâmb și iar aceeași propoziție și același scris TE FUT ÎN GURĂ.

Adina mototolește biletul și plicul în mână și simte hârtie uscată în gât. Liftul rămâne întunecat, nu se aprinde ochiul verde, nu e curent. Casa scării miroase a varză fiartă. Nucile

zăngănesc în timpul mersului. Adina începe să numere tare în întuneric, în locul treptelor își numără pantoful cel stâng și cel drept. Și cum se ridică fiecare pantof singur, fără ea, și pășește singur. Până când fiecare număr nu mai e decât vocea ei, apoi o voce străină. În vocea străină începe propria ei frunte.

Geanta cu nucile stă pe masa din bucătărie, peste nuci se află hârtia mototolită, lângă geantă, un lighean gol. Sertarul e pe jumătate deschis, cuțit, furculiță, cuțit, furculiță, furculiță, furculiță toți zimții laolaltă formând un pieptene. Adina deschide sertarul complet, cuțite mari, printre ele ciocanul.

Mâna ei pune o nucă pe masă, ciocanul o lovește ușor. Nuca are o crăpătură, ciocanul lovește de trei ori cu putere și coaja se sparge. Și în coajă creierul.

Pe plită se cațără gândacii. Șapte mari roșcați, patru mijlocii bruni-închis, nouă mici, negri ca sâmburii de măr. Ăștia nu se cațără, mărșăluiesc. O vară soldățească pentru Ilie, pentru Adina nici o scrisoare. În cameră, pe celălalt perete, atârnă o fotografie pe care cade dis-de-dimineață o fâșie de lumină – Ilie în uniformă de soldat, părul lui ca un arici, are un fir de iarbă în gură, o umbră pe obraz, iarbă în jurul pantofilor. În fiecare dimineață, toată ziua atârnă de acest fir de iarbă.

Ilie stă ca și Liviu în sudul neted ca-n palmă. La fel de aproape, la fel de departe de Dunăre, în localități diferite. Într-o localitate Dunărea curge drept și taie țara, în altă localitate curge strâmb și taie țara. Doar împușcăturile se aud la fel în ambele locuri, de parcă s-ar rupe o creangă, dar altfel. Cu totul altfel.

Sunt zile în orașul ăsta, în august, când soarele e un bostan descojit. Când asfaltul se încinge de jos și de sus se încinge betonul blocurilor. Când capul merge cu calota țestei deschisă de atâta arșiță în miezul zilei. Când la amiază se cocârjește cel mai mic gând în cap și nu mai știe încotro. Când respirația se face grea în gură. Când oamenii nu mai au decât mâinile astea pierdute. Când mâinile astea lipesc cearceafuri ude pe geamuri ca să se răcorească. Când cearceafurile se usucă înainte ca mâinile să se retragă de pe geam.

Într-o asemenea zi, în august, Ilie s-a așezat lângă plită să strivească gândaci. Poate că nici nu era el, poate că era arșița aceea lipsită de scrupule din capul lui. La cei mari moartea pocnea, la cei mici rămânea mută. Ilie număra numai gândacii roșcați, cei care pocneau.

Când ajung la maturitate se fac roșii, spunea Ilie. Ei vor supraviețui la orice, le vor supraviețui orașelor și satelor, câmpului nesfârșit, arat, fără drum și fără copac, și porumbului jalnic, Carpaților și vântului pe pietre, oilor, câinilor și oamenilor. Gândacii vor devora acest socialism și-l vor căra în burțile lor grase pe Dunăre în jos. Și dincolo, pe alte maluri, vor sta cei speriați și vor clipi în arșiță. Și vor striga peste apă, *uite românii*, așa le trebuie!

Când a început să plângă și să se lovească peste față cu mâinile care îi miroseau a gândaci, Adina l-a scos pe Ilie din bucătărie. I-a dat un pahar cu apă. El îl ținea în mână și nu bea. Îi era greață și sudoarea și-o simțea rece, când o împinse încolo pe Adina și tremura în canicula aceea. Era atât de departe de el însuși, încât își înghiți limba când spuse, lumea are noroc că există Dunărea.

Adina privește pe fereastră, mestecă o nucă. Cerul e gol, nuca e amară pe limbă și după aceea dulce. Cerul privește

în sus, nu în jos. Se agață cu golul lui imens de petele mici albe, de scrisori, toate de mult citite, când fuge afară din oraș, când evadează – un evadat pentru Dunăre deasupra orașului.

Un copil strigă jos pe stradă. Limba Adinei caută bucăți de nucă mestecată între dinți. Cojile sfărâmate zac sub masă.

O altă tăcere

Unde sunt rulmenții, spune directorul. Din gulerul lui de la cămașă țâșnește un fluture brun de molie, zboară spre fereastră. Caută curtea din spatele geamului, nu e mai mare decât o muscă. Mara spune, rulmenții au fost comandați. În spatele mușcatei, în spatele perdelei de la fereastra directorului, se aud pași care tropăie. Păr negru trece pe acolo. Deasupra părului stă între doi pași glastra cu mușcate. Nu își leagănă florile roșii, își ține frunzele neclintite deasupra părului, în curtea îngropată a fabricii, în rugina devoratoare, în sârmă. Directorul nu vede capul trecătorului, vede doar vârfurile părului și fluturele de molie pe geam; unde sunt rulmenții dacă s-a făcut comanda, spune directorul. Se lipește atât de mult de geam, încât perdeaua îi mângâie fruntea și mușcata bărbia. Încât fluturele de molie se răzgândește, zboară pe lângă tâmpla lui tunsă aproape zero, spre masa de ședință. Rulmenții sunt pe drum, tovarășe director, spune Mara.

La fluturele de molie se aștepta. Își retrage iute obrazul pentru că prinsese un obicei să se uite afară, la sârmă. Dar la aceste tocuri, care lovesc atât de dur asfaltul, întocmai ca niște cărămizi sparte, nu se aștepta. Nu se așteptase la pantofii piticului, la tropăitul lor, de parcă de aceea capul lui e un cap de pitic, fiindcă tocurile îi sunt prea înalte; nu se așteptase nici la picioarele scurte care nu se îndoaie la

mers și nici la spatele lui atât de țeapăn, ca și cum acolo i-ar fi fost montată o sârmă nouă.

Pantofii, picioarele, spinarea asta deranjează privirea care vrea să rămână goală. Chiar dacă trec ani de zile, în fabrică nimeni nu privește piticul fără să se simtă pe sine. Fără să-și stea lui însuși în cale.

Directorul își trage ceafa înapoi. Tropăitul din spatele piticului, obișnuința întreruptă îl înfioară.

Un pitic și tot a ieșit ceva din el, spune. Un altul în locul lui s-ar duce la colțul străzii să cerșească. Arată spre tabloul dictatorului care atârnă o dată, mare, pe perete și o dată stă mic, pe birou. Arată spre fotografia mică. Dar cele două portrete se privesc, își privesc negrul ochiului. Între perete și birou, în fața perdelei albe, tabloul agățat întâlnește tabloul rezemat. Toți cei care vin de prin părțile LUI, spune directorul, au o voință dârză.

Se gândește la sud, unde Dunărea taie țara. Unde câmpia e netedă ca-n palmă și verile împietresc de uscăciune în porumbul ce crește, iar iernile împietresc de frig în porumbul uitat. Unde oamenii numără pernele de ciulini plutitori și știu că Dunărea are pentru orice fugar împușcat, timp de trei zile, o pernă pe valuri și trei nopți un licăr sub valuri, ca flacăra unei lumânări. Oamenii din sud cunosc numărul morților. Numele și chipurile lor nu le cunosc.

Scrie o sesizare, spune directorul. Rulmenții sunt pe drum, spune Mara. El își agită gâtul în cămașă, gulerul îl zgârie. Știi, uneori, spune directorul, bate cineva la ușă. Foarte ușor. Abia aud. Și când deschid ușa nu e nimeni, dacă nu mă uit imediat în jos. Apoi mă dumiresc că șeful de echipă mi l-a trimis pe pitic și că piticul ține o foaie de hârtie în mână și nu spune nimic. Și pe urmă pleacă, înainte ca eu să apuc să spun ceva. Și s-a și dus. Și nu-l chem înapoi pentru că

i-am uitat numele. Doar n-am să strig: Ei, piticule, Mara zâmbește, Mara, știi că ai picioare frumoase, spune el. Mușcata se clatină. El îngenunchează pe covor. Vocea lui e joasă sub fusta Marei. Mâinile tari. Coapsele fierbinți. Dinții lui s-au aliniat pe coapsa ei dreaptă distincți, uzi, ascuțiți. Și fotografia de pe birou, negrul din ochi, privește. Și imaginea se șterge. Sau e fluturele de molie în aer, la un lat de palmă de ochii Marei. Au, mă doare, tovarășe director, spune ea.

Directorul vine în fiecare săptămână la poartă, i-a spus portăreasa Clarei. În căsuța portarului nu intră, nici nu-i calcă pragul. Bagă numai capul pe ușă și și-l trage repede înapoi. Privește sârma și întreabă cum îl cheamă pe pitic. Portarul se uită la el, la sârmă, pentru că ochii directorului îi trag după ei pe ai lui și pentru că portarul e de părere că directorul s-a vârât până peste cap în această sârmă. Pentru că cine privește sârma privește cu tot capul în ea, cine privește sârma nu mai aude ce-i spui, în afară de portar și de mine; noi doi ne uităm la sârmă și nu o vedem. Portarul spune de fiecare dată: Tovarășe director, piticul se numește CONSTANTIN. Spune asta atât de tare ca să-l aud, chiar și când portarul și directorul sunt în curte, a spus portăreasa. Și din gulerul de la cămașa directorului zboară, de fiecare dată când se află în curte, un fluture de molie. Și de fiecare dată directorul spune, vreau să rețin numele, dar îl uit imediat. Rețin tot, dar numele piticului îl uit imediat. Referitor la asta portarul spune că piticul e omul dracului, că astfel n-ar fi pitic. În tinerețe directorul fusese director la fabrica de pălării. Undeva dincolo de Carpați, a spus portăreasa. De aici i se trag moliile. De atunci a mai fost director la o uzină de apă în sud și la construcții de locuințe, aici în oraș. Cu toate astea nu mai scapă de moliile din fabrica de pălării. Directorul scoate din buzunar o hârtie și un pix. Își notează numele. Îl scrie cu litere de-o șchioapă peste toată foaia pe

care și-o ține pe palmă, a spus portăreasa. Când directorul își pune hârtia și pixul la loc, în buzunar, spune, acum știu. Și fluturele de molie zboară departe în curte și se pierde printre sârme. Și peste o săptămână, directorul își vâră iar capul pe ușă și spune, cum îl cheamă pe pitic, vreau să-i reține numele, dar îl uit imediat. Și scoate o hârtie identică din același buzunar și același fluture de molie zboară din gulerul lui de la cămașă și-și notează același nume. Și fluturele de molie zboară departe printre sârme.

O dată directorul mi-a spus, mai zise portăreasa, cu hârtiile e ca și cu numele piticului, se pierd de la sine.

Toată lumea știe în fabrică cum se numește piticul, pentru că nu i se potrivește numele, spuse portăreasa. Numai directorul nu știe. Se miră de fiecare dată că pe pitic îl cheamă CONSTANTIN și de fiecare dată spune că nu i se potrivește numele. De la el știu și eu că numele CONSTANTIN nu i se potrivește piticului, înainte nu mi-am dat seama. Pe director îl surprinde de fiecare dată, spuse ea. Directorul ar trebui să-i rețină numele pentru că el a observat că numele CONSTANTIN nu i se potrivește piticului.

Și pe băiatul meu îl cheamă CONSTANTIN, îi spuse portăreasa Clarei, dar eu nu aș putea face niciodată vreo legătură între numele fiului meu și acela al unui pitic, pentru că băiatul meu nu e pitic. Și pentru că același nume la un pitic e alt nume. I-am interzis băiatului să mă caute la fabrică, spuse portăreasa. N-am să-l las niciodată în sârmele astea. Pentru că știu că dacă se uită o singură dată prin ele nu mai ascultă ce-i spun. N-am să-l las niciodată să fie muncitor în fabrica asta, spuse ea, nici o singură zi.

Directorul îngenunchează pe covor în fața picioarelor desfăcute ale Marei. Vede picioarele mesei de ședință. Respiră

mai adânc decât pot plămânii lui, se îneacă. Își simte fruntea sărată și umedă, ca și când gura i s-ar afla de două ori pe față și a doua oară ar fi fierbinte și pierdută pe locul unde fruntea intră în păr.

Pisica tigrată șade sub masa de ședință. Are o față de blană, cască. Somnul îi curge prin dungile întunecate, prin spinare, prin burtă, până în labe. Nasul îi e negru de la motorină, e cârn și bătrân. Dar dinții îi sunt ascuțiți, albi și tineri. Și ochii ei sunt deja treji pe fața de blană cu dungi subțiri. În ochi are o poză. Coapsele Marei până la genunchi. Pe partea interioară a coapsei e o mușcătură mare cât o gură.

Directorul se ridică. Fluturele de molie stă pe speteaza scaunului. Directorul e în fața oglinzii. Nu știe de ce, dar se piaptănă.

În hală, pe pardoseala unsuroasă, zace un muncitor. Ochii lui sunt pe jumătate închiși, pupilele i-au alunecat în frunte. Lângă presă se întinde o baltă de sânge. Nu curge, uleiul o absoarbe. Pisica tigrată adulmecă în jurul bălții de sânge. Strâmbă din mustață și nu linge. Sub mâneca uleioasă a muncitorului atârnă un braț fără mână. Mâna e prinsă în presă. Șeful de echipă leagă mâneca mai sus cu o cârpă murdară.

Piticul ține capul accidentatului. Capul zace cald și inconștient în mâinile lui. Și piticul nu-și mișcă mâinile. Pentru că părul de pe capul acela se simte mort la atingere și sub păr la fel ceafa și sub țeastă creierul. Sub pupilele date peste cap, globul ochiului se vede între gene ca marginea unei cești albe. Sub ochi e o cută. Și piticul privește lung cuta până ce ea împarte fața inertă și fața pisicii și propria lui față. Deoarece tot ce simt palmele lui că e mort se târăște, când nu-și mișcă mâinile, spre propriul lui gât. Pisica îi miroase degetele și pe urmă bărbia aceea împietrită. Mustățile ei sunt roșii. Dar ochii îi rămân liniștiți

și mari, nu mototolesc poza cu coapsele Marei și mușcătura mare cât o gură.

Pe urmă strigă cineva, vine directorul. Atunci sosesc Grigore și un alt bărbat. Și bărbatul întreabă cum se numește accidentatul. Și nimeni nu-l cunoaște pe străin; mâinile lui sunt curate și nu lucrează în fabrică. Și șeful de echipă spune CRIZU.

Și străinul o alungă pe pisică cu lovituri de picior și Grigore îl alungă pe pitic cu strigăte. Și piticul își vâră mâinile goale în buzunare. Stă chiar acolo unde zăcuse accidentatul, își stă singur în cale și privește. Și ceilalți muncitori stau în jur. Le stau lui Grigore și străinului în cale și privesc. Pentru că Grigore și străinul îl cară pe cel inconștient la capătul halei în vestiar. Corpul lui e moale și greu. Și halatul îi atârnă, e întredeschis și se cască în partea de jos.

După aceea intră directorul pe ușa deschisă în hală, merge drept înainte parcă tras de un șnur, calcă pe pardoseala alunecoasă până la vestiar. În timp ce merge strigă, ia nu mai căscați gura, la lucru cu voi. Și un fluture de molie îi zboară din gulerul de la cămașă. Zboară și se pierde prin ferestrele unde salcâmii opresc lumina, deoarece în partea de jos a trunchiului scot deja crengi subțiri și frunze sălbatice. Și directorul închide ușa de la vestiar pe dinăuntru.

Străinul ține capul accidentatului. Grigore îi cască gura. Și directorul scoate din sacou o sticlă plată care îi încape perfect în palmă și toarnă rachiu în gura deschisă. Și se spală pe mâini și apasă pe clanță și deschide cu piciorul ușa de la vestiar. Directorul iese din hală împreună cu străinul și o iau pe drumul alunecos cel mai scurt care îi scoate în curte printre sârme.

Grigore merge în urma lui. Rămâne în fața ușii și-i dă un cot piticului. Îi spune tare să se audă în hală, Crizu e beat mort de azi-dimineață, Crizu s-a îmbătat la locul de muncă.

Piticul se sprijină de ușă, privește printre sârme și mănâncă o pară. Ochii lui sunt goi, capul îi e prea mare. Gura vorbește ca pentru sine, Crizu nu bea. Și zeama fructului îi picură din gură. Și soarele își trage un nor transparent în jurul burții. Piticul mușcă adânc din pară și mestecă. Mestecă tot, coaja, carnea, cotorul. Degetele îi sunt lipicioase, pantofii, stropiți. Mâna goală. Dar nu înghite. Obrajii lui sunt plini cu para mestecată. Plini până sub ochi.

Nu face nimic, nu face nimic, spune unul cu glas tare, în hală. Își poartă capul prin dreptul ferestrei și spune, aici nu-i nimic de făcut.

Celui ce spune asta îi atârnă nenorocirea de gură așa cum frunzișul din fața geamului atârnă de copac. Vara verde sau galbenă toamna, nenorocirea este o creangă pe obrazul lui. Culoarea-i aici, doar frunzișul nu e. Deoarece nenorocirea e goală, întotdeauna pleșuvă, așa cum va fi mai târziu și afară lemnul pentru iarnă. El trebuie să oprească viața goală în fața ochiului, trebuie să oprească vorbele goale departe de gură, înainte ca ideea să pătrundă în cap. Trebuie să tacă și nu se vaită. Și piticul trebuie să mănânce și nu înghite. Și Crizu trebuie să înghită și nu bea.

Dar când vine doctorul, când miroase rachiul, Crizu și-a pierdut drepturile, inconștient și beat.

Pe urmă, prin curte se zburătăcește un stol de vrăbii ca o umbrelă deschisă. O pasăre se desprinde din el și se așază pe sârmă și apoi aterizează pe jos. Și țopăie până când penele îi sunt împărțite egal și pe spate aripile nu mai rămân decât pene. Apoi pasărea intră pe ușă în hală. Și acolo, pe pardoseala lunecoasă, parcă e trasă de un șnur. Muncitorii stau și o privesc. Și nimeni nu spune nimic.

Numai șeful de echipă stă în fața presei și se apleacă. El privește înăuntrul altei liniști, caută mâna terciuită.

Și piticul stă în curte pe cărămizile lui sparte și mestecă o pară în libertate.

Anca își pune toate creioanele în cutia goală de Cola. Șterge praful de pe cutiile de bere goale. Și Maria pune toate pixurile în ele. Și Eva udă planta agățătoare cu pete albe și aranjează frunzele ei pestrițe în jurul ramei tabloului din perete. Pe tablou sunt maci înfloriți. Și David scoate un creion din conserva de Cola. Și Anca spune că planta agățătoare se cheamă LIMBA SOACREI. Și David deschide revista de cuvinte încrucișate. Și Clara își așază pensula mică pe birou și suflă pe unghiile ei proaspăt date cu lac. Și David spune, senzație după masă din șase litere. Și Anca strigă GREAȚĂ. Și Eva strigă UMPLUT. Și Mara strigă SĂȚIOS. Apoi se deschide ușa și Grigore apare în birou. Mara își pune pentru a treia oară piciorul pe scaun, își ridică fusta și-i arată lui Grigore coapsa ei. Grigore prinde genunchiul Marei și-i privește gâtul, acolo unde se clatină lanțul de aur. Ce zi nebună, spune Mara, directorul m-a mușcat.

Aprindere de timpane

Chip fără chip
Frunte de nisip
Glas fără glas
Ce-a mai rămas
Timp a rămas.

Paul nu vede decât ochi în sală. S-a stins lumina și toți ochii sunt la fel. Dar ceva mai mult de o sută de ochi sunt ochii milițienilor.

Timp fără timp
Ce să mai schimb.

Capetele care se leagănă în ritmul cântecului se deosebesc de capetele celor ce veghează. Aceia își mișcă mâinile și în mâini poartă lanterne aprinse. Ei luminează capetele celor ce cântă. Își fixează în minte capetele celor ce trec de la cântec la strigăt. Ana șade în rândul întâi și vede cercurile lanternelor pe perete.

Am un singur gând
Ce-aș putea să vând
Unul dintre frați
Pentru un Carpați.

Ușa laterală se deschide din interior și din hală țâșnește în sală un fascicul luminos. Câini se aud lătrând.

Am înnebunit
M-am îndrăgostit
De un om iubit
Iubitul e stupid
Și-ntr-un fel perfid
M-a păcălit.

Și prin fasciculul luminos este înghiontit un bărbat cu spinarea încovoiată și dus afară.

Am un singur gând
Ce-aș putea să vând
Haina-mi tulbure
Sau un nasture.

Cântărețul se întoarce și-l privește pe Paul. Paul îl privește pe Sorin. Acela ridică un băț de la tobă și atinge cu el brațul lui Abi.

Țese noaptea un sac
de întuneric...

Ușa laterală se deschide din exterior și în fasciculul luminos sunt capete cu chipiuri albastre. Adina șade în mijlocul sălii. Vede urechile ieșind goale și depărtate de sub chipiuri.

Iarbă vitregă amară
Un tren fluieră în gară.

Aceste urechi ascultă în sală. Câinii latră. Gura lui Paul cântă, îi tremură țeasta și degetele de la picioare. Lanternele scânteiază. Pe urmă sunt smulse toate ușile, pantofii tropăie. Scena se întunecă, sala se luminează. Și fețele care strigă stau descoperite în lumină. Milițienii, câinii și un bărbat în costum stau în sală. Degetele lui Paul trag de corzi, ghitara a amuțit. Bețele de la toba lui Sorin nu au sunet. Pentru că omul în costum stă chiar lângă el pe scenă, ridică mâinile și strigă, gata, concertul s-a terminat, părăsiți sala în liniște.

Cântărețul și Paul și Abi și Sorin cântă și nu se mai aud. Pentru că și cântecul s-a vlăguit, a răsuflat frică, o frică mare cât gura, cât privirea. Mare cât sala. Milițienii lovesc, calcă în picioare și-i împing pe cei ce cântă în lumină, spre ieșire.

Tu copilă făr-de-adulți
pe asfalt stă
un pantof desculț.

Bastoanele de cauciuc caută la întâmplare spinări, capete, picioare. De curele de piele atârnă revolvere și pistoale automate. Adina se sprijină de perete. Rândurile de scaune sunt libere. Milițienii au bătut pe săturate, câinii au lătrat pe săturate. Numai pantofii milițienilor mai răsună. Ei se îndreaptă spre ieșire. Ana stă în primele rânduri printre scaunele goale. Și câinii aleargă după pantofi, au picioare lungi, pierdute.

Bărbatul în costum stă pe scenă. Mâine la opt, la camera doi, spune el. Paul îl privește și răspunde, am înțeles. Abi întreabă, de ce. Sorin trage de un cablu. Adina stă lângă Sorin și vede cum i se strecoară cablul în încheietura brațului. Ana stă la marginea scenei, se ține de ea cu amândouă mâinile și privește în sala goală. Și bărbatul în costum spune, întrebările le punem noi. Și Paul spune, sunt în tura de noapte. Și bărbatul în costum sare direct de pe scenă pe lângă scări, merge prin sală și strigă, trântind imediat după aceea ușa în urma lui. Și Ana îl sărută pe Paul. Paul spune, du-te acasă, mâine vin la tine.

Ea își strânge buzele. Privește în pământ și râcâie podeaua cu pantoful. Paul spune, vin după interogatoriu, vin sigur.

Ana trece pe lângă Adina și n-are privire. Doar o față îngustă. Și obrajii ei sunt schimonosiți de gelozie, de faptul că știe că Adina a trăit trei ani cu Paul. Brațele ei sunt complet neajutorate, încât trebuie să-și strângă degetele unele

în altele pentru a putea merge, încât își ridică la fiecare pas picioarele prea sus când urcă scările. Apoi merge atât de încet, de parcă s-ar târî printre scaunele goale din sală. Ca pașii ei să nu păcălească pe nimeni, ci să arate clar cum își scoate Ana chipul din cadru, înainte de a-l fi strivit între Adina și Paul. Adina aude pașii în sală și vede pe fața lui Paul cum își desprinde privirea, încă o dată, de acea despărțire. Ana iese din sală pe o ușă laterală, fără să se întoarcă.

Sticla de rachiu trece din mână în mână. Vocile se împleticesc. O seară frumoasă. Într-o țară frumoasă. Putem să ne spânzurăm cu toții. Este interzis să murim împreună. Când suntem morți părăsim în liniște sala. Eu am să eliberez certificatele de deces, spune Paul. Sorin duce sticla la gură, rostește în gâtul sticlei, în rachiul ce se clatină în fața dinților săi, diagnosticul lui preferat, APRINDERE DE TIMPANE.

Paul coboară treptele, Adina sare direct de pe scenă, pe lângă scară. El se duce în sală și, dintre nenumăratele drumuri ale scaunelor goale, merge pe același drum pe care a mers Ana. Adina vine după el.

Îi simte coastele, jacheta lui e subțire. Strada e întunecată, numai cerul foșnește pentru că arborii nu se văd. Nici o mașină, nici un om... Asfaltul e rece și tălpile pantofilor sunt subțiri. Îi e frig la gât, dar drumul e aici, pantofii tropăie. Și tropăitul lor ajunge până la obraji. Lângă obrazul lui Paul se află stadionul. Tăcut și înalt. Un munte, de parcă pe acolo unde noaptea trece luna n-ar putea ziua să zboare o minge.

Spitalul barează drumul cu lungimea și lățimea lui atât de întunecate. Câteva ferestre sunt luminate doar pentru ele însele, nu-și aruncă licărul în noapte.

Privește numai aici, spune Paul. O dată am numărat ferestrele, o sută cincizeci și patru. Astă-vară s-au aruncat patru de la fereastră, nu face nimic, nu face nimic. Dacă nu se aruncă mor în pat. Aici nu e vorba de aceeași poveste, de luni de zile nu avem vată, nici bandaje, ne luăm resturi de la fabrica de ciorapi.

Paul o sărută pe Adina, atârnă de gura ei. Mâinile lui sunt calde, ea închide ochii și-i simte membrul tare pe burta ei. Își retrage gura, își lipește fruntea de gâtul lui. Rămâne cu pantofii între pantofii lui, acolo în mijlocul întretăierii de străzi. Gulerul de la cămașa lui îi foșnește la ureche. Dar urechile ei s-au desprins de cap, au rămas acolo în spate, unde latră câinii. Și ochii i-au rămas acolo sus, pe unde trece luna și caută găuri în nori.

Hai, du-te acum, spune Adina.

Apoi traversează strada cu pași mărunți, călcând pe asfalt, dar aici nu-i nimic. Doar tropăitul pantofilor rămâne la fel de strâns și fruntea fierbinte, ca să-și păstreze drumul. La colț întoarce capul. Paul nu s-a mișcat, stă ca o umbră. Pata mai deschisă e obrazul lui. Paul stă la întretăierea străzilor și se uită după ea.

Paul se îndreaptă spre ferestrele luminate. Vântul îi ridică părul, miroase a pământ reavăn și iarbă proaspăt cosită.

În spatele spitalului se află o pădure. Nu e o pădure. O școală de copaci e lăsată în voia sălbăticiunilor. Mai veche decât cirezile de blocuri de la periferie, mai veche decât spitalul. Jos de tot se mai pot recunoaște rândurile după rădăcini, după puținele trunchiuri drepte. Dar sus acele și frunzele se împlântă unele în altele. Se schimbă zilnic. Ce a rămas neschimbat cu trecerea anilor e faptul că nici un copac nu se potrivește cu altul, că în spatele spitalului crește o sălbăticie pe care nici un chip de om nu o poate suporta. Că bolnavii de la etajele superioare văd mai clar sălbăticia

și li se tulbură mintea. Paul știe că bolnavii privesc ore în șir cu binoclul de câmp această sălbăticie. Și devin monosilabici ca paznicii pădurii.

Acest obicei de a privi a început cu un pădurar bolnav, din Apuseni, și nu a mai încetat. Pădurarul se afla sus la etajul zece. Un pădurar din aceeași pădure a venit să-l viziteze și-a adus cu el și binoclul de câmp. Așa, să-ți mai treacă timpul, spuse el. Pădurarul bolnav privi cu ceilalți bărbați zile în șir de la etajul zece pădurea. Până când muri. Când pădurarul din aceeași pădure veni cu un sicriu și cu văduva, i-a luat proteza dentară, foarfeca de unghii, ochelarii și pălăria. Binoclul de câmp l-a lăsat bărbaților din spital. Și încet, încet, coborând până la etajul trei treptat, toți bărbații devin pădurari, pentru că nu se mai pot dezlipi de acest binoclu. Există liste care unesc între ele etajul zece cu etajul trei. Pe liste sunt trecute nume, zile și ore. Acestea indică anume când și cât timp are voie fiecare bolnav să privească pădurea cu binoclul de câmp.

Paul a privit o dată pădurea cu binoclul. Voia să știe ce vedeau pădurarii bolnavi. Cunoștea pădurea pentru că după lucru se plimbă adesea printre acești copaci. Și totuși pe Paul l-a speriat sfera uriașă din ace și frunze apărută în spatele binoclului. Și hățișul care crește anapoda și lemnul care și-a recunoscut de mult felul lui de a crește. Pentru că tot ce e mai sălbatic alungă ceea ce stă cuminte deoparte, îi taie sus lumina și jos, pământul de sub picioare. Și în spatele binoclului ierburile sunt mai aproape decât dacă piciorul ar călca pe ele.

Pădurarii bolnavi spun că se văd chiar și câini sau pisici și bărbați cu femei, care se împerechează ziua în amiaza mare prin locuri întunecoase sau în serile semiobscure prin luminișuri. Și înainte de masă văd copii ce se ascund de alți copii

și își astupă unii altora gura cu smocuri de iarbă. Și dacă nimeni nu-i caută, uită jocul de-a v-ați-ascunselea.

Paul aude acești copii, deoarece ei se cațără în căutarea durerii pe cele trei rânduri de sârmă ghimpată din spatele spitalului până la mașinile salvării ruginite și fără de geamuri.

Cel mai mic bărbat cu bâta cea mai groasă

Pe parbriz e praful gros de un deget.

Cotul lui se sprijină pe părul ei. Gura îi geme, burta împinge. Ea își ascunde obrazul în speteaza banchetei. La încheietura mâinii aude ticăitul ceasului. Ticăitul miroase a drumuri grăbite, a pauze de prânz și a benzină. Izmenele lui zac pe jos, pantalonul spânzură de volan. Din spatele parbrizului știuleții de porumb strâmbi și aplecați înainte o privesc în față. Chiloțelul ei zace sub pantoful lui.

Părul porumbului atârnă jumulit și aspru pe cocean. Frunzele foșnesc uscat și tulpinile se lovesc sec una de cealaltă. Printre vârfuri crește un cer fără culoare.

Ea închide ochii. Cerul lipsit de culoare de deasupra câmpului de porumb se sparge de fruntea ei.

Pe urmă se aud pași pe-afară.

Ea deschide brusc ochii. O bicicletă stă rezemată de o tulpină de porumb în câmp. Un bărbat cară în spinare un sac până la bicicletă. Vine cineva, spune ea.

Tulpinile de porumb îl încercuiesc pe bărbatul acela. Pe chiloțelul Clarei a rămas urma unei tălpi striate de pantof. Ea îl îmbracă. Nu vine ăla încoace, a furat porumb. Clara se uită la ceas. Bărbatul împinge bicicleta printre tulpinile uscate.

Trebuie să mă întorc la fabrică, spune Clara. Pavel își trage pantalonul de pe volan, din buzunar îi cad semințe

de floarea-soarelui pe genunchiul gol, cât poți să lipsești de la tribunal, întreabă.

Mașina huruie, e cenușie de atâta praf. Nu lucrez la tribunal, spune Pavel. Rochia Clarei e mototolită, spatele asudat. Ești avocat, întreabă Clara. Da, spune el, dar nu la tribunal. Cerul se lățește pentru că porumbul caută zarea depărtată, se îndreaptă în cealaltă direcție. Rămâne câmpul scund, fremătător, care se întinde până la orizont. Te-am văzut în altă mașină, spune Clara. El privește afară, unde, întreabă. Ea se uită la semințele de floarea-soarelui, risipite între pantofii lui, la catedrală, pe strada de lângă parc. Pavel întoarce volanul atât de ușor, de parcă mâinile lui n-ar face nimic. Mașini negre există în fiecare fabrică, spune el. Ea vedea secundarul tremurând pe cadranul ceasului, dar tu nu lucrezi la fabrică.

El tace și dă din umeri. Și Clara tace și privește afară. Acolo e un ungher, unde cerul închide privirea. Acolo așteaptă o oboseală senină care se ridică zilnic peste oraș. În pauzele de prânz și în după-amiezile goale ale fabricii. O oboseală care închide ochii între sârmă și rugină. O oboseală care zvâcnește în gât, pentru că mâna portarului îți răscolește în geantă. O oboseală care așază alături, în tramvaie, între două stații, aceleași fețe îmbătrânite. O oboseală care intră în locuință cu o secundă mai devreme decât propriul cap. Și rămâne acolo până când între fereastră și ușă ziua ia sfârșit.

Și dacă m-aș gândi la ce e mai rău, spune Clara, și-i privește tâmpla.

Alunița lui Pavel aleargă înaintea parbrizului, e neagră ca mușuroaiele de cârtiță, apărute în iarbă lângă parbriz.

Mașina caută gropile din drum. Pavel își aranjează cravata cu buline albastre și roșii. De gulerul lui atârnă un fir de păr. E de la ea. Clara îl ia cu vârful degetelor. Pavel își lipește

gâtul de mâna ei și întreabă, ce s-a întâmplat. Ea spune, nimic, un păr. Ce-ai să-i spui nevestei tale. Aleea de plopi zboară pe marginea drumului în sus. El spune, nimic. Câți ani are fata ta. El spune, opt. Plopii lasă să le cadă, de ambele părți ale drumului, frunze galbene. Degetele Clarei devin nesigure și lasă să le cadă firul de păr.

Știu eu ce știu, spune Pavel.

O cioară stă în iarbă și strălucește.

Lângă încăperea unde se află instalația pentru difuzor, este o scară de incendiu. Aceasta duce sus, la mansardă. Are trepte subțiri de fier. Clara urcă scara pășind pe urma tălpilor Evei. Mara, Anca și Maria au ajuns deja sus. Fereastra mică nu e închisă, e doar proptită ușor. Eva o deschide. Acolo jos în curte, pe partea cealaltă, sunt trei trepte și o ușă deschisă. Și pe gang, chiar în spatele ușii, se află vestiarul unde te dezbraci și, în dreapta, dușurile pentru bărbați.

Părul Marei stă ca un paravan în fața Evei. Anca își presează umerii de spatele Mariei, Clara simte agrafa Mariei, înțepându-i urechea.

Bărbații în halate de lucru suie, ca în fiecare zi, scările, o iau prin gang și intră pe ușa stângă. După câteva clipe apar goi pe aceeași ușă, traversează gangul și intră pe ușa dreaptă la dușuri. Apa fierbinte scoate aburi pe gang. Totuși din mai și până prin septembrie, când în după-amiezile târzii soarele cade de cealaltă parte a fabricii oblic peste sârmă, lumina bate pe scări și luminează gangul. E atâta vizibilitate, încât și aburul se lasă străpuns și bărbații goi pot fi văzuți mergând de la o ușă la cealaltă.

Bărbații goi își îndoaie picioarele, pășesc parcă ezitând pe degetele lor noduroase, pardoseala de beton este mereu udă, rece și lunecoasă. Au burți mari și spinări uscate, își trag umerii înăuntru. Burțile lor sunt păroase, coapsele,

slabe. Părul de pe membru, un șomoiog des. Testiculele nu li se văd de la fereastra mansardei. Doar membrul care li se clatină în mers.

Blonzii le au așa de albe, spune Mara. Eva se sprijină de spatele ei și adaugă, toți moldovenii le au albe. Nu-i adevărat, sare Maria, bătrânul George nu. Pe a lui n-am văzut-o încă, spune Clara. O șuviță de păr îi cade peste ochi, și-o netezește pe spate și-i rămâne păr de porumb în palmă. Eva spune, George tocmai a urcat scările, trebuie să apară îndată. Mara își ridică fața peste părul Evei. Ochii ei sunt mari. Clara lasă să-i cadă părul porumbului pe jos.

Piticul, spune Maria, Dumnezeule, piticul o are pe-a mai mare. Cel mai mic bărbat cu bâta cea mai groasă.

Clara se ridică pe vârfuri.

Firul de iarbă în gură

La fereastra de vizavi stă o femeie și udă petuniile. Nu mai e tânără, dar nici bătrână nu e, spunea Paul încă de mult, cu ani în urmă. Pe atunci avea păr castaniu cu ondu-leuri mari, asta era pe vremea când Paul mai locuia la Adina. Și geamul avea încă de pe atunci o crăpătură oblică. Au trecut cinci ani și parcă nu s-au atins de obrazul femeii. Părul nu i s-a netezit, nici n-a încărunțit. Iar petuniile albe sunt, cu fiecare an, altele și totuși aceleași.

Petuniile albe atârnau încă de pe atunci cu floarea în jos, încă de pe atunci femeia nu vedea decât tulpini aplecate când le uda. Pâlniile albe nu le vedea.

Când ridicai pe stradă capul, ele atârnau, încă de pe atunci, acolo sus, între puzderie de geamuri, așa încât cine nu știa că petele mici și albe sunt petunii putea să vadă în ele, din vară până-n toamnă, șosete de copii și batiste.

Adina stă pe blana de vulpe în fața dulapului pe jumătate deschis. Își caută fusta de stofă gri. Fustele subțiri de vară atârnă pe dinafara portmantoului, cele de iarnă, pe dinăun-tru. Când căldura și frigul se schimbă între ele, își schimbă și rochiile locul în șifonier. Atunci vede Adina de când lipsește Ilie. Hainele lui nu-și schimbă nici un portmantou, nici un sertar, nici un compartiment. Zac acolo, de parcă el ar fi mort. Iată-i poza atârnând pe perete, iată-l stând cu pantofii în iarbă. Și totuși iarba nu îi aparține, nici pantofii. Nici pantalonii, nici vestonul, nici chipiul.

Acum două veri într-o zi, o voce a strigat numele Adinei. Adina s-a dus la geam. Ilie stătea lipit de partea cu petunii a celuilalt bloc. Și-a ridicat fața și a strigat în sus: pentru cine înfloresc astea. Și Adina i-a strigat înapoi: pentru ele însele.

Adina își trage pe ea fusta gri. Piciorul îi alunecă pe blana de vulpe. Coada vulpii se desprinde de restul blănii. A fost ruptă acolo, sub picioare, unde dunga de pe spate se vede mai deschisă și îngustă. Întoarce vulpea cu blana în jos, o privește pe partea cealaltă, o piele albă și încrețită ca un aluat vechi. Blana de deasupra și pielea de dedesubt sunt mai calde decât podeaua, mai calde decât mâinile ei.

Descompusă, putrezită, gândește Adina. Împinge coada vulpii din nou lângă blană, până când arată de parcă ar fi crescut la loc. Ilie privește din rama tabloului hainele care nu-i aparțin, din ochii ce nu-i aparțin privește mâinile ei. Ține în gură un fir de iarbă.

Descompunerea, putrezirea sunt ude, gândește Adina, o blană se usucă întocmai cum se usucă un fir de iarbă. În această poză firul de iarbă e singurul lucru ce îi aparține lui Ilie. Firul de iarbă îi îmbătrânește obrazul. Adina se duce la bucătărie. Și în dreptul ferestrei, peste drum, femeia udă petuniile albe. Ele se deschid dimineața, când sosește lumina, și se închid seara, când se întunecă. În fiecare zi, își întorc pâlniile și în octombrie se răsucesc de tot. Au un mecanism de ceas racordat la întuneric și la lumină.

Pe masa de bucătărie e un cuțit, lângă el coji de gutuie și o jumătate de gutuie. Tăietura s-a uscat la aer ca și pielea vulpii în partea de dedesubt, dar e la fel de maronie ca blana. Din panglica cojii de gutuie se înfruptă un gândac roșu.

Ar trebui să ținem în mâini o gutuie și un cuțit, să curățăm de coajă o gutuie, se gândește Adina, să mâncăm o

gutuie descojită care strepezește dinții. Ar trebui să mușcăm, să mestecăm, să înghițim și să închidem ochii, până gutuia se mută din mână în stomac.

Adina își pune palmele pe masa de bucătărie și obrazul și-l ascunde în palme. Își ține răsuflarea.

Ar trebui să ne gândim, să nu lăsăm niciodată o jumătate de gutuie în farfurie, pentru că se usucă întocmai ca blana, se usucă la fel ca un fir de iarbă. Când ai mâncat o gutuie întreagă, când ea ți s-a mutat din mână în stomac, rostește Adina în palmele ei, așezate cu fața în sus, pe masă, ar trebui să deschidem ochii și să fim alții.

Să fim cineva care nu mănâncă niciodată o gutuie.

Chip fără chip

Casetofonul merge. Din difuzorul aflat pe birou, o voce profundă spune, așadar KAȘOLI, cum se citește asta, KARACZOLNY, răspunde un glas stins. Deci pe ungurește, spune vocea profundă, înseamnă asta ceva pe ungurește? Crăciun, spune glasul stins. Vocea profundă râde.

Pavel răsfoiește un act, ține o fotografie oblic în lumină și râde. Râde mai tare și mai îndelung decât vocea profundă.

Prenumele, spune vocea profundă, ALBERT, răspunde glasul stins. Și ABI, întreabă vocea profundă. Glasul stins spune, așa îmi zic prietenii. Și tatăl tău, spune vocea profundă. Și el îmi zicea ABI, dar nu mai trăiește, răspunde glasul stins. Și vocea profundă se face la fel cu glasul stins și spune, așa deci. Când a murit? Și glasul stins se face la fel cu vocea profundă și spune, știți foarte bine. Vocea profundă întreabă, cum așa. Și glasul stins spune, pentru că întrebați. Este exact pe dos, spune vocea profundă, ce știm nu întrebăm. O brichetă se aprinde cu zgomot în difuzor. Pe vremea aceea eram încă la grădiniță, ca și dumneavoastră, și pe tatăl dumneavoastră îl chema tot Albert, nu? Vă mai amintiți de el? Nu, spune glasul stins. Ziceați că tatăl dumneavoastră vă numea ABI, spune vocea profundă, și pe urmă ați afirmat că nu vă mai aduceți aminte de el. Asta e o contradicție. Nu e nici o contradicție, spune glasul stins, mama îmi zice ABI. Ce vreți de la mine?

Și la început de tot ați spus că prietenii vă numesc ABI, insistă vocea profundă. Și asta e o contradicție. Vedeți dumneavoastră, KAȘOLI, numele de familie nu-l pot pronunța. Vocea profundă se face la fel cu glasul stins. Vedeți dumneavoastră, ALBERT, spune ea, contradicțiile se leagă între ele. Sau pot să-ți zic ABI, la fel ca prietenii tăi, spune vocea profundă. Nu, se opune glasul stins. De data asta ai fost limpede, spune vocea profundă. Ce vreți de la mine, întreabă glasul scăzut.

Pavel ține o fotografie sub lumina lămpii. E o poză veche, nu lucește, doar câteva dungi de lumină curg pe cer, unde totul e gol. Unde se termină cerul este un perete și de perete se sprijină un om cu obrajii căzuți și urechile mari. Pavel notează pe spatele fotografiei o dată.

Vocea profundă tușește. În difuzor se aude hârtia foșnind. Așa ca aici, spune vocea profundă și se face la fel cu glasul stins: am înnebunit, m-am îndrăgostit, de un om iubit, iubitul e stupid și-ntr-un fel perfid m-a păcălit. Și asta e o contradicție, contradicțiile se leagă între ele. Dar ăsta e un cântec, ridică tonul glasul stins.

Pavel se uită la ceas, așază poza cu fața în jos peste acte. Scoate aparatul din priză și închide sertarul, își dă jos căștile. În fața ferestrei e un plop. Privește afară, ochii lui sunt mici, privirea umedă la fel cu plopul. Privirea îi trece prin crengile plopului, fără să le vadă. Face un număr, discul se întoarce de două ori, așa nu mai merge, spune el, e ora patru.

Tace și se uită prin plop, bate vântul, frunzele sunt ude, bricheta lui scoate un clinchet. Țigara arde. El suflă fumul în față și trântește ușa.

Scrie, spune vocea. Ochii din frunte sunt căprui-deschis. Se rotesc și se fac întunecați. Și mapa în care se află foaia pe care ochii citesc e groasă cât degetul. Și afară freamătă

plopul. Gura se mișcă între telefon și lampa de birou. Și ochii lui Abi se agață de geam și afară plouă, nu se vede cum cade ploaia pe plop, de parcă plopul nu ar exista. Doar când ploaia picură de pe frunze, se văd căzând bile de apă. Și sus, în tavan, arde un bec fără apărătoare atât de luminos, încât filamentul parcă țopăie. Abi privește tăblia goală a mesei. Pixul nu îi aparține, nici foaia goală nu îi aparține. Vocea strigă și se bâlbâie, așa cum țopăie filamentul. Sub voce, în cuta bărbiei, e o mică tăietură, veche de câteva zile.

Ușa se deschide încet. Ochii de lângă lampă sunt pe jumătate închiși. Nu-și ridică privirea, știu cine vine.

Abi privește din spatele mesei, ridicându-și ochii de pe foaia goală, și nu-și lasă pixul din mână. Bărbatul cu cravata cu buline albastre și roșii se apropie de masă, îi întinde mâna și se uită pe pagina goală. Și Abi vede o aluniță între gulerul cămășii și ureche, întinde mâna cu pixul între degete. Și bărbatul spune: PAVEL MURGU și-i strânge mâna lui Abi, cu pix cu tot.

Chip fără chip, deci și-a pierdut chipul, spune tăietura, duce mâna la frunte. Frunte de nisip, deci cap fără minte. Glas fără glas, deci nimeni nu-l ascultă, spune tăietura. Alunița stă lângă tăietură și privește pe geam afară.

Poate că bărbatul cu alunița vede plopul, își poate permite, poate să plece cu gândul departe, își spune Abi. Ochii căprui sunt larg deschiși și duri. Ei strălucesc și-l privesc pe Abi. Ochii căprui sunt pe obrajii lui care nu le aparțin, pe vârfurile degetelor lui Abi, pe fața lui, în respirația măruntă pe care gura lui Abi și-o culege din lumina stridentă.

E o contradicție că unul moare și n-are mormânt, gândește Abi și se mai gândește că ar trebui să spună asta. Și gâtul îi zvâcnește și gura nu se mișcă. O contradicție e și dacă te duci ca fiu al unui mort într-un oraș în care se află

o pușcărie și începi să cauți la toți cei ce locuiesc acolo ceva rezistent sau ceva sfărâmat – și nu se găsește decât ceva obișnuit. Ochi obișnuiți, pași obișnuiți, mâini obișnuite, genți obișnuite. În vitrine sunt expuse fotografii de nuntă obișnuite, voalul miresei în parc e ca spuma apei, prelinsă pe iarbă. Și alături, cămașa albă în costumul negru ca zăpada presărată peste pietriș. Și fotografii obișnuite de absolvenți cu surori medicale. Și tot o contradicție este că bărbați obișnuiți și femei obișnuite se întâlnesc pe străzile orașului și-l sperie pe fiul unui mort, deoarece în loc să întrebe CE MAI FACI întreabă CUM STAI CU VIAȚA.

Chip fără chip, oare despre cine o fi vorba aici, întreabă bărbatul cu aluniță.

Și tot o contradicție e, gândește Abi, când deținuții au trebuit să-și plătească vina făcând mobile pentru o fabrică de mobile în ritmul chinurilor, între foame și bătaie. Când ei nu aveau paturi, doar scânduri și degete noduroase. Și când perechile tinere, fie că știau sau nu, își cumpărau după nuntă scaunele tapisate și vitrinele făcute de aceste mâini. Chiar și înălțimea amețitoare a cerului care stă deasupra închisorii este în acest oraș o contradicție. Faptul că încă de pe atunci era aici și privea și vedea că acest oraș se află pe axa unei raze de soare perfect drepte și reci unde ciorile se afundă tăcut și încet în acoperișuri.

Nu este vorba de nimeni, spune Abi, nu e decât un cântec. Și tăietura spune, de ce îl cântați, dacă nu e vorba de nimeni. Pentru că e un cântec, spune Abi.

E vorba de președintele țării, spune aluniță. Nu, spune Abi.

Pereții sunt plini de microfoane. Ele au gură. La piciorul lămpii sunt cifre galbene. Un număr de inventar.

Deci nu ești informat, spune alunița, prietenul tău Paul a recunoscut și el știe precis. Doar el a scris cântecul, spune tăietura.

Pe o latură a biroului e un număr galben de inventar și pe ușa dulapului. Paul nu putea să recunoască, spune Abi, pentru că nu e adevărat. Alunița râde și telefonul sună. Tăietura apasă receptorul de obraz și spune: nu, da, ce, păi cum. Bine. Gura îi șoptește aluniței ceva la ureche și pe obrazul aluniței nu există decât lumina puternică și nici o reacție.

Tăietura spune, după cum vezi, prietenul tău Paul nu-ți spune chiar tot.

În spatele ferestrei e întuneric. Plopul a dispărut. Becul se odihnește, tavanul, dulapul și peretele, prizele și ușa. O cameră ca o jumătate de fereastră, pitită și strânsă în ea cât geamul. Și înăuntru nimeni.

Atunci scrie despre cine e vorba, spune alunița. Și tăietura spune, dacă suntem mulțumiți, poți să pleci. Și dacă nu, ai să rămâi să reflectezi, spune alunița. Tăietura ține dosarul sub braț. Alunița stă în ușă și scoate fum pe nări. Când ești singur gândești mai bine, spune tăietura, își scuipă pe vârfurile degetelor și numără cinci foi albe. Ochii căprui sunt rotunzi și bucuroși, hârtie e destulă, spun ei.

Îmi place cum sună asta aici în cântecul vostru în care nu e vorba de nimeni; noaptea coase un sac de întuneric, spune alunița.

Ușa se închide din interior. Cheile se răsucesc în broască. Podeaua se lățește în lumină. Fumul de țigară e atras de fereastra întunecată. În rest nu se mișcă nimic; biroul gol zace, scaunul zace, dulapul zace, foile goale zac. Fereastra stă.

Asta e o contradicție, se gândește Abi, că această fereastră privită de afară, de pe strada udă, e doar o fereastră. Că

fiecare zi și fiecare noapte și lumea întreagă se împart în unii care ascultă și chinuiesc și alții care tac și tac. Și tot o contradicție e când un copil, vara în curte, în fața vanei ruginite, în care cresc mușcate, lângă stupul albinelor, își întreabă mama de tatăl lui. Când mama ridică brațul copilului, apoi îi ia mâna și-i îndoaie degetele mici și întinde arătătorul și-l ridică în sus. Când își retrage mâna și zice: vezi, acolo sus. Și când copilul își ridică doar scurt capul și nu vede decât cer și mama privește mușcatele în vană. Când copilul își vâră degetul arătător în crăpătura îngustă a stupului până ce mama îi spune, pleacă de acolo că trezești regina. Când copilul întreabă, de ce doarme regina, până ce mama spune, pentru că e atât de obosită. Asta e o contradicție, când un copil își retrage degetul pentru că nu vrea să trezească regina obosită și întreabă cum îl cheamă pe el. Și când mama răspunde, îl chema ALBERT.

Abi scrie pe pagina goală:
KARACZOLNY ALBERT
Mama MAGDA născută FURAK
Tata KARACZOLNY ALBERT
Mâna nu se aude. Într-o jumătate de geam întunecat se află camera 2. Becul arde. Nu e nimeni înăuntru. Doar trei nume pe o pagină.

Pavel deschide ușa. Din spatele mesei îl privesc ochii unei femei. Ține pixul în mână. Pe birou e o foaie de hârtie. Pe ea sunt scrise trei nume scurte, strâmbe. Ia să văd, spune Pavel, ia foaia și citește.

Mâinile îi zboară, scaunul se trântește. Femeia cade lovindu-se cu capul de dulap. Ochii ei rămân ficși și mari. Genele de jos sunt rare și ude, cele superioare, dese și uscate, arcuite în sus ca firele de iarbă. Ușa se trântește.

În globii oculari ai femeii dulapul e curbat. E atât de liniște, încât obiectele parcă se culcă în lumină. Femeia zace pe jos în fața dulapului. Pantoful ei e sub scaun.

Camera 9 se află luminată într-o jumătate de geam întunecat. Acolo nu e nimeni.

Pavel deschide poarta grădinii. Trunchiurile mestecenilor luminează în iarba neagră. Cheile zornăie în fața ușii de la intrare. Soția lui Pavel deschide ușa pe dinăuntru, înainte de a răsuci el cheia.

Miroase a aburi de mâncare, el o sărută pe obraz. Ea îi duce servieta la bucătărie. Fruntea fetiței lui îi ajunge până la curea, până la vârful cravatei. Pavel o ridică în brațe, tată, părul tău e ud, spune ea și îi alunecă repede din brațe.

Pavel deschide servieta, încuietorile sunt reci și înțepenite. Pune alături de televizor un pachet de cafea Jacobs, o cutie de margarină pentru micul dejun, un borcănaș de Nutella pe dulapul din bucătărie. Se aude un cor muncitoresc, închide sonorul. Numără și spune 12; așază douăsprezece pachete de țigări pe frigider, lângă câinele alb de porțelan. Directorul de la întreprinderea frigorifică este plecat în deplasare, mâine se întoarce, am să trimit portarul după carnea de vițel, spune el. Ciocolata Alpenmilch o așază pe fructieră, peste mere. Un măr se rostogolește de pe farfurie. Pavel îl prinde în mână. Fetița se întinde după ciocolată. Tata o întreabă cum a fost la școală. Mama amestecă în oală și spune, nici o ciocolată, acum mâncăm. Și se uită la tata, duce lingura la gură și vorbește în cercul de supă din lingură, ciocolata nu o face să învețe mai bine.

Tata privește la televizor. În fața corului muncitoresc stau o femeie și un bărbat. Înclină capetele spre exterior și dau din picioare, înclină capetele spre interior și dau din picioare. De o lună îți tot zic să te duci la școală, spune mama, trebuie

să vorbești cu învățătoarea. Toți îi duc cafea, se amestecă și fetița, numai noi nu. Și asta se vede la note, spune mama.

Soarbe cercul de supă cu buzele. Pe ecranul televizorului bărbatul țopăie în stânga și femeia în dreapta scenei. Tata își atârnă sacoul pe speteaza scaunului.

Nu pupă ea cafea, poate una peste bot, spune tata. Dacă vorbesc cu aia, căpătăm noi cafea de la ea.

Un strop de supă cade pe masă. Numai vițel n-a fost ăsta, spune mama, poate acum șapte ani. Fierbe carnea ore în șir și tot nu se face moale. Vacă bătrână, ce mai. Fetița râde și lovește cu lingura în farfurie. O frunzuliță de pătrunjel i se lipește de bărbie. Mama trage o foaie de dafin din supă pe marginea farfuriei. Pantofii mei nu sunt gata la Crăciun, spune ea. De fapt gata sunt ei, dar nu pentru mine. Azi a fost inspectorul școlar cu nevastă-sa la fabrică. A luat două perechi. O pereche gri, după ce voise maro. Pe urmă cei negri de lac n-au fost buni și a vrut albi cu catarame. Cei negri erau ai mei. Până la urmă i-au plăcut și ăștia.

Fetița și-a făcut o mustață dintr-o bucată de carne. Tata linge o frunzuliță de pătrunjel de pe vârful degetului. Și inspectorul, o întreabă pe mama. Aceasta privește mustața fetiței, a povestit tuturor că are două bătături, spune ea, una la degetul mijlociu și alta la cel mic.

Pe ecranul televizorului președintele țării trece prin hala unei uzine. Două muncitoare îi oferă buchete de garoafe. Muncitorii aplaudă, buzele lor se închid și se deschid în ritmul mâinilor. Pavel se aude spunând, mașini negre există în orice fabrică. Și o aude pe Clara, dar tu nu lucrezi în fabrică. Își duce mâna la spate și închide televizorul.

Trei ore a îngenuncheat directorul fabricii lângă scaunul soției inspectorului, spune mama. Ochii îi erau aburiți și gura umedă și moale. Mâinile îi deveniseră două limbi de

pantofi, trei ore în șir i-a tot pipăit soției inspectorului călcâiele. Nici nu mai putea să-și îndrepte degetele. Și între probe i-a mai sărutat și mâna. Să-i fi văzut pulpele. Tata își scoate un fir de carne din măsea. Fetița stă în fața frigiderului și scotocește în servieta lui. Își toarnă dintr-o sticluță de parfum trei stropi mari pe mână. Are niște pulpe ca de porc. Pantofii de lac nu-i folosesc la nimic. Ar trebui să poarte cizme de cauciuc. Miroase mâna fetiței, Chanel, spune și ia de pe frigider câinele de porțelan. Muncitorii au jucat după aceea rolul directorului și al doamnei, spune mama, și-au suflecat pantalonii până la genunchi și au alergat încoace și încolo pe tocuri înalte, arătând cum încearcă doamna pantofii. Pe furculiță s-a lipit o șuviță de carne, ochii tatălui sunt obosiți. Fetița s-a mânjit cu ciocolată pe față, în jurul gurii are o dungă brună ca de pământ. Fetița plânge. Tata își sprijină capul în palme, fruntea îi e grea. Și-au umplut pantalonii cu prosoape să arate ca pulpele ei, s-au suit pe masă, și-au atârnat perdelele pe cap, o aude pe mama povestind. Și n-o aude. Aude câmpul de porumb foșnindu-i în mijlocul frunții. Aude vocea Clarei spunând, și dacă m-aș gândi la ce-i mai rău.

Directorul a deschis brusc ușa, spune mama, și i-a anunțat că toți vor primi un avertisment. Chiar și femeile care au privit și au râs. Și eu. Pavel aude râsul Clarei în mijlocul frunții. Îi ia mâna soției. Ea își lipește buzele de urechea lui. Sărutul îi inundă gâtul, obrajii, fruntea. Își aude vocea spunându-i Clarei, nu lucrez la tribunal.

Urechea nevesti-sii stă lângă gura lui ca o frunză tânără, chircită. Parfumul voiam să ți-l dau diseară, îi șoptește Pavel la ureche. Și el nici nu se aude.

Se aude spunându-i Clarei, știu eu ce știu.

Lama de ras

Stadionul este captiv în malul lui de pământ. Iarba e atât de mâncată de toamnă, încât printre fire se vede pământ. Și pietre. Peste drum stau blocurile. Sunt înghesuite unele în altele în spatele pieței pustii a parcului și nu-s mai înalte decât tufișurile care urcă malul de pământ. Liliac, iasomie, ibiscus, merișor, tufe niciodată tunse, pentru că nu cresc dincolo de marginile malului. Încă din primăvară încep să se treacă discret, ca să-și grăbească vestejirea pe la începutul verii. Acum stau golașe pe malul acela de pământ, își scutură nuielele și nu pot ascunde nimic sub vântul care le atacă lemnul cu lovituri directe.

Alergătorul de cursă lungă, acolo sus, e doar o pictură pe piatră. Dar în anotimpurile lipsite de vegetație nu cunoaște limite. Când pe creangă nu mai există nici o frunză, alergătorul de cursă lungă este un învingător. În fața prăvăliei fac coadă la pâine fețe care strigă și haine groase. El le privește de sus, lui nu îi e foame. Soarele și-a întors fața de la stadion. Nici n-are căldură, doar un guler lăptos. Alergătorului de cursă lungă nu îi e frig. Aleargă cu pulpele goale prin oraș, călcând peste oamenii mărunți.

La locul de parcare oprește un camion. Doi bărbați coboară din el. Unul e tânăr, celălalt, mai bătrân. Poartă scurte de balon, privesc o clipă în soarele orb. Traversează repede piața, pantalonii le fâlfâie, pantofii lucesc. Scuipă coji negre

pe drum, mănâncă semințe de floarea-soarelui. Caută un drum mai ferit, merg unul în spatele celuilalt, cel mai în vârstă în fața celui tânăr, merg printre pubele de gunoaie și munți de cutii goale, se îndreaptă spre blocurile de locuințe.

Cel mai în vârstă șade pe o bancă, privește în sus, înspre ferestre și mănâncă semințe de floarea-soarelui. Deasupra capului său, în spate, este peretele cu petunii. Acolo sus, a spus cel tânăr, în față, cam la același nivel, se află locuința. O cameră și o bucătărie. Camera e în față, acolo e vulpea, a spus cel tânăr, bucătăria e așezată lateral.

Pe bancă bate vântul. Bărbatul își freacă picioarele, își ridică gulerul peste urechi.

Cel tânăr descuie ușa. Cheia lui nu face zgomot, încuie pe dinăuntru. Nu se împiedică de pantofi, le știe locul. Sandalele cu urmele negre ale degetelor, aproape lipite de ușa camerei. Patul e desfăcut, pe pernă e aruncată cămașa de noapte. Se duce la fereastră. Femeia cu păr castaniu-roșcat, în onduleuri mari, stă în spatele petuniilor. El îi face un semn cu mâna, apoi se duce în fața dulapului și îngenunchează pe dușumea. Din buzunarul interior al scurtei scoate o lamă de ras. O despachetează și pune hârtia lângă genunchi. Îi taie vulpii piciorul drept din spate. Își umezește arătătorul cu vârful limbii și șterge părul tăiat de pe dușumea. Freacă părul între arătător și degetul mare într-un șomoiog și-l lasă să alunece în buzunarul jachetei. Lama și-o împachetează la loc, în hârtie, și și-o pune în buzunarul interior. Așază piciorul tăiat, lipit de burta vulpii.

Se ridică, privește de sus dacă tăietura se observă. Merge la baie. Ridică capacul closetului. Scuipă în closet. Urinează, nu trage apa, trântește capacul. Se duce la ușa locuinței și

descuie. Își scoate scurt capul pe ușa dinspre gang, apoi iese. Încuie ușa în urma lui.

Petuniile sunt mai albe decât gulerul lăptos al soarelui, în curând vor degera. Banca din fața zidului cu petunii al blocului e goală. În fața băncii sunt risipite coji de semințe de floarea-soarelui.

Doi bărbați merg pe drumul dosnic, printre pubele de gunoaie și munți de cutii goale. Merg unul în spatele celuilalt, cel tânăr înaintea celui vârstnic. Traversează piața parcului. Tufișurile urcă pe malul de pământ tot mai mult în sezonul lipsit de vegetație.

Vulpile cad în capcană

Portarul se plimbă în fața porții încoace și încolo, paltonul îi atârnă pe umeri. Soarele îi cade rece peste față. Își așteaptă gențile, mănâncă semințe de floarea-soarelui. Își târăște paltonul pe jos.

Mara vine din hală, i-a adus lui David trei cuțite. Sunt proaspăt ascuțite. David taie cu unul din ele o bucată de șorici; nu șterge lama unsuroasă ca să nu vadă portarul că e ascuțită de curând, spune el, și bagă cuțitul în servietă. Celelalte două cuțite le pune în sertar. Pe unul îl iau mâine, pe celălalt, poimâine, spune el.

Eva clătește paharele de apă, degetele ei scârțâie pe sticla udă. Piticul nu mătură azi hala, spune Mara, o să fie printre primii la duș, trebuie să ne grăbim. Anca nu-și încheie paltonul, își atârnă doar geanta pe umăr.

David își încheie paltonul și-și ia servieta.

David se duce la poartă cu cuțitul lui unsuros în servietă.

Mara, Eva și Clara se duc printre rolele de sârmă în curtea din spate, din sârme zburătăcește un stol de vrăbii. Geamul de la mansardă nu e închis, e doar proptit de marginea acoperișului.

Clara simte un nod în gât. Limba i se ridică până sub ochi. Icnește, îi vine să verse, privirea i se aburește. Când își ridică ochii, fereastra de la mansardă atârnă multiplicată în văzduh.

Mara și Eva au ajuns departe printre rolele de sârmă, poate că sunt deja pe treptele scării metalice.

Doar câteva zile, atâta timp cât soarele mai cade scurt și rece pe trepte, se mai ivesc ochii celor trei femei, în fiecare după-amiază, la ora patru, la fereastra mansardei. Apoi vin luni de zile în care soarele nu atinge această scară. Se învârtește opac și palid pe peretele de deasupra treptelor într-un cerc prea strâmt. Atunci aburul din gangul de la dușuri se face gros și orb, nici un ochi nu-l poate străbate. Curiozitatea nu capitulează, mai crește câteva zile acolo, în cap, și femeile mai suie câteva zile treptele de metal. Ele așteaptă lumina care nu mai vine. Așteaptă zadarnic. Soarele parcă se fură singur de pe perete când apar primii bărbați la dușuri. Femeile se privesc una pe alta în față. Se întorc de parcă n-ar mai avea mâini. Apoi renunță. Mara închide fereastra mansardei fără zgomot și împinge zăvorul mic, ruginit. Geamul rămâne închis câteva luni.

Sunt luni în care femeile râd zilnic la aceeași oră. Un râs de iarnă zgomotos, venit din amintire, pentru că aburul rămâne orb până la primăvară.

Clara se apleacă, își sprijină capul de plasa de sârmă și-și depărtează mult pantofii unul de celălalt pe drumul ruginit. Vomită slănină și pâine. Mâinile îi sunt reci, se șterge la gură cu batista. Vede capul Evei și al Marei, șterse de tot în fereastra mansardei, fețele nu le vede. Pisica tigrată e dublă între pantofii Clarei. Ea mănâncă ce a vomat Clara, linge și sârma. Dungile îi ies din blană.

Adina se reazemă de salcâmul desfrunzit, rolele de sârmă sunt mai înalte decât zidul fabricii, pe coșul portarului iese fum. Nu se împrăștie pe strada hârbuită. Se înalță cu lâna

lui cenușie în văzduh și recade pe acoperiș. Aburul de la fabrica de bere miroase în vânt a sudoare rece, turnul frigorific este tăiat pe mijloc de nori.

Fata slujnicei a primit acum două săptămâni un palton cu guler de blană de la nevasta ofițerului. Este o blană de vulpe. De ea atârnă două picioare care se pot lega sub bărbie. Picioarele au labe și gheare brune, strălucitoare. Aburul de la fabrica de bere miroase ca gulerul de blană, Adinei i-a venit să strănute de la mirosul acela. Și fata slujnicei a spus că ar fi naftalină. Dacă blănurile nu miros a naftalină, atunci vara le atacă moliile și se fărâmițează ca grișul. Le cade tot părul. Părul nu le cade în șifonier. Stă acolo, de parcă e crescut în piele, și așteaptă până iei blana în mână. Atunci cade lăsând pete mari, golașe, ca la chelire. Ții în mână o piele cheală, o piele ca osul. Pielea e acoperită cu puncte mărunte ca nisipul. Fata slujnicei zâmbi și continuă să se joace atingând cu degetele labele de vulpe ale gulerului.

Clara se duce la poartă. Portăreasa ține în brațe pisica tigrată, o mângâie pe blana ei cu dungi. Pe masă se află cuțitul lui David, portarul a observat că a fost ascuțit de curând la fabrică. Portarului îi cade paltonul de pe umeri. Mâna lui vâră repede batista lipicioasă înapoi în geanta Clarei. Un camion iese pe poartă în stradă, roțile huruie, jos și sus numai sârmă, pusă în stive. Fața șoferului se clatină în oglinda retrovizoare. Peste drum atârnă perdeaua albă de aburi de la fabrica de bere. Clara își aude numele în huruitul acela.

Adina aleargă într-un nor de praf. O sărută pe Clara sub un ochi, are mâinile vinete de la vântul rece și nasul umed. Mergem imediat la mine, trebuie să-ți arăt ceva.

Clara se apleacă și ridică blana de vulpe, prin fereastră se cerne lumina cenușie. Masa goală luceşte întunecat. Pâinea e la bucătărie, zahărul, făina, tot ce am de mâncare, spune Adina. Clara își plimbă vârfurile degetelor peste coada vulpii, apoi peste tăietura de la picior, ăștia sunt în stare să mă otrăvească zi de zi, spune Adina, Clara pune piciorul tăiat pe dușumea. Stă pe palton pe patul desfăcut și vede golul format între burta vulpii și picior, cât palma de lat e locul gol pe podea. Coada e lipită de blană, parcă-i cusută, nu se cunoaşte unde a fost tăiată.

Degetele Clarei se ițesc ascuțite și subțiri din mânecile paltonului, la vârfuri strălucește lacul de unghii, buline roșii. Adina își pune palmele pe masă, își leapădă pantofii din picioare. Când Clara mișcă mâna i se văd degetele pe partea interioară; acolo sunt pline de rugină.

Nu împlinisem încă zece ani, spune Adina, când am fost cu mama în satul vecin să cumpărăm vulpea. Am trecut peste podul fără râu, peste care treceau dimineața muncitorii când se duceau la abator. În dimineața aceea cerul nu era roșu, parcă mai curând greu și încărcat. Pe pod bărbații nu aveau creste roșii. Era cu puțin înainte de Crăciun, pretutindeni căzuse bruma, dar zăpada nu se vedea nicăieri. De nerăbdare nu putusem să dorm toată noaptea. Îmi dorisem vulpea atât de mult, încât bucuria de a o putea primi ziua următoare era deja pe jumătate frică. Dimineața era atât de geroasă, că nici măcar o oaie nu se afla afară pe câmp. Și mă gândeam, în timp ce mergeam, unde nu există măcar o oaie pe câmp, acolo nu se aciuează nici un sat. Deși câmpul era complet neted, cu foarte puțin tufiș chircit, am crezut că pierdusem direcția. Pentru că cerul ne asalta din toate părțile. Pentru că cerul atârna până la basmaua mamei, mă temeam că ne-am rătăcit. Mergeam fără oprire și nu obo-

seam. Eram poate nițel somnoroasă, simțeam o toropeală lâncedă pe frunte, dar oboseala mă mâna. Când am ajuns în sat, nu era nici un om pe stradă. Din toate ferestrele ne pândeau pomi de Crăciun. Crengile lor erau atât de lipite de geamuri, că li se vedeau până și acele, de parcă fuseseră puși acolo pentru trecătorii de pe stradă, nu pentru oamenii din casă. Și deoarece nu trecea nimeni, erau pentru mama și pentru mine. Mama nu observase asta. Eu îmi purtam singură brazii de la o fereastră la alta.

Apoi ne oprirăm. Mama bătu la o fereastră. Țin minte încă, la geamul acela nu era nici un pom de Crăciun. Intrarăm în curte. Pe gangul lung nu se mai vedeau pereții de atâtea blănuri de vulpe.

Ne aflam în cameră. Acolo erau o sobă de fontă și un pat. Vânătorul a venit de afară și a adus această vulpe. Spuse, e cea mai mare. Ținea vulpea pe cei doi pumni ai lui cu picioarele atârnate spre dușumea. El își mișca brațele. Picioarele vulpii se bălăbăneau de parcă ar fi alergat. Și în spatele picioarelor, o coadă ca un alt animal mai mic. Și am întrebat, pot să văd pușca? Vânătorul puse vulpea pe masă și-i netezi părul. Spuse, vulpile nu se împușcă, vulpile cad în capcană. Părul și barba și perii de pe mâini erau roșii ca vulpea. Și obrajii, încă de pe atunci vulpea era vânătorul.

Clara își scoate paltonul și iese din cameră. I se pune un nod în gât, vomită în baie. Adina vede paltonul pe pat, zace acolo, de parcă ar fi un braț în el, ca și cum o mână ar umbla sub cuvertură. Apa bolborosește la baie.

Clara revine în odaie descheiată la bluză, se așază repede pe palton, mi-e rău, spune ea, am vomitat. Geanta ei se află pe pernă. Gura îi e pe jumătate deschisă, limba uscată și albă ca o bucată de pâine.

Ți-e frică, spune Adina, parcă ești moartea în persoană. Și Clara se sperie, privirea ei e tăioasă și dreaptă. Clara vede un chip care s-a dus. Un chip devastat, obrajii de sine stătători și buzele de sine stătătoare, lipsite de viață și în același timp pofticioase. Un chip la fel de gol, și din față, și din profil, ca un tablou pe care nu se vede nimic.

Pe chipul cel gol, Clara caută un copil care merge alături de o femeie și e totuși singur, pentru că poartă pomii în cap, de la o casă la alta. Un copil la fel ca cel din burta ei, își spune în gând, atât de singur ca un copil de care nu știe nimeni.

Adina vrea să fie vânătorul, se gândește Clara.

Ție ți-e mai frică decât mie, spune Adina. Nu te mai uita acolo, nu te mai uita la vulpe.

Ochii Clarei sunt în altă parte, au vinișoare roșii în umbra de la rădăcina nasului. Privește absentă tabloul din perete, pantofii bolovănoși în iarbă, uniforma soldățească, firul de iarbă din gura lui Ilie. Nu cumva să-i spui lui Ilie, o previne Clara, ăla nu suportă așa ceva.

Nu spui nimic

În casa scării nu e fereastră, în casa scării nu e lumină de zi. În casa scării nu e curent electric. Liftul atârnă sus, între etaje. Bricheta nu face flacără și nu luminează. Cheia nimerește gaura cheii. Ușa nu scârțâie, clanța nu face zgomot. Ușa camerei e deschisă, mașina de cusut zumzăie. Pe culoar cade un pătrat luminos prin ușa deschisă.

Pavel își scoate pantofii, merge pe vârfurile degetelor, în ciorapi, la bucătărie. În fața ferestrei de la bucătărie flutură în vânt cracii pantalonilor puși la uscat. Nu vede frânghia de rufe. Cataramele servietei lui sunt reci. Pune pe dulapul din bucătărie un pachețel de cafea Jacobs și o cutie de margarină pentru micul dejun. Deschide frigiderul și pune carnea înăuntru. Lângă frigider e o umbrelă. Ia umbrela.

Pavel merge pe vârfurile picioarelor până la ușa camerei. Roata mică a mașinii de cusut se învârtește, cureaua alunecă, ața se desprinde de pe papiotă, picioarele Clarei se mișcă ritmic.

Pavel apasă pe buton și umbrela se deschide automat în cadrul ușii. Afară e o furtună grozavă, spune el, n-aș putea să înnoptez la dumneavoastră? Ochii Clarei râd, gura îi rămâne serioasă. Poftim, domnul meu, intrați, scoateți-vă hainele ude.

Apoi umbrela cade pe jos și roata mașinii de cusut se oprește la jumătatea împunsăturii.

Mâna Clarei e în izmenele lui. Îi acoperă obrazul cu părul. Ați înghețat tun, domnul meu, rostește gura ei, coapsele îi sunt fierbinți și burta adâncă; membrul lui împunge.

Frigiderul începe să zumzăie, a venit curentul. Clara miroase hârtia, aprinde lumina, deschide pachețelul de cafea. Degetele ei foșnesc, îi pune o boabă de cafea pe aluniță, vii de la lucru, îl întreabă, râșnița îi taie vocea. Flacăra linge în jurul ibricului, apa clocotește. Deșartă înăuntru trei linguriițe de cafea fără să le ude. Lovește cu coada linguriței plita aragazului, ai putea să-i faci rău Adinei, întreabă ea. Cafeaua se ridică, alege caimacul cu linguriița, ce crezi, întreabă el, ea lasă caimacul să curgă în cele două cești, ce crezi, întreabă el, în linguriță caimacul are culoarea nisipului. Ai putea s-o otrăvești? îl întreabă, ridică ibricul de pe foc.

Un fir negru de cafea curge peste caimac. Nu, spune el, caimacul se ridică până la toartă, pentru că e prietena mea, spune Clara. El duce cestile la masă, cracii pantalonilor flutură în fața ferestrei, afară în vânt, și pentru asta, spune el și ia cu mâna o pătrățică de zahăr, asta ce vrea, nu știe pe ce lume se află, nu vrea nimic, vorbește la necaz. Pătrățica de zahăr se afundă în ceașcă și sfâșie caimacul.

Cu taică-meu nu puteai să te certi, spune Pavel, când se supăra devenea mut. Zile în șir nu a scos o vorbă. Mama făcea scandal. O dată l-a smuls de la masă, i-a lipit fața de oglindă și l-a târnuit de păr. Uită-te la tine, a strigat, dar el nici nu a clipit din ochi, cred că nici nu se vedea, privea

doar în oglindă. Chipul i se făcu de piatră. Când mama și-a desprins mâinile din părul lui, capul tatei a căzut pe spate. Abia atunci a văzut tata că eu eram în oglindă. A spus în șoaptă, fiecare om are o bucată de jar în gură, de aceea trebuie să ții seama la vorbele fiecăruia. Un cuvânt spus la necaz poate strivi mai mult într-o singură clipă, a spus el, decât două picioare într-o viață de om. Linguriţa lui Pavel face zgomot în ceașcă.

Vă căutați victimele, spune Clara, ce spun ele gândim toți, chiar și tu. El amestecă cu linguriţa în cafea, caimacul se adună pe margine. Toți suntem victime, spune el. Bricheta lui scapără, ține flacăra în dreptul gurii, ea trage scrumiera de la marginea mesei și i-o aduce cât mai aproape de mână. Te întrebi ce vrea Adina, spune Clara, ce să vrea, să trăiască, asta vrea.

Clara își răsucește țigara în mână. El soarbe din cafea, îi vede ochii deasupra ceștii, ce faceți atunci cu ăla care-l împușcă pe Ceaușescu, întreabă ea, nu dă fumul pe gură afară, își înghite respirația.

Lui Pavel i se pune un nod în gât, are zaț de cafea pe limbă. Depinde de... spune el. De ce, întreabă ea, el tace.

Clara stă la fereastră, vede cracul pantalonului fluturând și afară, în pom, mingea înțepenită la bifurcarea celor două crengi, mingea verde care nu s-a văzut toată vara din frunzișul tremurător. Mingea agățată acolo, vreme de două ierni despuiate de frunze, pentru că nici un copil nu se încumetă să se cațăre pe trunchiul neted.

Ce s-ar întâmpla după aceea, întreabă gura Clarei aproape lipită de geam, el o mângâie pe păr, după aceea divorțez și ne căsătorim, îi simte tâmpla bătându-i în palmă; are cancer, spune el, nu mai trăiește mult, își îngroapă mâna mai adânc în părul ei, îi apasă tâmpla de piept.

Ăsta ne îngroapă pe toți, spune Clara, el îi întoarce capul, vrea să-i vadă fața. Are cancer, știu din sursă sigură, spune Pavel. Dar nu o poate face să-și ia ochii de la mingea verde.

Trebuie s-o ajuți pe Adina, spune Clara, el se caută în buzunarul pantalonului, deschide capacul sticlei de parfum și picură câțiva stropi pe încheietura gâtului, a ce miroase, întreabă și lasă căpăcelul să alunece pe ceafa ei în bluză. Pune sticluța deschisă pe masă și mirosul atârnă peste toată bucătăria, mirosul e apăsător și greu pe gâtul Clarei.

Privirea se smulge de pe bifurcarea crengilor, de pe joaca asta mută de-a prinsa a verii, de pe mingea verde captivă.

Miroase a Securitate, spune Clara.

Se duce în cameră și se lovește de umbrelă. Stă în hol și-și încalță pantofii, cheia de la locuința ta e pe pat, îi spune el, degetele lui nu găsesc capetele șireturilor.

Poți să-ți iii cheia mea, spune Clara, ca să nu trebuiască să vă faceți alta după ea, simte că-l strâng pantofii, sunt strâmți și tari, doar și de la Adina aveți o cheie, numai că ea nu v-a dat niciodată vreuna.

Pe masă sunt două farfurii. Două furculițe se ating, cuțitele nu. Pe margarina pentru micul dejun sunt lipite câteva firimituri de pâine.

Nu spui nimic, o întreabă el.

Ea deschide frigiderul și pune margarina înăuntru. Lumina îi desenează un pătrat pe picioare, plec, spune el. Obrazul ei e cuprins de frig; carnea e învelită în celofan, pe celofan s-a depus o promoroacă albă întocmai ca afară în grădină.

Picioarele lui Pavel parcă nu-și află drumul, mâna îi este sigură, ea găsește clanța. Trântește ușa cu zgomot.

Clara nu se atinge de umbrela deschisă jos pe podea, nici a doua zi dimineața. Umbrela e de la Pavel. Și rochia din mașina de cusut e de la Pavel. Acul s-a oprit la jumătatea împunsăturii, și acul e de la Pavel. Și trandafirii din vază sunt de la el.

Mingea verde din bifurcarea crengilor se uită în bucătărie, apa de cafea fierbe. Cafeaua e de la Pavel, zahărul cubic, țigara pe care o fumează Clara, puloverul pe care îl poartă, pantalonul, dresul. Și clipsurile, fardurile de pleoape, rujul. Și parfumul de ieri-seară.

Fumul rece al țigării are un gust acru pe limbă și respirația rece are un gust acru în gură, zboară prin aer ca un fum. Și valurile de praf din spatele camioanelor miros altfel pe stradă decât praful de vară. Și norii miros altfel în oraș decât norii de vară. Clara se plimbă încoace și încolo prin fața clădirii Securității.

Doi bărbați coboară scările, un bărbat, trei bărbați, o femeie își îmbracă din mers jacheta din blană de miel.

În spatele portarului e lipit un calendar, primăvara, vara, toamna, toate lunile care au trecut sunt încercuite, aproape un an întreg. Portarul stă până la burtă în cabina lui.

Gâtul Clarei parcă e cusut, își aprinde o țigară, sunteți programată, întreabă portarul, ea nu-și pune bricheta în geantă, îi întinde pachetul de țigări. Portarul pune mâna stângă pe telefon și trage cu dreapta două țigări din pachet. Una și-o vâră în gură, cealaltă, în buzunarul stâng de la piept al uniformei. Una pentru gură, alta pentru inimă, spune el. Bricheta lui scapără, el o privește, la cine, întreabă și-și suflă fumul în sus, în păr. Ea spune: PAVEL MURGU. El apasă pe buton, e aici, formează un număr cu mâna în care ține țigara, pe cine să anunț, întreabă. Ea răspunde: CLARA.

Țigara îi stă în buzunarul de la piept ca un deget, și mai cum, întreabă el, tov. MURGU știe, spune ea.

Afară gonesc camioanele, vremea e rece și mohorâtă, nu ninge. Copacii își scutură praful pe drum, îl cunoașteți de mult pe tov. colonel, întreabă portarul, ea dă afirmativ din cap, nu v-am văzut niciodată pe aici. El ascultă cu gâtul, cu bărbia, direct în receptor, cenușa se scutură, dadada, spune, țigara i s-a vârât cu totul în buzunarul de la piept, așteptați vizavi la cafenea, spune el, tov. colonel vine într-o jumătate de oră.

Chelnerița poartă o rujă de dantelă albă pe creștetul capului. Are părul cărunt, fredonează în mers un cântec între fum și mese goale. Camioanele huruie prin geamuri, de sus se poate vedea ce transportă – lemn și saci. Chelnerița balansează tava cu cinci pahare. La masă stau cinci milițieni. La masa de alături șase bărbați la costum și femeia cu jachetă din blană de miel.

Pe tavan se află o pată brună de condens și o lampă cu cinci brațe, patru fasunguri și un bec. Arde, nu luminează decât acolo unde e fum de țigară. Femeia cu jachetă din blană de miel o strigă pe Mitzi, chelnerița pune tava goală pe masă și unul din bărbați comandă șapte romuri Jamaica. Un camion zdruncină geamul, transportă butoaie și țevi. Cine știe de unde vin, se întreabă Clara, butoaiele și țevile sunt acoperite cu zăpadă.

În colț, după ușă, stau doi bărbați bătrâni cu fețe scofâlcite, fără dinți. Joacă pocher. Unul are un inel coclit. Cărțile sunt îndoite și decolorate. Culoare, spune cel cu inelul, dar pe cărțile pe care le întinde pe masă nu e nici o culoare, doar pete cenușii.

Tovarășe MURGU, spune cel cu inelul coclit.

Pavel îi scutură mâna, cum o mai duci cu viața, tov. MURGU, spune el. Pavel încuviințează din cap, gura știrbă o strigă pe Mitzi.

Celălalt pune cărțile cu fața în jos pe masă, MITZI a noastră a fost pe vremuri o mare cântăreață. Chelnerița fredonează, două romuri Jamaica, spune cel cu inelul cocolit. MITZI a noastră e copil de muncitori, spune celălalt, dar e un înger. Ce vremuri, MITZI a noastră era tânără și renumită în tot orașul, asta era la SCHARI NENI, acolo se cânta cel mai bine și jos, în pivniță, se distila cel mai limpede rachiu.

Pavel o privește pe Clara și Clara ascultă și vede afară un camion trecând prin praful de iarnă. Camionul transportă nisip și pietre.

Pe atunci cărturarii mai beau încă laolaltă cu cei săraci, spune cel cu inelul coclit, și profesorul îmi desena cu un chibrit ars pe o bucată de hârtie ce subțire e sufletul omului. Iar notarul regal nu avea ochi decât pentru MITZI a noastră. Avea o gură ca un trandafir și o voce de privighetoare.

Celălalt chicotește cu buzele lui veștede, și țâțe albe de porțelan și sfârcurile, spune el, te priveau mai frumos decât te-ar privi niște ochi.

Bărbații în civil râd, un milițian își smulge chipiul de pe cap și bate cu el în masă, femeia cu jacheta din blană de miel mângâie cârlionții din guler. Pavel îi face semn cu capul și-l bate pe umăr pe bărbatul de lângă ea.

Chelnerița duce tava, nu mai fredonează în mers. Fața ei e moale și pătrunsă, ochii transportați, pune în fața celor doi bărbați, peste cărți, două romuri Jamaica, zâmbește, oftează și-l mângâie pe creștet pe cel cu inelul coclit.

Pavel nu șade decât pe o jumătate de scaun. Sunt atât de fericit, îi spune Clarei, acum o să bem ceva, se uită la

pata de condens din tavan, apoi la chelneriță, două romuri Jamaica, spune și atinge cu vârfurile degetelor mâna Clarei. Aici atragem atenția, spune el, aici toți au urechile și ochii ațintiți asupra ta.

Și-ți place aici, întreabă Clara. Pavel își pipăie cravata, așa cum îți place ție la fabrică, spune.

Capul meu e întunecat

După-masă vine Adina de la școală. Se spală pe mâini; creta mănâncă pielea de pe degete. În closet înoată două coji de semințe de floarea-soarelui. Știe încă dinainte de a se gândi la asta: vulpea.

Cel de-al doilea picior din spate este tăiat și lipit de burtă ca și când ar fi crescut acolo. Altminteri sunt toate la locul lor, camera, masa, patul, bucătăria, pâinea, zahărul, făina. Afară un aer orb se lipește de geamuri, pereți orbi se privesc unii pe alții. Adina se întreabă de ce camera, masa, patul îngăduie să se întâmple ce se întâmplă aici.

Apoi Adina pune ceasul să sune pentru mâine dis-de-dimineață, indicatorul învârte firul de iarbă în gura lui Ilie. Ea pleacă la el.

Lanterna nu ajunge ca să vezi, cercul luminos din fața pantofilor ajunge mai curând să strângi pleoapele. Haine goale merg la gară în sus și-n jos și au de pe acum, din zori, genții pline.

Șina scrâșnește, tramvaiul huruie pe sub case. Apoi trec pe lângă el ferestrele luminate, toți știu unde se deschide ușa când se opresc geamurile. Coatele se strâng. Somnul călătorește cu tine, sudoarea de iarnă miroase amar, la cotitură lumina intră și iese de două ori, e galbenă și slabă și totuși îți sare drept în față.

Din coșul unei femei te privesc două găini brun-roșcate. Îndoaie gâturile, țin ciocurile pe jumătate deschise, de parcă înainte de a respira ar trebui să-și caute traheea în gât. Ochii lor sunt plați, brun-roșcați ca și penele. Dar când își îndoaie gâturile în ochi le strălucește o gămălie de bold.

Croitoreasa de la periferie a cumpărat într-o primăvară de la piață zece puișori. Nu avea cloșcă. Stau aici și cos și ăștia cresc de la sine, spunea ea. Câtă vreme aveau puf au stat acolo în atelier. Alergau de colo până colo sau ședeau pe resturile de stofă și se încălzeau. Când s-au făcut mai mari erau de dimineața până seara în curte. Doar o găinușă rămânea mereu în atelier. Sărea tot timpul într-un picior pe resturile de stofă, celălalt era schilodit. Ședea așa ore în șir și se uita la croitoreasă cum coase. Când se ridica țopăia pe urma ei. Când nu avea clienți vorbea cu găinușa. Avea pene ruginii și ochi ruginii. Pentru că alerga cel mai puțin, creștea cel mai repede, se îngrășa cel mai tare. A fost prima la tăiere, încă înainte de a fi venit vara. Celelalte găini zburătăceau prin curte.

Croitoreasa a vorbit o vară întreagă despre găina schiloadă. Spunea, trebuia s-o tai, era ca un copil.

Bărbatul de pe peron are o mustață mare și neagră, o pălărie mare neagră de catifea pe cap și duce pe burtă o sobă de tablă cu trei picioare. Și femeia de lângă el poartă o basma înflorată, o fustă înflorată și un burlan cu un cot sub braț. Și copilul de lângă ea poartă o căciuliță cu un ciucure gros și o ușiță de sobă în mână.

În compartiment stă un bătrân, vizavi o mamă și un tată, între ei un copil înfofolit.

Se crapă de ziuă, Adina vede viaductul sus, deasupra șinelor, și jos, scările. Haine mari, întunecate urcă scările și haine mici, întunecate intră deja în cer, de parcă cine ajunge acolo, sus, n-ar mai fi decât jumătate din el. În prima oră a zilei, cu puțin înainte de începerea lucrului, doar un copil chircit, uscat, îmbătrânit.

Pe cealaltă parte treptele coboară până la poarta fabricii. Chiar și când îți gonește trenul în urechi, tot auzi fabrica.

Dormi, spune mama, copilul se sprijină de ea. Blocurile te apasă în întuneric. Acolo în spate, la marginea orașului, se află închisoarea, turnurile de pază trec prin fața geamului și în fiecare stă același soldat înghețat, alt Ilie, se gândește Adina, unul căruia i se încredințează noaptea, gerul, arma, puterea, chiar dacă e absolut singur.

Vreme de un an Ilie a trebuit să plece, lună de lună, în interes de serviciu la București, să iasă totdeauna din oraș în aceeași direcție, trecând pe lângă închisoare. Celulele sunt în curtea din spate. Cine n-are pe nimeni acolo nu le vede, spunea Ilie atunci, dar cine are pe cineva acolo simte în cap încotro trebuie să se uite. Preț de câteva sute de metri pe această rută, spunea el, în compartiment se despart chipurile. Atunci simți, mai presus de orice, ochii care știu încotro să se uite.

Ar trebui să dormim tot timpul, atunci nu simțim nimic, îi spune tatăl copilului. Copilul dă din cap. Femeia cu găinile brun-roșcate trece prin dreptul compartimentului. Înainte dormeam întotdeauna în tren, spune bătrânul, și în tramvai. Mergeam în fiecare dimineață din sat la oraș și mă întorceam în fiecare seară acasă. La ora cinci trebuia să fiu la gară,

douăzeci și șapte de ani în șir. Cunoșteam drumul ca pe Tatăl nostru. Am pus prinsoare o dată pe o oaie că aflu drumul cu ochii închiși și am câștigat oaia. Am aflat drumul cu ochii legați și unde mai pui că era iarnă, ninsese și dăduse îngheț. Și drumul e lung de peste trei mii de pași. Pe atunci, spune el, cunoșteam fiecare crăpătură în pământ, știam unde e o groapă și unde e o movilă. Și cu trei străzi înainte știam deja unde latră un câine și unde cântă un cocoș. Și dacă lunea cocoșul nu cânta știam că duminică fusese tăiat. La lucru adormeam întotdeauna, spune el, am fost croitor, puteam să dorm chiar și cu acul în gură.

Vreau un măr, spune copilul, și mama spune, dormi acolo, și tatăl spune, dă-i un măr.

Și acum am îmbătrânit, spune bărbatul, și nu mai pot să dorm nici măcar în patul meu. Nu face nimic, spune el, nu face nimic.

Copilul mușcă din măr, mestecă încet și scobește cu degetul în mușcătură. E bun, întreabă mama, și copilul răspunde, e rece.

Tatăl Adinei aducea iarna, de obicei lunea, când venea de la abator, o servietă plină cu mere mici. Erau atât de reci, încât cojile lor se abureau în odaie ca lentilele ochelarilor. Adina mânca imediat un măr. Prima mușcătură o durea, era atât de rece, încât o simțea în tâmple înainte de a înghiți. Și la a doua mușcătură simțea răceala în tot capul. Mușcătura nu mai durea, pentru că însuși creierul înghețase.

După ce mânca mărul cel rece, Adina ducea trei mere în curte și le lăsa afară peste noapte ca să înghețe. Așeza merele la distanță de un lat de palmă pe pietre ca gerul întunecat să poată mușca jur împrejurul cojilor.

Dimineața se dezgheța în bucătărie. Atunci erau moi și brune. Adinei îi plăcea cel mai mult să mănânce mere înghețate.

Tatăl copilului a ieșit din compartiment, stă de mult pe culoar, are de mult câmpul deșert sub frunte. A văzut trei căprioare și a chemat-o de fiecare dată pe mamă și de fiecare dată cufundată în somn ea și-a mișcat capul și copilul și nu s-a dus.

Acum călătorii se înghesuie pe culoar, și Adina, și o femeie rotofeie, care poartă un guler de vulpe cu picioruşele înnodate, și bătrânul uscățiv care câștigase pariul și oaia.

Pe lângă tren curge Dunărea, se vede și pe malul celălalt și se văd străzi înguste ca un fir de ață și mașini în mișcare și păduri. Pe coridor nu se târșește nici un pantof, nimeni nu merge, nimeni nu vorbește. Până și ochii bătrânului s-au făcut mari și-și alungă cutele de la ei. Din gura tatălui iese un oftat, un fel interzis de a trage aerul. Apoi închide gura, uite, Iugoslavia, strigă în compartiment. Dar mama rămâne nemișcată pe banchetă. Cu șase ani în urmă, fratele ei a trecut dincolo înot, spune el, acum e la Viena. Clipește din ochi, vrea să vadă în bătaia soarelui fiecare val, aveți copii, o întreabă. Adina răspunde, nu.

În sala de așteptare nu e nici o bancă, doar o sobă de tuci, rece. Pe pardoseala de ciment sunt urme de flegmă verzuie și coji de semințe de floarea-soarelui. Deasupra sobei de tuci este un ziar de perete, de trei ori poza dictatorului, negrul ochiului este atât de mare cât nasturele paltonului. Strălucește. Și flegma de pe jos strălucește.

Tot ce strălucește vede.

În fața gării e o bancă, a scris astă-vară Ilie, lângă ea, o stație de autobuze. Autobuzul e doar pentru ofițerii care călătoresc din orașul de provincie la unitate. Dar uneori șoferul ia și soldați cu el, însă cel mai mult îi place să ia femei tinere.

În autobuz stau cinci ofițeri. Poartă căciuli verzi cu urechi gri de blană, sunt legate cu șireturi verzi deasupra capului. Sub urechile de blană sunt urechile ofițerilor, de la ger au căpătat margini roșii. La ceafă sunt tunși ca-n palmă.

Șoferul poartă pălărie și costum sub paltonul descheiat. De sub mânecile paltonului se văd manșetele albe cu dungi închise și butoni mari, albaștri. La mâna stângă a șoferului strălucește un ghiul. Trei ofițeri urcă în autobuz.

Încotro, întreabă șoferul, Adina ridică sacoșa pe scara mașinii, la unitate, spune ea. El se apleacă, pe mâna lui atârnă un șal albastru. Duce sacoșa pe culoar, femeile frumoase fac totdeauna casă bună cu armata, spune el. Ofițerii râd, vocile lor par un torent dezlănțuit.

Adina se așază pe prima banchetă, lângă un ofițer cu tâmple cărunte. Miroase a haine jilave de iarnă. La cine merge domnișoara, întreabă o voce din fundul mașinii, și Adina întoarce capul și vede în spatele locurilor goale un dinte de aur. Paltonul ei e captiv între mantale verzi, la un soldat, spune ea. Șoferul ridică mâna în aer, o fabrică împrăștie țevi și garduri pe câmp, noi avem destui, spune el, când ajungem, domnișoara se poate hotărî pentru unul.

Porumbul își întoarce fața de la geam, fărâmat, uitat acolo în ger, de ce pentru unul, spune cel cu dintele de aur, sunt câți vreți în țara asta; râsul se lovește de o lizieră de pădure neagră și desfrunzită.

Cum îl cheamă pe soldatul tău, întreabă ofițerul la urechea Adinei, tâmpla lui e de hârtie, ochii lui îi privesc

mâinile, globii oculari scânteiază verzi din cauza mantalei. Ea spune, Dolga îl cheamă. Corbii zboară deasupra câmpului și ofițerul spune, sunt doi, și cel cu dintele de aur râde atât de tare, încât i se desface șiretul de pe cap și urechea stângă de blană cade peste epolet.

Își scoate căciula, părul îi e turtit, tâmplele îi sunt tunse aproape zero. Își leagă cele două urechi de blană una de cealaltă, șiretul e scurt, degetul lui e gros, își unește buzele peste dintele de aur, nodul se strânge, se face mic cât două vârfuri de degete, își pune căciula.

Cum îl mai cheamă, întreabă ofițerul de lângă Adina, ea își strânge degetele în palmă și spune, Ilie.

Afară aleargă o groapă năpădită de stufăriș uscat, ce profesie are domnișoara, întreabă ofițerul de lângă Adina și-și învârtește nasturele de la manta și în spatele cotiturii e o alee de plopi, pe care o descrisese Ilie, un gard de zid și cazarma, și Adina spune, învățătoare.

Totul e plat, a scris Ilie, se șade sau se zace afară în neant, dar cele mai mici plante acoperă privirea, se poate sta și în picioare, că tot nu se vede nimic nicăieri.

Vântul mușcă din șirurile de copaci, nu se aude, atunci cunoașteți *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, spune ofițerul din spatele șoferului, o carte cum e viața, domnișoară, o carte frumoasă.

Toți au cefe rase, tâmple rase, gândește Adina, se tund de ani de zile, nici unul dintre ei nu e tânăr. Odată și odată vor râde și în toiul torentului, vor observa unul la celălalt că sacii s-au umplut cu părul lor și s-au făcut la fel de grei ca ei înșiși.

Mâinile lui Ilie tremură, unghiile îi sunt murdare și rupte în carne. O oră am fost singură în compartiment, spune Adina, cât vezi cu ochii nici o fărâmă de soare, dar peste tot umbre, pe urmă am adormit.

Am visat că o vulpe mergea pe un câmp pustiu, spune Adina, era proaspăt arat. Vulpea s-a aplecat în mers și a mâncat pământ. Mânca și mânca și se făcea din ce în ce mai grasă.

Lângă ușă atârnă un panou, un tablou cu un tanc la marginea pădurii, pe tanc sunt soldați și unul din ei e Ilie. Ofițerii stau în iarbă.

De tine e bine, spune Ilie, ție îți este încă frică, mie mi s-a întunecat capul, de multă vreme nu am mai visat nimic. Deasupra și sub tanc se află tabloul dictatorului, negrul din ochiul lui. Aici trebuie să uiți zilnic că exiști, nu știu despre mine decât că mă gândesc întruna la tine. Alături de negrul ochiului atârnă diploma de onoare a unității.

Ilie îi arată tancul, în octombrie, spune el, am fost cu tancul pe teren. Îi sărută degetele Adinei, ce teren, întreabă ea, doar aici e totul neted ca-n palmă. Am ieșit, spune el, aici e totul plat, dar în spatele pădurii e o colină. La urcuș am fost nevoiți să ne dăm jos cu toții și să aruncăm pietre în spate, sub șenile, și la coborâre să aruncăm pietrele în față. Când am ajuns la marginea pădurii ne-am întins în iarbă. Și toată ziua nu m-am mai sculat. Seara ne-am întors pe jos, în pas de marș, la cazarmă.

Mâna lui e aspră, râde și-și înghite glasul, tancul mai stă și azi acolo, lângă pădure, spune el, hai să mergem în curte.

Dă din brațe și din gură, clevetește că dacă rușii ne-ar fi așteptat pe noi nu ar mai fi intrat nici până azi în Praga.

Ilie se oprește în fața unei grămezi de saci de nisip uzi, pe ăștia îi tragem de la zid la gard, de la gard la drum, de

la drum la gard, spune el. Ghetele lui tropăie; de-aș scăpa odată de ăștia, și arată spre încălțările lui scâlciate, e vară, și nu cunosc alt drum moale decât Dunărea.

Un soldat duce o găleată aburindă. Adina își strânge paltonul în jurul corpului, se cuprinde singură cu brațele, ca vara viitoare, spune ea, să-ți putrezească oasele în grâu. Aleea cu plopi e mică, pătrunde în pământ, pentru că în curând se întunecă și obrazul lui Ilie e împins în față, vii cu mine, spune el, gâtul lui e lung, ceafa, tâmplele îi sunt rase ca-n palmă. Se apleacă asupra ei și ea scutură din cap.

Ai să fii acolo sus în cer un îngeraș cu o rană de glonț, spune Adina și privește în pământ, sau aici jos pe caldarâm. Acolo ai să călărești noaptea pe mătură sau ai să aduni gunoaiele de pe străzile Vienei. Și tu rămâi aici și aștepți să-ți taie vulpea și pe urmă...

Vulpea pe masă

Deșteptătorul ticăie și ticăie, e ora trei.

Poate că noaptea au crescut la loc picioarele vulpii, gândește Adina. Își întinde piciorul din pat și împinge labele din spate de lângă restul blănii. Faptul că, deși e tăiată, coada rămâne atât de moale și deasă îi înfioară degetele de la picioare; cum de nu se usucă.

Duce cele două labe și coada pe masă, le potrivește una lângă alta. Așa face o vulpe întreagă, doar pe jumătate intrată în masă. Așa scormonește ea sub tăblia mesei cu capul și labele din față; labele din spate și coada le pune pe masă ca să aibă de ce să se sprijine.

La geamul de la bucătărie se arată luna, atât de buhăită, încât nu poate rămâne așa. Zorii zilei au și început s-o mănânce. Este ora șase și luna și-a petrecut noaptea, mai are doar trei degete galbene și unul e gri, cel pe care își sprijină fruntea. Autobuzele care trec în zori huruie sau e granița nopții acolo sus, unde rămâne atârnată luna pentru că nu e rotundă când părăsește orașul. Câinii urlă de parcă întunericul ar fi fost o blană mare și goliciunea străzilor în țeste, un creier liniștit. De parcă toți câinii nopții s-ar teme de ziua când foamea care caută se întâlnește cu foamea care împrăștie, când oamenii trec unii pe lângă alții mai departe. Când căscatul întâlnește căscatul și cu aceeași suflare în gură vorbitul întâlnește lătratul.

Dresul miroase a sudoare de iarnă. Adina și-l îmbracă așa cum s-ar clătina în tren, îl trage pe picioarele goale, își pune paltonul peste cămașa de noapte. În palton mai atârnă încă paltoanele negre din viaduct și mantalele verzi din autobuz. În nasturii paltoanelor mai stăruie încă gara mică și negrul ochilor. În buzunarul pantalonului mai sunt ceva bani de pe drum și lanterna de buzunar. Cheia zace pe masa din bucătărie. Pe tălpi e încă lipit noroiul din curtea cazărmii. Ea intră în pantofi.

Cercul lanternei țopăie, piatra e colțuroasă. O pisică țâșnește dintr-o pubelă, labele ei sunt albe, în urma ei se sparge un geam.

Piața parcului e goală, stadionul își păstrează malul de pământ în întuneric, deasupra cerul se înnourează. În spatele stadionului se bate fierul, acolo e fabrica. Furnalele nu se văd, doar un fum galben. Tramvaiul scrâșnește la colț. Geamurile luminează, s-au trezit, iar alături sunt ferestre întunecate, fixate pe pereți în somn.

Pe străzile tăcute ale puterii dimineața are ore mai târzii. Ferestrele sunt neluminate, brațele lămpilor, pline de ornamente. Lămpile atârnă în grădini deasupra scărilor, luminează îngerii și leii de piatră. Cercurile de lumină sunt proprietate personală, nu sunt pentru pietonii care nu locuiesc aici, nefiind de-ai casei.

Plopii sunt cuțite, își ascut lamele și dorm în picioare. Vizavi se află cafeneaua. Scaunele albe de metal sunt strânse, iarna nu are nevoie de scaune, ea nu șade, ea dă ocol râului, atârnă pe sub copaci. Apa nu strălucește și nu vede nimic, lasă plopii singuri.

Pescarii merg seara devreme la culcare și se postează dimineața devreme în fața prăvăliilor. După-amiaza se întâlnesc în cafeneaua plină cu fum, beau și vorbesc până

ce apa strălucește din nou. În turnul catedralei ceasul bate de șapte ori în ceață, dar acolo sus salcâmii s-au trezit. Acum lacătele vor fi descuiate, zăvoarele trase, ușile prăvăliilor deschise. Salcâmii își ascut vârfurile lemnului în nori. La capătul parcului privesc țepi din fiecare ramură, dar jos trunchiurile nu observă.

Nu este încă nimeni în prăvălie. Casiera își îmbracă o jachetă de balon peste uniforma ei albastru-deschis. Căciula de blană îi înghite sprâncenele. Adina ia un coș. Borcanele cu marmeladă sunt aranjate în șiruri. Sunt la fel de mari, la fel de prăfuite, au burți identice, capace de tablă și etichete identice. Dacă trece un ofițer pe acolo, gândește Adina, vor începe să defileze. Doar rugina de pe capace le distinge și stropii scurși, lipiți de burțile lor.

Adina pune în coș o sticlă de rachiu. Cafeaua aburește fața casierei. Băuturile se vând numai după ora zece, spune ea, soarbe o dată scurt și apoi lung și-și șterge un strop de cafea de pe bărbie. Își ridică ochii pe jumătate sub căciulă și dă ceașca de cafea la o parte. Umblă în coș; lacul roșu e jupuit de pe unghii de parcă la degete i-ar crește vârfuri noi. Pune sticla de rachiu sub casă.

Adina pune banii lângă ceașca de cafea. Eu nu m-am îmbătat niciodată, spune încet, e ora șapte, în fiecare zi a fost ora șapte și nu m-am îmbătat niciodată, ziua bate la ușă, spune deodată tare, e ora șapte, în fiecare zi a fost ora șapte și în fiecare zi a bătut ziua la ușă și nu m-am îmbătat niciodată și vocea ei se sparge, obrajii îi ard și-s umezi, e ora șapte, uite rachiul și uite banii, ziua bate la ușă, nu mai vreau să aștept, vreau să mă îmbăt chiar acum, nu abia la zece. Casiera îi îndeasă banii în mână, asta vor mulți, spune ea.

Un bărbat în halat albastru o împinge pe Adina de umeri până la ușă, spune în spatele ei ceva de lege, rachiu și miliție. Pantofii ei se târăsc, de pe tălpi cad fărâme mici de noroi uscat de la cazarmă și bucăți mari de noroi ud din parc. Cămașa de noapte îi atârnă peste ciorapi și-i iese de o palmă din palton. Casiera ține ușa deschisă. Cine sunteți, strigă Adina, nu puneți mâna pe mine.

Adina sună de trei ori. Ușa apartamentului se deschide, un pătrat de lumină stridentă i se reflectă pe obraz. Trece prin hol, ține în mână o creangă lipsită de frunze. Du-te în bucătărie, spune Paul, Ana doarme încă în cameră. Adina dă din cap o dată, de două ori, de trei ori, el se uită după ea, cămașa de noapte îi atârnă din palton. Îi dă creanga golașă și râde, râde zgomotos, ăsta o să se facă liliac, spune, se așază la masa din bucătărie, înaintea ei e o ceașcă pătată de cafea, alături se află o cheie. Adina se uită la ceasul din perete, pune o hârtie de 25 de lei pe masă și își pipăie obrazul. Aici îmi sunt ochii, spune, aici fruntea, aici gura. Își descheie paltonul, și asta e cămașa mea de noapte, spune ea. Și aici, pe perete, atârnă un ceas și aici, pe masă, este o cheie și afară, în fața ușii, se află o zi, nu sunt nebună, acum e ora opt și în fiecare zi e ora opt și nu m-am îmbătat niciodată, vreau acum să mă îmbăt, și nu abia la zece. Împinge ceașca de cafea la marginea mesei.

Paul îi vâră hârtia de 25 de lei în buzunarul paltonului, îi pune un pahar sub bărbie și o sticlă alături. Îi toarnă rachiu în pahar și i-l pune în mână. Ea nu bea, nu plânge. Ochii îi lăcrimează și gura îi e mută. El îi ia capul între mâini. Ana apare în cadrul ușii. Nu e spălată, nici pieptănată, dar gata îmbrăcată. Ia cheia de pe masă, își pune pantofii. Trece prin hol în vârful picioarelor. Ușa se trântește cu zgomot.

Poți să rămâi, spune Paul, acum trebuie să mă duc la lucru. Ușa se trântește cu zgomot.

Acum, în hol, sunt pantofii Adinei. Pe scaunul din cameră zace paltonul ei, dresul zace pe podea. Creanga desfrunzită care o să se facă liliac stă în vază, lângă pat. Patul e încă jilav de la Ana.

Sărutul din palmă

Adina își pune dresul, picioarele ei nu sunt în dres. Își îmbracă paltonul, brațele ei nu sunt în palton. Doar cămașa de noapte îi atârnă din palton. Își bagă cămașa de noapte în dres. Cheia, banii, lanterna sunt în buzunarul paltonului. În bucătărie, pe masă, stă soarele, sub masă, noroiul de pe pantofii ei, pe perete ticăie ceasul și se ascultă singur pe sine. În curând e amiaza. Adina intră în pantofi, degetele ei de la picioare nu sunt în pantofi, sunt în ceas. Adina iese pe vârfuri din bucătărie înainte ca arătătoarele să se întâlnească pe cadran în creștetul zilei, acolo unde e amiază. Ușa se deschide, ușa se trântește.

Răsuflarea ei i-a luat-o înainte, ea întinde mâna s-o prindă, dar nu mai reușește. La marginea drumului se află un container de gunoi. De el se sprijină o bătrână cu un baston și cu o sacoșă de pânză. Sacoșa e pe jumătate plină. Bastonul râcâie asfaltul, are un cui bătut la capătul de jos. Își apleacă în containerul de gunoi capul și bastonul. Cuiul de la capătul bastonului se înfige în pâinea uscată.

Colțul e format din vitrine. În spatele geamului stă un bărbat cu un prosop alb. Bărbatul e tânăr și slab, când i-o veni moartea sacul lui de păr nu o să fie greu, gândește Adina, nu mai greu decât sacul plin cu pâine. Foarfeca taie fără

oprire, vârfuri scurte de păr cad pe prosop. Frizerul taie și vorbește. El lungește timpul peste iarnă așa cum lungește Adina drumul spre casă pentru că vulpea scormonește sub masă, pentru că aici, în mijlocul asfaltului, în fața vitrinei unde se taie părul, stă un copac și pentru că însuși copacul este lipsit de frunze.

Al doilea troleibuz își îndoaie burduful negru. Cutele se deschid și se închid. Troleele își caută drumul, șoferul mănâncă un măr. Un bărbat sare din mers, înainte ca scara să se oprească. Cracii pantalonilor îi flutură, pantofii îi strălucesc. Poartă o scurtă de balon. Burduful scârțâie, pe geam înaintează trunchiuri de copaci, paltoane merg încet și mersul iese treptat afară din cadrul geamului. Doar sicriul, legat cu frânghii de capota unei mașini roșii, îl mai duce troleibuzul o bucată de drum cu el. Deoarece drumul ține trunchiurile de copaci la distanță și poartă sicriul peste toate celelalte imagini, cu ajutorul burdufului, de la un geam la altul. Apoi mai trec și blocuri de locuințe, în fața cărora trotuarul s-a și transformat în perete. Sicriul a ajuns la geamul cel mai din spate și bărbatul în jachetă de balon se uită după el. Adina se duce la ultima ușă. Ușa se deschide, bărbatul cu jachetă de balon o ciupește pe Adina de fund. Ea stă pe scară, îl împinge, se împiedică, ușa se închide, se-nvolburează praful.

Fața bărbatului călătorește mai departe. Îi arată pumnul prin geam, apoi își desface degetele și-i trimite un sărut din palmă.

Vulpea nu scotocește sub masă. Blana zace pe jos, în fața șifonierului. Adina pune cheia pe masă. Ea stă în cameră, dar camera există doar pentru ea însăși. Picioarele din spate

și coada sunt atât de lipite de blană, încât nu se vede tăietura. Vârful de la pantoful Adinei dă la o parte piciorul stâng din spate, dă la o parte și piciorul drept din spate și coada. Piciorul drept din față trage burta și capul după el, este crescut acolo. Piciorul stâng din față se desprinde de burtă și de cap. E tăiat. Patul e desfăcut.

Bucătăria, merele, pâinea.

Adina stă în baie și baia e singură cu sine. În closet plutește un muc de țigară. De ore întregi zace în apă, s-a desfăcut.

Adina pune bancnota de 25 de lei și lanterna pe masă. Își scoate paltonul și dresul. Se vâră în pat. Degetele de la picioare îi sunt reci, cămașa de noapte, patul sunt reci. Ochii ei sunt reci. Își aude inima bătându-i în pernă. Învârte în ochi masa, bancnota, lanterna, scaunul. Deșteptătorul ticăie și ticăie până ce lumina dispare din fereastră.

Sună, nu e deșteptătorul. Adina își găsește degetele și dușumeaua la marginea patului. Aprinde lumina, deschide ușa. Un pătrat luminos cade pe casa scării. Râde și-și întinde obrazul. Pasul are gura rece. În mână ține o creangă desfrunzită, asta o să se facă liliac, spune. Cu creanga în mână ea își întinde arătătorul și cu vârful crengii arată spre vulpe. El ridică picioarele tăiate unul după altul de jos, de azi sunt trei, spune ea. Îl privește și-i scoate șalul de la gât. Ceafa lui e proaspăt tunsă, am fost la frizer, spune.

Ea așază șalul pe pat. În toate odăile în care am locuit până acum, vulpea a stat în fața șifonierului, și la căminul studențesc, unde camera era îngustă, spune ea, locuiam câte patru. În cămin era o pisică grasă și aproape oarbă, nu mai prindea șoareci. Se vântura prin toate odăile de la scara din față și până la gangul din spate. Mirosea fiecare bucățică de slănină și o mânca. Numai în camera noastră nu intra niciodată, mirosea a vulpe.

Ea vâră în gură vârful crengii desfrunzite, nu te uita așa, spune el, altfel nu se mai face liliac. Se duce la bucătărie. Vaza are o margine maro de la ultimele crizanteme. Am văzut-o ieri pe Clara la spital, aștepta la rând la chiuretaje, spune el, ea miroase creanga, robinetul țiuie, el stă în ușa bucătăriei, apa face bășici, ea umple vaza până la marginea maro. Duce vaza prin dreptul lui, el o urmează.

Încă un picior, spune Paul, asta e o vulpe să-ți pierzi mințile, nu alta. Pune creanga în apă, nici nu mai ai nevoie de binoclu, spune el, e o vulpe cu care ești, între pat și scaun, în mijlocul pădurii, creanga desfrunzită aruncă o umbră desfrunzită pe obrazul lui. Binoclul a fost azi-dimineață la portar. Nu l-a îndreptat în spate, spre pădure, ci dimpotrivă, în față, spre intrare. Când am apărut în fața lui nu și-a luat binoclul de la ochi, m-a privit și mi-a spus, domnule, ochiul dumitale e mare cât ușa. Umbra desfrunzită de pe fața lui Paul putea fi o cută. Pe urmă a venit un om, spune el, care i-a dat portarului bani, pentru că azi nu era zi de vizită. Portarul l-a lăsat pe omul acela să privească prin binoclu, eu mi-am scos paltonul și mi-am pus halatul alb pe braț. Paul își pune degetele pe vârfurile degetelor Adinei, cum îi spui unui bărbat, întreabă el, care îi dă portarului bani și urcă scările dis-de-dimineață cu o pâine proaspătă în plasă, că nevasta i-a murit noaptea trecută la întreruperea curentului. O trage pe Adina lângă el, se merge încet, spune el, pentru că pâinea proaspătă miroase, ea simte cum își mișcă bărbia lângă capul ei, în urechea lui vede fire mărunte de păr tuns. Să sperăm, spune el, că binoclul i-a luat acestui bărbat, dacă extindem puțin lucrurile, spaima pe toată ziua. Ea își trage picioarele sub cămașa de noapte și-și pune labele pe genunchii lui. Degeaba ne facem iluzii, spune el, pentru

că după pașii bărbatului îți puteai da seama că în câteva minute o să-și piardă mințile.

Adina își ține obrazul în palmă. Vede printre degete ce luminoase sunt crengile și ce întunecată-i tulpina în apă.

Paul aprinde și stinge lanterna. Ia bancnota de pe masă, pe ăștia ai vrut să mi-i dai azi-dimineață, spune el și netezește hârtia cu palma. Pe ea e un chip murdar, mototolit și moale. El face cu vârful celei mai lungi ramuri o gaură în chipul acela și o atârnă de creanga desfrunzită. Încă un picior, spune el, și pe urmă...

Lopata pierdută

Genunchiul stâng se ridică, genunchiul drept se coboară. Iarba e călcată în picioare, pământul moale. Noroiul alunecă, gleznele suferă sub apăsarea bocancilor gloduroși. Din cauza noroiului, șireturile au fost de două ori rupte și înnodate, în răstimpul dintre dimineață și amiază. Ciorapii sunt uzi, vântul bate și usucă glodul de pe mâini, cascheta a căzut în noroi.

Țigara întreruptă de comenzi scurte se murdărește mai rău de la atingerea fiecărei mâini, de dimineață până la amiază o țigară a fost aprinsă de patru ori și fumul tras în sorbituri scurte din gură în gură, și a fost stinsă de trei ori, ultimul a aruncat-o aprinsă.

Tranșeul e destul de adânc, ajunge până la gât și lumina apasă atât de greu peste iarbă, ca tancul în pădure, ca fruntea pe ochi. Între pădure și colină ziua e suptă în pământ.

E seară, soldații pândesc din colțurile ochilor, după ultima comandă ofițerul cu dintele de aur s-a dus să se pișe dincolo de tanc, cam la trei copaci distanță, înăuntrul pădurii. Soldații își mișcă bocancii și nu sapă, tac și ascultă cum cade jetul ofițerului pe pământ. Dar crengile pocnesc și ciorile zboară la cuiburile lor și țipă, presimt ceața ce înfășoară încet copacii. Poate presimt zăpada în spatele priveliștii pe spinarea netedă a zilelor următoare. Zăpada aspră și umedă care se depune, zăpada atât de albă, încât ciocurile

lor negre stau mereu deschise și îngheață, pentru că nu găsesc nimic de înfulecat decât porumb degerat.

Jetul nu se aude când stropește pământul pădurii.

Ofițerul se încheie la nasturii pantalonului, își îndeasă căciula mai bine pe cap, își potrivește fularul mai strâns în jurul gâtului. Își râcâie cu o creangă uscată noroiul de pe cizme.

Încolonarea, numărătoarea, fiecare voce e obosită în felul ei, înaintea oricărei guri fiecare porție de aer are chipul unui animal plămădit din abur. Două șiruri, cei mari și cei mici.

Lopata la umăr, strigă ofițerul, măsoară rândurile din priviri, DOLGA, unde ți-e lopata. Ilie își duce mâna la căciulă, lovește un călcâi de celălalt, la ordin, domnule ofițer, lopata mea a dispărut. Ofițerul ridică arătătorul și dintele de aur e mai luminos decât fața lui, caut-o, spune el, fără lopată să nu-mi vii la unitate.

La dreapta, în pas egal, înainte marș. Soldații mărșăluiesc pe lângă urmele șenilelor pe colină în sus. Vârful colinei îi înghite de jos, cerul îi înghite de sus.

Ilie nu le mai aude pasul egal, mereu de-a lungul tranșeei. Ochii lui caută în șanț, e mai întunecat decât solul. Îl dor palmele de la lopată, pentru că lopata nu mai apasă, pentru că mâinile nu mai sapă, pentru că bătăturile se fac piele și ard. Bocancii lui nu găsesc decât iarbă și noroi, ochii, doar colina. A înghițit-o noaptea și pădurea e un colț negru, nu-i nici un copac în ea.

Pentru că în spatele colinei se află câmpia netedă, gândește Ilie, ea poate fi, noaptea, o întindere de apă la fel de netedă ca să poată fugi; ar fi negru cum e malul și locul unde ar sări nu l-ar vedea și apa l-ar duce. Când înoți mult, gândește el, ochii ți se obișnuiesc cu noaptea și treci multe

și, când ai trecut de toate, mâinile dau de un alt mal, de o altă țară. Totuși, gândește el, înainte de a ajunge pe vârful colinei, ar trebui să-și dea jos încălțările pline de noroi. Ar scăpa de ele încă înainte de a sări și, odată scăpat de ele, nu va mai pierde vremea la mal cu desfăcutul șireturilor înnodate. Și mâine, când ziua începe la fel de devreme și de întunecată cu o comandă, cu un dinte de aur care s-a trezit de mult, când coloana urcă dealul pe urmele tancului, încălțările astea sunt aici, și copacii sunt iar pădurea și ciorile. Dar într-o cutie poștală, foarte departe de aici, e o scrisoare pentru Adina. E o fotografie de-a lui, păr negru fără căciulă, o frunte albă și un surâs ușor, fără firul de iarbă în gură.

Lui Ilie îi e frică să pășească pe vârful colinei afară din urmele tălpilor lui. Câmpia e neagră, dar solul nu e o apă. El calcă alături de urmele șenilelor și se teme să întoarcă capul. Tranșeul a văzut tot și mâine o să știe și ofițerul cu dintele de aur, asta e trădare. Gura lui va striga, dintele va lumina. Vârful colinei va sta mut, fără să știe că a petrecut noaptea sub o frunte și că a împins un creier, ajuns transparent din pricina fricii, să dezerteze.

Apoi fiecare pas lasă o gaură în burtă și fiecare respirație, o piatră în gâtlej. Foi de porumb rupte zdrelesc scobitura genunchiului, iarba se lipește de fundul gol. Ilie trebuie să-și facă nevoile. Își înalță capul, se screme. Smulge o frunză de pe tulpină, o frunză lungă, îngustă de porumb. Frunza de porumb se rupe, degetul pute.

Și câmpul de porumb pute, și pădurea. Și noaptea, și luna, care nu e aici, put.

Ilie plânge și înjură de mama tuturor soldaților, a ofițerilor, a tancurilor și a tranșeelor. Cu toți dumnezeii și toate nașterile lumii.

Înjurăturile lui sunt reci, nu sunt bune de mâncat și nici de dormit. Ele sunt bune de rătăcit drumul și de înghețat, de se ițesc printre lujerii de porumb și se gâtuie. Înjurăturile lui sunt bune de făcut zgomot și de mers la culcare, de izbucniri scurte și de răbdări lungi.

Când înjurăturile nu se împlinesc, e ca și când n-ar fi existat niciodată.

Când e frig,
nu pot să mă uit în apă

Știu eu ce știu, spune Clara ridicând glasul, tramvaiul huruie, trece foarte aproape de parapet, Ilie e sensibil, insistă ea, podul vibrează, copacii se înghesuie în parc. Am știut eu că n-o să suporte vulpea, spune ea mai încet, unghiile ei roșii se cufundă mai întâi în claia de păr și apoi ies iar la suprafață după o mână albă îndoită. Și mai știu că n-o să fugă, spune ea. Și părul i se înfoaie și se așază ca un evantai deasupra frunții în bătaia vântului. Asta nu știi, o contrazice Adina, n-ai de unde să știi. Privește obrazul Clarei, colțurile ascuțite ale ochilor, fardate cu negru.

Fără pescari râul e o dungă de apă întinsă în oraș, numai vegetația lui putredă stă la mijloc între oglinda apei și prundiș, miroase.

Pantofii Clarei tropăie pe dalele de piatră. Adina se oprește și Clara mai face trei pași fără să-și dea seama, merge mereu exact pe mijlocul dalelor de piatră. Haide, spune ea, când e frig nu pot să mă uit la apă. Apoi se oprește, părul ei e întunecat în oglinda apei ca iarba de râu. Poți să te simți despuiat de atâta frig, rostește Adina. Clara o trage de braț, mă ia amețeala, spune ea. Apoi se depărtează câțiva pași de apă și intră în drumul obișnuit. Adina aruncă o frunză uscată în apă, dar să vomiți nu-ți vine de la râu, o mustră ea și urmărește frunza care este deja atât de grea și de udă, încât valurile nu o mai pot apuca. Paul te-a văzut la spital, îi spune.

Știu, răspunde Clara, am știut că o să-ți spună tot. Unghiile ei roșii se afundă în buzunarele paltonului. Își apasă cu ambele mâini paltonul pe laturi, până ce din el iese o burtă; eram însărcinată, spune ea. Încheieturile albe și îndoite ale mâinilor apar din nou, unghiile, nu. Cum ai reușit să faci chiuretaj, întreabă Adina. De tocul subțire al Clarei s-a lipit o frunză udă. Pavel îl cunoaște pe doctor, spune ea.

În parc iarba e complet înghețată, zace în smocuri pe lângă drumuri, deasă și uscată. Dar crengile, acolo sus, ascultă și fără frunze.

Clara ia de pe jos un fir de iarbă, nu trebuie să tragă de el, se află acolo numai așa, fără să fie crescut din rădăcină. E îndoit, nu stă drept între degetele ei. Adina se întoarce, dar zgomotul nu e de pas străin, e doar pocnetul unei crengi sub propriul ei pantof, e doctor, întreabă Adina, și Clara spune, e avocat. Se întoarce, dar zgomotul nu e de pas străin, e doar o ghindă care a căzut pe cărare. Cum de nu mi-ai spus nimic, întreabă Adina, Clara aruncă firul de iarbă, nu zboară, e prea ușor, cade pe pantoful ei; pentru că e însurat, spune ea. Pe urmă se aud pantofii lor tropăind și nisipul scârțâind pe cărare. O femeie împinge o bicicletă, de ce îl ascunzi de mine, întreabă Adina, pe bicicletă se află un sac, pentru că e însurat, spune Clara, femeia se întoarce, ne vedem rar, continuă ea. De când îl cunoști, întreabă Adina.

În fața cinematografului stau nouă soldați și un ofițer. Ofițerul împarte bilete la film. Soldații identifică rândurile și locurile. Pe afiș e un soldat care râde și o barieră lăsată între un obraz și celălalt. Deasupra căciulii soldățești e cerul albastru și sub fața lui e titlul filmului PE AICI NU SE TRECE.

Clara îi dă un cot, bărbia ei arată spre soldați, cum stau ăștia aici, spune ea, ochii Adinei rătăcesc în desișul verde-închis al arborilor de tisă, i-am văzut, spune ea, Ilie nu e cu ei.

O voce salută, piticul pe tocurile lui înalte, pe cărămizile lui sparte.

Clara zâmbește, e frig în oraș, spune piticul, Clara face un gest aprobator. Capul lui e mare, părul des și atât de deschis la culoare pe lângă arborii de tisă de un verde întunecat, ca iarba înghețată din parc. Acum s-a răcit, spune piticul, când am cumpărat-o era caldă. Are o pâine sub braț.

Mai demult
și nu amu

Un bătrân cară o butelie de aragaz într-un cărucior. Pe robinetul buteliei e un capac, de capac atârnă o sacoșă cu pâine. Mânerul cărucior ului e o coadă de mătură, roțile sunt de la o bicicletă de copil. Roțile sunt înguste, se înțepenesc în crăpăturile dintre pietre. Bătrânul trage și, preț de câțiva pași, are mersul unei mârțoage. Capacul buteliei se clatină. Bărbatul se oprește, lasă coada de mătură să cadă pe pietrele din pavaj. Se așază pe butelie, rupe o coajă de pâine. Privește trunchiurile plopilor mestecând, apoi își ridică ochii în sus, până la crengi.

În spatele capului trec pantofi, în ceafă răsună pași. Adina întoarce capul, mâinile vâră semințe de floarea-soarelui în gură, pantofii lui strălucesc, pantalonii lui flutură, scurta lui de balon foșnește. Pantofii calcă pe obrazul ei. E bărbatul din troleibuz care a dus cu el sicriul de la o fereastră la alta. Îmi placi, spune el, și scuipă o sămânță de floarea-soarelui pe piatră, ești bună la pat. Acolo e o bancă și pe bancă o sticlă goală, trebuie că te regulezi pe cinste, spune el, și pe cealaltă bancă se văd cuiele ieșind din fier, unde era înainte o scândură pentru așezat. Ea îi spune, cară-te de-aici, și se așază pe o a treia bancă goală. Se retrage la mijloc, el scuipă o coajă de sămânță pe bancă, ea se reazemă de spetează. El se așază. Sunt destule bănci pe aici, spune ea și se retrage la capăt, el se reazemă de spetează și o privește în ochi. Ea

renunță să se mai rezeme, cară-te odată sau țip, spune ea. El se ridică, nu face nimic, spune, nu face nimic. Râde în sinea lui, se descheie la pantalon, își ia membrul în mână. Atunci, rămâi cu bine, îi spune, și se pișă în râu. Ea se ridică, de scârbă își simte limba în ochi, la primul pas nici nu mai vede dalele de piatră. Simte cum îi curge prin urechi apă rece în cap. El își scutură membrul. Hai că te plătesc, strigă după ea, îți dau un sutar, mă piș în gura ta.

Adina stă pe pod, el o ia încet în cealaltă direcție, în direcția din care a venit. Pantalonii îi flutură, are picioare subțiri. În mers își duce mâna la obraz, mănâncă semințe de floarea-soarelui. Spinarea lui e îngustă.

Merge ca un om liniștit.

Cum era aia cu românașul care ajunge în iad, a întrebat, și eu i-am spus că nu știu. A spus că acum trei săptămâni o mai știam. Apoi a spus că, după cum se vede treaba, eu sunt totuși de părere că cei mici ajung în rai, nu în iad. Dar asta e o contradicție, a spus. Am deschis sertarul pentru că sunt răcit, am căutat o batistă și el a spus să închid sertarul. L-am întrebat de ce și el a spus că ar putea să fie totuși ceva în sertar ce n-ar trebui să vadă el. I-am spus că este un birou și el a spus că după patru ani jumate orice sertar devine un loc intim. Am râs și am spus că nu știam că e așa discret. Pe urmă a spus că e de profesie avocat și că e bine-crescut. Deci ce vede românașul în iad, a întrebat. Pe urmă a povestit el însuși bancul: Un biet român moare și se duce în iad, e înghesuială mare și toți stau vârâți până la gât în smoală fiartă. Dracul îi arată românașului ultimul loc liber într-un colț și românul nostru se duce la locul acela liber și se scufundă până la gât. În centru, lângă tronul dracului, stă unu' numa' pân' la genunchi în smoală. Românul întinde gâtul și-l recunoaște pe Ceaușescu. Atunci îl întreabă pe dracu'

ce fel de dreptate e asta, păi ăla are mai multe păcate decât mine. Da, dar stă pe capul nevesti-sii, spune dracul.

Râdea de se prăpădea. Pe urmă își dădu seama că râde și privirea i se ascuți, își retrase umerii spre spate și alunița îi zvâcni pe vena de la gât. M-a urât pentru că îi venise să râdă. Gesturile lui deveniseră repezite, mâinile îi erau ca furculița și cuțitul, scoase o foaie de hârtie din servieta lui diplomat și puse un pix pe masă. Scrie, a spus. Am luat pixul și el se uita pe fereastră în curtea fabricii și dicta, EU, și eu am întrebat, Eu sau DUMNEAVOASTRĂ, și el a spus, EU și numele tău. Dar numele meu ajunge, am spus, ăsta sunt eu. El a strigat, scrie ce îți spun, și pe urmă a observat că strigă, și-a prins bărbia și colțurile buzelor între arătător și degetul mare și a spus încet, scrie EU și numele tău. Am scris. NU VOI SPUNE NICI UNEI PERSOANE INDIFERENT DE GRADUL DE APROPIERE FAȚĂ DE EA CĂ AM ACCEPTAT SĂ COLABOREZ. Am pus pixul și am spus, nu pot să scriu așa ceva. El m-a întrebat de ce, n-aș putea trăi dacă aș face-o. Așa, a spus, tâmplele i-au zvâcnit, dar glasul i-a rămas liniștit. Eu m-am sculat și am plecat de la masă, m-am așezat la fereastră și m-am uitat în curte, nu aș mai vrea să fiu deranjat la serviciu, i-am spus. Bine, a spus, credeam că după-amiezile vrei să-ți aparțină. Și-a pus pixul la loc, în jachetă, și foaia de hârtie a mototolit-o, iar ghemotocul l-a vârât în servietă. A deschis larg servieta și am văzut înăuntru o fotografie. Nu am putut să disting bine poza, doar un perete. Dar știam că acest perete îmi era cunoscut. Crezi că alergăm după tine, a spus, las' că ai să vii tu singur. A închis servieta diplomat, apoi a trântit ușa. După ce a ieșit l-am văzut la acel perete pe tata, cu pomeții scobiți și urechile mari. A fost ultima fotografie pe care a primit-o mama de la tata.

Cum îl cheamă, întreabă Adina, și Paul spune, MURGU, și Abi spune, PAVEL MURGU. Câți ani are, întreabă Adina, și Paul spune, treizeci și cinci, patruzeci și cinci. Nu are patruzeci și cinci, spune Abi.

Cafeneaua e întunecoasă, draperiile de la glasvanduri sunt roșu-închis, fețele de masă tot roșu-închis, absorb lumina puțină. Și paltoanele, și căciulile sunt negre. Becurile luminează pentru ele însele, fumul e mai deschis, atârnă ca un somn alungat de vorbărie. În golurile dintre draperii, afară, lângă râu, pe dalele pustii de piatră, este o zi înaintând spre seară. Trunchiurile plopilor stau drepte pentru ele însele, pe cărarea de pe mal se-nvârte vântul, strânge frunze uscate și le împrăștie din nou. Pescarii sunt în cafenea. Beau pe săturate. Beau până ce în capul lor seara nu mai poate fi despărțită de beție. Din aer cade când și când, dacă ochii lor privesc întâmplător pe geam, o frunză. Și ei știu că vine de departe, pentru că plopii sunt goi de frunze lângă apă, crengile lor sunt nuiele de pescuit. Pescarii nu au încredere în plopii goi de frunze. Ei știu că, acolo sus, nuielele de pescuit rămân ceea ce sunt jos capetele pescarilor. Plopii interzic iarna norocul, spun pescarii, plopii desfrunziți mănâncă norocul la băutură.

Cui i-ai spus bancul, întreabă Paul. Dacă aș mai ști, spune Abi.

Pescarul cu frica de pepeni își pune pe cap o sticlă de rachiu pe jumătate plină. Își întinde mâinile ca pe niște aripi și înconjoară o dată masa cu sticla pe cap.

MURGU mi-a citit o declarație, spune Paul, cum că vorbele „chip fără chip" s-ar referi la Ceaușescu. A spus că îți aparține. Nu l-am crezut. Pe urmă mi-a arătat foaia, era scrisul tău. A dictat, spune Abi, și în odaia alăturată urla un bărbat, auzeam loviturile, am scris tot. Asta era de pe bandă, spune Paul și o privește pe Adina. Ea privește în gol,

între cele două fețe. Și în acel gol, chipul lui Abi are obrajii scobiți și urechi mari. Nu era de pe bandă, nu cred. Când mi-au dat drumul să plec, era trecut de miezul nopții. Am coborât scările. În cabina portarului era o oglindă cât palma, sprijinită de telefon, și alături o scrumieră cu apă și un pămătuf de bărbierit în ea. Portarul avea spumă albă pe față și un brici în mână. Nu-mi credeam ochilor ce vedeam. Mă uitam dacă are o aluniță pe gât. Abia când stăteam în dreptul lui și portarul își luă briciul de pe obraz și strigă, e curent, închide ușa, am înțeles că portarul se bărbierea. Pe stradă nu mai trecea nimeni, era întuneric beznă, spune Abi, în fața pantofilor continuam să văd tot timpul spumă albă. Pe urmă a venit un tramvai gol cu un vagon și geamuri luminate. Conductorul călătorea singur și avea spumă albă pe față. Nu puteam să urc.

Pescarul cu frica de pepeni ridică sticla de rachiu la gură, nu bea, închide ochii și sărută gura sticlei. Pe urmă murmură un cântec. Ochii pescarilor înoată în beție și beția înoată în fum. Afară bate ceasul catedralei, cine mai știe de câte ori, mai scurt decât un cântec fredonat la întâmplare, nimeni nu numără bătăile, nici Adina.

Cui i-ai spus bancul, întreabă Paul.

Și noaptea am visat, spune Abi, că am căutat mormântul într-un oraș străin. Am fost dus într-o curte plină de piatră. Zidul din spate era peretele de care se sprijinea în ultima fotografie tata. Trebuia să tai o panglică albă. Un bărbat mare și gras mi-a dat o foarfecă și un bărbat mic și gras, în halat alb, stătea lângă mine și s-a ridicat pe vârfuri. Mi-a spus la ureche că acea curte va fi sfințită. Pe urmă au trecut mai mulți bărbați, unul după altul. Toți erau foarte uscați și aveau niște ochi ca niște bile de sticlă, în ei nu exista privire. Bărbatul mic și gras m-a întrebat, îl vezi. I-am răspuns, nu poate

fi aici. Bărbatul mic și gras a spus, nu se poate ști niciodată, ăștia sunt toți morți.

Paul și Abi tac, își țin capetele în mâini, țestele cu mintea încremenită. Tiratira, tirata, mormăie pescarul și gura lui stă pe toate chipurile. Sticla de rachiu face înconjurul mesei din mână în mână. Fiecare pescar închide ochii și bea.

În cafenea e o seară, care în centrul orașului își cercetează ceasul, așa cum lângă râu, din când în când, o umbră cât un stat de om își ia viața printre altele. În oraș e o iarnă, una înceată, îmbătrânită, care bagă frigul în oameni. O iarnă e aici în oraș, în care gura îngheață, în care mâinile țin absente același lucru și-l lasă să cadă, pentru că vârfurile degetelor de la mână se fac la fel cu pielea tăbăcită. O iarnă e aici în oraș, în care apa nici măcar nu îngheață, în care bătrânii își duc viața uzată ca paltoanele. O iarnă în care tinerii trebuie să se urască întocmai cum urăsc nenorocirea, când între tâmplele lor mijește bănuiala unei fericiri. Și totuși continuă să-și caute viața cu globii ochilor. O iarnă bântuie pe aici, împrejurul râului, unde în loc de apă nu îngheață decât râsul. Unde când te bâlbâi se cheamă că ai vorbit și când strigi tare e doar un cuvânt rostit pe jumătate. Unde fiecare întrebare se acordează în gâtlej și bate tot mai stins, tot mai surd, cu limba în dinți.

Pescarul cu frica de pepeni sărută gura sticlei și cântă:

Mai demult și nu amu,
eu dormeam și pula nu,
dar amu, amu, amu,
doarme pula și eu nu,
Tiratira tirata.

Aluniţa

Întunericul e închis în casa scării, miroase a varză fiartă. Deşi uşa blocului e deschisă, nu găseşti o boare de curent să se risipească. Pe primele trepte bezna atârnă greu de picioare. Atât de greu, că până şi cercul palid al lanternei rămâne agăţat în spaţiu şi sare apoi pe perete fără zgomot. Pantofii tropăie în cap. La etajul întâi e o uscătorie, acolo cade un mănunchi de lumină de afară pe scutecele albe. Burlanul de gunoi de alături e gri ca o mânecă de stofă. La etajul doi e o muşcată golaşă într-o găleată de plastic. Miroase a pământ mucegăit şi a varză fiartă. Adina nu vrea să se atingă de floare, o ia pe lângă balustradă. La etajul trei scârţâie nişte pantofi. Cracii unor pantaloni coboară treptele, o cămaşă face mai multă lumină. Adina ţine lanterna mai sus. Cercul cel palid sare pe umerii bărbatului. Jumătate de obraz, urechea, vârful gulerului de la cămaşă. Între gulerul cămăşii şi ureche stă, în lumină, aluniţa. Marginea nasului său, cercul lanternei s-a oprit pe bărbia lui.

Cele două nuci, se gândeşte Adina, bărbatul ăsta care striveşte o nucă de alta în propria-i mână, şi cum te cheamă, a întrebat vocea lui, uite-l, a ajuns deja la etajul doi, merge şi rămâne în urma lui în capul Adinei. Era vară, ce facem acum, a întrebat el. Şi a povestit bancul cu bietul românaş. Aluniţa i-a zvâcnit pe gât, a spus Abi.

La etajul patru sună soneria. Adina își retrage degetul arătător și soneria tace, știu eu ce știu, a spus Clara, și ușa scârțâie și părul Clarei se ivește vâlvoi în pragul ușii.

Apoi Adina apasă marginea ușii de obrazul Clarei și părul ei se dă un pas înapoi, stă în spatele ușii deschise. De parcă părul ar fi legat organic de ușă, Adina o ia înainte pe coridor. Ușa de la bucătărie e deschisă, miroase a cafea.

Două cești pe tăviță, două linguriițe, zahăr tos presărat pe noptieră. Patul desfăcut, modelul imprimat în damasc pe perne, ca niște șoapte suflate pe gură.

A fost la tine, spune Adina, bărbatul, tocmai acum în casa scării, era Pavel. Clara își ridică părul, da, spune ea, urechea ei stă roșie ca focul lipită de obraz sub degetele ei subțiri, părul ciufulit i se agață în jurul ochilor, vă vedeți atât de rar, spune Adina, și rar înseamnă zilnic. Respirația ei asmute fiecare cuvânt, știu de ce îl ascunzi, spune ea, nu mă minți, avocatul tău e la Securitate. Sub brațul Clarei, pe spetează, e un prosop, și degetele ei subțiri încheie nasturii bluzei, nasturii albi, rotunzi, minți, chiar când taci, spune Adina. În vază sunt garoafe roșii aprinse, tulpinele lor se ating, în jurul frunzelor apa e tulbure.

Nu aș fi în stare să-ți fac nimic rău, spune Clara, nici el. Pe mașina de cusut zace un dres, Adina își pipăie bărbia cu mâna și merge la bucătărie.

Clara se sprijină de frigider, își pune degetul arătător pe gură. Pavel e un om bun, spune ea cu buzele strânse. Ibricul de cafea stă strâmb pe grătar, aragazul e stropit de grăsime. Pavel a promis, spune Clara, el știe că nu-l pot iubi decât dacă nu ți se întâmplă nimic. Cârpa de vase zace mototolită pe masă. Și vulpea, spune Adina, nu ți-a spus de ce îmi taie vulpea. Te regulează la comandă, ne-ar fi vrut pe amândouă, spune ea, pe una vara, pe alta iarna, dimineața când se scoală

nu are decât două dorințe ca doi ochi – pentru bărbați i se întărește pumnul, pentru femei, sula.

Afară, la fereastra balconului, atârnă o jachetă de catifea, sus e roșie și uscată, jos, neagră de apă, și tivul îi picură fără oprire. Și ceilalți, spune Adina, nu ți-a promis omul tău bun că o să-i apere. Clara își mușcă buzele, își fixează privirea, pe lângă Adina, drept pe geam, nu, nu-l cunoști, spune ea, și-și apasă părul cu mâna pe cap.

Te culci cu unul ca ăsta, spune Adina. Zaharnița e deschisă, pe pata brună de cafea zahărul e tare ca piatra. Afară în copac bate vântul, doar tu nu-l cunoști, spune Clara, mingea verde stă prinsă în despicătura ramurilor. Pe tine nu te cunosc, spune Adina, mingea verde lasă încă o iarnă să o acopere, cea pe care o știu eu, nu ești tu, spune ea, credeam că te cunosc. Degetele de la picioare ale Clarei sunt chircite. De la petele vinete de pe genunchi, frigul se retrage sus în burtă; te culci cu un criminal, strigă Adina, ești ca el, îl porți pe chip, ai auzit, ești ca el. Clara își încălzește un picior rece de celălalt. Nu mai vreau să te văd, strigă Adina, niciodată în viață. Lovește cu mâinile aerul din jur, ochii îi sunt larg deschiși, privirea ei e vânătorul, îi sare din ochi și ochește. Ce strigă gura umedă e jar pe limbă. Mânia ei e ură și e neagră cum îi e paltonul.

Rămâi, spune Clara, Adina se scutură de atingerea degetelor subțiri ce se întind după paltonul ei, își eliberează brațul. Nu mă atinge, strigă ea, nu mă pot uita la mâinile tale. Părul Clarei rămâne în ușa bucătăriei. Culoarul nu le permite degetelor de la picioare să facă nici un pas. Ușa se trântește.

Scările urcă pe lângă perete, lanterna aruncă lumina. Adina se oprește la etajul trei, la doi, ținându-se bine cu mâna care-i alunecă pe balustradă. Zgomot mare la ghena

de gunoi, aude ceva căzând pe burlan, ceva căzându-i în cap. După două trepte, jos se sparge sticlă.

Dacă îți ridici bărbia și privești în sus, afară sub copac, mingea verde înțepenită la bifurcarea crengilor este atât de mică și de întunecată, de parcă, acolo sus, n-ar mai fi nimic decât tot ochiul tău repetat. Trec paltoane în loc de oameni, în aceste paltoane e noiembrie, în cea de-a doua săptămână a lunii, noiembrie e atât de melancolic și de bătrân, încât seara sosește încă de dimineață.

Mama a fost totdeauna bunica mea, spunea Clara, nu datorită anilor, ci pentru felul cum se purta cu anii ei. Când a început să îmbătrânească, spunea Clara, nu eram decât un copil. Mă strângea tare la piept și îmi șoptea la ureche, unde te-ai dus, copilă, unde te-ai dus așa departe. Când a început să îmbătrânească, bărbatul ei a început să rămână tânăr, spunea Clara, alături de ea se făcea tot mai tânăr. De parcă ar fi pândit-o, de parcă și-ar fi menajat pielea pe spinarea ei. De parcă mama s-ar fi lăsat să se ofilească și pentru el. Nu vreau să ajung așa, spunea Clara, nici nu e bine să fii așa. Apoi bărbatul ei s-a grăbit. Ce fusese tărie în el, alături de ea, devenise pe urmă slăbiciune. În oraș a venit o vară care pentru el parcă era cea dintâi. El nu a putut să reziste fără ea în această vară și a urmat-o în moarte.

Poarta stadionului e deschisă. În piața parcului așteaptă polițiști și câini. Bărbați se înghesuie afară pe ușa aceea, cântă și țipă. Pe stadion, în plină lumină, mingea românească a intrat în poarta danezilor. Meciul de fotbal a fost câștigat. Din malul de pământ al stadionului, lumina țâșnește spre cer, de parcă luna ar fi luat-o razna. Și ce mare scofală sunt și danezii ăștia, mâinile bărbaților duc tricolorul, trei fâșii distincte. Peticul roșu înfometat, cel galben

și mut și cel albastru și bine păzit în țara sfâșiată. Cine să-i cunoască pe danezi, buzele bărbaților vorbesc despre lume și campionate mondiale, cântecele lor se ridică în gâtlejuri ca tufișurile pe malul de pământ al stadionului. Ce caută danezii în țară, alergătorul de cursă lungă se arată nepărtinitor. Când izbucnește bucuria, atunci e singur cu sine. Atunci e un străin.

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte, cântă un bătrân. Cântecul e interzis, se așază pe o piatră mai la o parte, zărește botul unui câine și pantofii unui milițian, prin cântec se smulge din frică, își ridică mult bărbia. Mâna lui ține bine căciula de blană. Și-o smulge de pe cap, o înalță în aer, o aruncă pe jos și o calcă pe urmă în picioare. Calcă și calcă și cântă atât de tare, că în tălpile lui i se aude cântecul. Și cântecul e interzis și cântecul miroase a rachiu. Sus drapelele sunt nebune, sub ele capetele bete ale bărbaților, pantofii rătăciți. Drapelele merg cu bărbații pe stradă până intră în noapte.

Vocea bătrânului amuțește. Dumnezeule, rostește el către salcâmul desfrunzit, ce-am putea noi să fim pe lumea asta și n-avem nici măcar o coajă de pâine de mâncare. Un milițian se repede la el și un câine și încă un milițian. Ridică brațele și strigă către cer: Doamne, iartă-ne că suntem români. Ochii îi strălucesc în lumina tremurătoare, în colțul ochilor strălucirea se grăbește. Câinele schelălăie și-i sare în gât. Doi, trei, cinci milițieni îl ridică de acolo.

Piața parcului se înalță și se lasă, odată cu ea și salcâmul desfrunzit. Strada își aruncă pașii pe fața bătrânului. Piața parcului stă în cap. Cerul e jos, Dunărea, asfaltul sus e noaptea. În privirea răsturnată, acolo sub malul de pământ, sus pe cer, în țara sfâșiată, o lumină albă se așterne în jurul orașului.

Capul bătrânului atârnă jos de tot.

Bâza

Pe fața copilului cu ochii îndepărtați unul de altul și tâmple înguste, se vede încă dis-de-dimineață pata singurătății.

Copilul stă în bancă, în mijlocul altor copii, și stă singur. Globii ochilor lui sunt roșii, cercurile brune din ochi, spălăcite.

De două ori, în aceeași oră, pe Adina o împingea ceva să scoată copilul la tablă. Vede în ochii lui, care trec prin fereastră, că gândurile nu-i rămân pe loc, în spatele geamului. E o privire care are mult de gândit. Adina cheamă apoi la tablă un copil care stă în fața celui cu gândurile duse și pe urmă un altul care stă alături de el. Ochii de lângă tâmplele înguste s-au îndepărtat atât de tare unii de alții, încât nici nu observă.

După oră copilul se așază pe pervazul ferestrei și cască. Zice că ar fi fost noaptea cu mama lui în spatele catedralei, la două străzi depărtare de aici, în spatele podului. Acolo locuiește preotul maghiar, mulți oameni s-au strâns acolo, să se roage și să cânte. Și milițieni au fost și soldați, ei nu s-au rugat, nici n-au cântat, doar au asistat. Era frig și întuneric, spune copilul. Când te rogi și cânți, nu ți-e frig, a spus mama. De aceea oamenii nu au înghețat. Și pentru că obrajii lor și mâinile le erau luminate de lumânările arzânde. Și

ale mele, spune copilul. Când ții o lumânare în fața bărbiei, luminează prin gât și prin mână. Copilul apasă mâna lui stângă, cu degetele larg desfăcute, pe geam. Milițienii și soldații au înghețat, spune copilul. Adina vede șiragurile gri de negi de pe degetele lui. Plopii stau ascuțiți și goi pe cer. Mama mi-a spus, oriunde nu e nimeni poate fi cineva, cum sunt uneori vara umbre, unde nu e nimeni și nimic, spune copilul. Mama mi-a spus că astea sunt sertare pe care nu le poți vedea și nici deschide. Sertarele sunt în trunchiurile copacilor, în iarbă, în gard, în pereți, a spus mama. Copilul desenează, cu creta în mâna dreaptă, mână lui stângă pe geam. În aceste sertare se găsește totdeauna o ureche, mi-a spus mama. Pe locul unde copilul își ia mâna de pe geam, rămâne pe sticlă conturul verde al unei palme transparente. Urechea ascultă, a spus mama. Când ne vizitează cineva, mama pune totdeauna telefonul în frigider, spune copilul. Râde, râsul îi zboară de pe obraz. Își înclină capul și-l sprijină pe palma în care ține creta. Eu nu pun niciodată telefonul în frigider.

Copilul desenează unghii verzi în degetele transparente. Unde conturul este ușor mișcat, creta colorează negi verzi pe lângă unghii.

Cerul e gri, asta nu e o culoare, pentru că totul e gri. Blocurile de vizavi sunt gri, altfel de gri decât ziua, altfel de fără culoare.

Dumneavoastră nu aveți negi, tovarășa, îi spune Adinei copilul. Când crești îți trec negii, se duc la copii. Mama mi-a spus, când trec negii, vin necazurile.

Din gura copilului vine un abur cald. Nu se poate vedea. Afară, sub plopii ascuțiți, s-ar vedea. Imediat după aceea ar atârna ca o tăcere în aer. Și s-ar duce singur pe sine de acolo. S-ar distinge în aer ce a spus gura. Asta nu ar schimba nimic, chiar și ce s-ar vedea în aer ar fi doar ceva în sine, și

nu ceva existent în realitate. Cum sunt și toate străzile doar în sine, fără să existe în realitate, și orașul, la fel, doar în sine și oamenii din oraș, doar în sine. Numai frigul ăsta necruțător este aici pentru toți, orașul, nu.

De degetele transparente de pe fereastră atârnau fragi verzi.

Cortegiul nupțial e mic. Înaintează după tractor, după muzicanți. Pe prima stradă, în spatele malului de pământ al stadionului, este Casa tineretului, acolo este Oficiul stării civile. Alături de cortegiul nupțial merg șase miliției. S-au invitat singuri. Nunțile sunt interzise, au spus ei, pentru că orice adunare e interzisă.

Poarta stadionului e închisă, danezii sunt iar acasă, dar cântecul, cântecul interzis a cuprins totul, nu a mai încetat în oraș.

Noaptea au lătrat câinii, pretutindeni pe străzi și chiar mai aproape decât de obicei, în iernile fără zăpadă, când noaptea e în toi. Când noaptea era de mult petrecută și doar frigul o mai ținea în oraș, oamenii se aflau încă pe stradă. Era mai târziu decât cel mai târziu drum spre casă. Și, unde se opreau, lanternele se stingeau și flăcările chibriturilor le lingeau degetele. Apoi ardeau lumânările.

În drum spre casă Adina merge pe propriile-i urme. La colț, lângă rola de sârmă groasă și ruginită, se târăște o dâră vâscoasă de rugină de-a curmezișul drumului. Când îngheață și când dă dezghețul, de pe sârmă gheața se topește lent, dacă nu dă zăpada. Câinele OLGA latră în fața barăcii de lemn, fragi verzi luminează în ochii lui. OLGA, spune Adina tare. În capul câinelui e un sertar care nu se lasă deschis. Ziua e încuiată în această țeastă. S-a răsucit în acest lătrat de noapte. Drumul se cunoaște pe sine, nu are nici o distanță. Pașii se clatină și sunt mereu egali.

Apoi pantofii se grăbesc, capul e gol, chiar și atunci când vulpea e în cap. Vulpea se află tot timpul în cap.

Ori de câte ori vine Adina de pe stradă în casă, frigul i se răsucește pe vârfurile degetelor și arde, pentru că Adina se uită în baie. Apoi pantoful ei împinge coada și două picioare și le desprinde de blană. În fiecare zi.

În vasul WC-ului înoată un muc de țigară. Încă nu s-a desfăcut. Adina pune pantoful pe piciorul din față. Piciorul drept din față se lasă desprins cu vârful pantofului. Se desparte de trunchi.

În timp ce își aude bătăile inimii în gât, degetele așază părțile tăiate exact unde se îmbinau cu restul.

Pavel ar fi putut să fie martor la cununie, dar de când cu danezii oamenii nu au mai lăsat steagurile din mână și noaptea nu se mai duc acasă. Pavel face serviciu de intervenție ziua și noaptea, așa a spus. Unde trăiesc danezii ăștia, mingea lor e blestemată, pielea lor subțire, fără soare. Trăiesc tocmai acolo, sus, unde globul terestru se stinge. Cam așa-s ăștia, a spus Pavel.

Clarinetele sfâșie cântecul de nuntă, viorile le țin isonul doar între blocuri, unde prin locurile strâmte se ține ecoul. Acordeonul se închide și se deschide la fiecare pas. Clara își scoate tocul cui din crăpătura asfaltului. Garoafa s-a rupt, la butonieră e doar tulpina.

Înaintea tractorului atârnă cupa galbenă a excavatorului în aer. În fața lui, dinții plini de pământ. Mirii stau în cupa excavatorului. Voalul flutură, în denivelările cupei tremură garoafele albe ale miresei. Mânecile ei albe sunt pline de pământ. Piticul poartă un costum negru, o cămașă albă și un papion negru. La pantofii lui noi are tocuri la fel de înalte ca două cărămizi sparte. Grigore poartă o pălărie mare,

portăreasa, o basma cu franjuri roșii de mătase. Portarul duce în mână un colac. Are ochii umezi și cântă:

Pe totdeauna tinerețea mi-a fugit
La fel ca ea și luna mai m-a părăsit...

Mireasa e Mara. Doi ani a așteptat această zi și acum adunările sunt interzise.

Noi ne căsătorim, nu facem politică, a spus mirele. Mușcătura de pe piciorul Marei s-a vindecat de mult. Și-a arătat-o în fiecare dimineață la birou. Mai întâi a fost roșie, apoi s-a făcut din ce în ce mai mare și vânătă. Când a devenit verde era cea mai mare. Dinții își ieșiseră din fire și fugiseră în piele. Pe urmă se făcu galbenă, se destrămă, se strânse în ea până dispăru.

Mara avusese greutăți cu logodnicul ei. Acesta a vrut chiar să rupă logodna. A obligat-o să-i arate pata în fiecare seară, până s-a obișnuit cu ea. Totuși nu credea că mușcătura i-o făcuse directorul. Spunea, dacă aș ști că nu sunt dinții lui GRIGORE.

Gâștele sălbatice trăiesc dintr-o zăpadă care nu vine. Nu aici. Ele întind gâturile și deschid pliscul. Țipă. Se clatină pe pământul neted. Gerul de peste noapte s-a muiat, gâștele își desfac puțin aripile, își iau cu greu avânt. Când își încordează membranele plutitoare se ridică în aer. Aerul fâlfâie foarte aproape de iarbă, apoi deasupra copacilor, ca un foșnet de frunze în pădurea desfrunzită. Sus, în zborul lor prin văzduh, gâștele sălbatice se aliniază și cern din aripile lor câmpia, ogorul și porumbul mărunt. Nu este de fapt o zăpadă, dar, unde au apucat să zboare o dată, întinderea rămâne legată în drumurile lor ca o sferă albă. Și jos, pe pământ, se ridică, parcă crescută, movila neagră-verzuie. Fulgii zboară multă vreme după aceea, pe urmele lor.

Ciorile rămân în pădure pentru că e neagră. Crengile se prefac a fi moarte.

Soldații joacă bâza. Se așază în cerc. În mijlocul cercului stă ținta bâzei, își ține mâna cu degetul mare lipit de tâmplă, celelalte degete sunt drepte și lipite între ele. Fața e întoarsă de la ceilalți, între degete nu trebuie să existe nici un loc gol. Ele blochează vederea. Toate viespile bâzâie în jurul țintei, una împunge. Ținta trebuie să ghicească viespea care a împuns-o. Dacă îi trebuie mult timp până ghicește, va încasa împunsături cu duiumul. Ținta bâjbâie, se teme. Mâna e apăsată de tâmplă, lovitura pe palmă doare. La fiecare împunsătură ținta cade la pământ. De atâtea ori până nu mai poate să stea pe picioare. Din ce în ce mai mult. Buzele viespilor tremură și bâzâie. Ținta trebuie să se uite bine la toate și să ghicească fără să cadă.

Când nu mai poate să se țină pe picioare are voie să fie viespe.

Dar de fiecare dată, după ultima împunsătură, ținta rămâne în noroi fără să mai miște. Ofițerul cu dintele de aur o atinge cu vârful cizmei. Când se ridică, are pete vinete în jurul ochilor și abia când o dor toate oasele este viespe.

Ilie are noroc azi, nu trebuie să fie țintă.

Vara fi-miu primește în fiecare duminică după-amiază zece lei de la mine, spune ofițerul. Ochii lui atârnă de cer, privește pe urmele gâștelor sălbatice, în munți e zăpadă, spune, și ochii lui își schimbă direcția.

Înghite. Fi-miu, continuă el, își pune sandalele fără să lase banii din mână. Pe urmă mergem cu mașina în oraș. Eu mă duc la grădina de vară să beau o bere și fi-miu dă fuga cu legitimația mea după colț, la bufetul partidului, se prăpădește după tort, își suge dintele de aur. Torturile stau în vitrină și vitrina e așa de înaltă, că vara trecută nu-i ajungea încă lui fi-miu sub ochi. A crescut mult, spune ofițerul, la

vară o s-o vadă mai bine. Cel mai mult îi place tortul cu glazură verde, spune el. Albinele fac prăjiturile bune, îi zice de fiecare dată cofetarul lui fi-miu, fiindcă e cam fricos și-și ține ochii închiși.

Suflă în aer, respirația lui e cenușie, cele mai multe stau pe glazura de zmeură, spune el. În fiecare vară mâna cofetarului e umflată de la înțepăturile viespilor. Umflătura e îngrozitor de albastră. Când servește, cofetarul trebuie să-și atârne pe mână un șervet alb. Asta e, spune ofițerul, și în grădina de vară zboară albinele în jurul berii, dar nu înțeapă. Dintele lui strălucește. Pe torturi se duc viespile, la bufetul partidului, spune el.

Ilie privește sus, pe colina neagră-verzuie, și simte pentru o clipă că această față e foarte palidă și dintele de aur, un plisc galben. Pliscul unei gâște sălbatice.

Când tancul stă deja de săptămâni de zile la marginea pădurii, când tranșeul e terminat de atâta timp, când ofițerul cu dintele de aur suferă, de mai bine de o lună, în cazarmă, scârbit de sacii de nisip din curte, coloana înaintează în marș, trecând prin porumbul rupt, afară, pe poteca din câmp, peste colină, spre jocul de-a bâza.

Gâștele sălbatice se leagănă pe pământ. Ele aduc, cine știe de unde, frigul, strigă și-și strâng aripile. Totdeauna zboară de departe. Acolo mănâncă zăpadă, se întorc totdeauna, nu mănâncă iarbă, nici porumb. Când nu zboară, stau doar așa și se uită la cer și ocolesc pădurea.

Bâza e o compensație perfectă, un joc frumos, spune ofițerul. El nu participă la joc, doar supraveghează. Regulile jocului strălucesc în dintele lui de aur. Întoarce-te, îi spune țintei. Și acum bâzâiți, le spune viespilor. Le lasă să bâzâie, cât îi place. Împungeți, împungeți, strigă, și-acum pe el, nu ca un purice!

Orașul care dă pe-afară

Femeia cu părul ondulat, castaniu-roșcat, spală geamurile. Lângă ea se află o găleată din care ies aburi. Scoate o cârpă cenușie, șiroind de apă, ia o cârpă cenușie umedă de pe pervaz și pe urmă o cârpă albă uscată de pe umăr. Apoi se apleacă și ține hârtia de ziar, făcută ghemotoc în mână. Geamul strălucește, părul ei este împărțit în două, stă deschis ca o carte în fereastră, când închide fereastra își închide părul.

Petuniile sunt negre de la ger, tulpinile și frunzele, un ghemotoc negru. Când o să se mai încălzească, petuniile înghețate se vor lipi una de alta.

Abia când soarele se oprește peste stadion, vreme de două săptămâni, cu dinții lui călduți, femeia cumpără petunii noi albe din piață. Ele sunt împachetate în ziar, și stau pe pervazul ferestrei, lângă mâna femeii. Pe urmă femeia smulge buruienile din pământ. Dezgroapă rădăcinile adânci cu un cuțit mare și cu un cui lung scurmă pământul. Când ia petuniile noi, pe rând, din ziar, rădăcinile lor sunt scurte și păroase. Face cu cuiul găuri în pământ și vâră rădăcinile păroase în ele. Apoi le apasă cu degetul. Stropește petuniile noi, albe, din belșug, încât, vreme de două zile, apa picură din lăzi.

Prima noapte le potrivește petuniilor proaspăt sădite tulpinile și frunzele în așa fel, ca să nu mai poată fi văzute acolo, unde stă dimineața părul ondulat la fereastră. Ziua

încălzește, petuniile înfloresc pentru ele însele, petele iernii se strecoară pe sub florile albe, cu fiecare zi mai jos. Se târăsc sub oraș.

Plopii și salcâmii își irizează scoarța golașă cu o nuanță verzuie înainte de a li se ivi frunzele. Apoi frigul dispare și nu mai e nimic acoperit. Atunci dictatorul se urcă în elicopter și zboară deasupra țării. Peste câmpii, peste Carpați.

Picioarele de bărbat bătrân stau sus, acolo unde vine vântul și usucă iarna pe câmpii.

Acolo, unde lângă tâmpla lui strălucește un lac glaciar, i-a spus Adinei fata slujnicei, își întinde el mâna. Își îndoaie picioarele de bărbat bătrân și spune, lacul ăsta trebuie secat pentru că în apă nu crește porumb.

Are în fiecare oraș o casă. Orașul se strânge înainte de aterizare lângă tâmpla lui. Acolo unde aterizează va înnopta. Acolo unde înnoptează circulă încet pe străzi un autobuz ale cărui geamuri sunt bătute în scânduri. În autobuz sunt colivii din sârmă. Autobuzul oprește în fața fiecărei case, deoarece din fiecare casă sunt luați cocoșii și câinii și duși de-acolo. Doar lumina are voie să-l trezească pe dictator, spunea fata slujnicei, lătratul câinilor și cântatul cocoșilor îl fac imprevizibil. S-ar putea, spunea ea, ca picioarele de bărbat bătrân să se oprească în mijlocul orașului, în drum spre balconul Operei, unde urmează să-și țină discursul. Sau să închidă brusc ochii pentru că dis-de-dimineață a cântat un cocoș, a lătrat un câine în somnul lui. Sau, dacă își deschide negrul ochiului și vede Opera stând acolo, s-ar putea să întindă mâna și să spună, Opera trebuie dărâmată pentru că unde se află o Operă nu poate sta un bloc de locuințe.

El urăște opera, a spus fata slujnicei. Nevasta ofițerului a auzit de la nevasta unui ofițer din capitală că el a fost o dată la Operă și că a zis, o scenă plină de oameni, o scenă

plină de instrumente și nu se aude aproape nimic. Unul cântă și ceilalți stau degeaba, a zis. Apoi a întins mâna. Ziua următoare orchestra a fost desființată.

Dictatorul îmbracă în fiecare dimineață rufe noi, a spus fata slujnicei. Un costum nou, o cămașă nouă, o cravată nouă, șosete noi, pantofi noi. Totul este ambalat ermetic, în saci de plastic, zicea nevasta ofițerului, ca să nu le poată otrăvi nimeni. Iarna, în fiecare dimineață, baterii noi de încălzire, un palton nou, a spus fata slujnicei, un fular nou, o căciulă nouă de blană sau o pălărie nouă. De parcă tot ce purtase cu o zi înainte i-a rămas brusc prea mic, pentru că noaptea în somn puterea crește.

Fața lui uscată se mărește în fotografii, onduleul de pe frunte se face mai negru.

Ceea ce a purtat cu o zi înainte merge ca întunericul prin țară, când picioarele de bărbat bătrân dorm. Câte căciuli de blană negre pe zi, tot atâtea nopți cu lună albă, spunea fata slujnicei.

Pentru că, în ziua în care căciula i-a stat pe creștet, noaptea nu răsare nici o lună galbenă. Cel mult o jumătate de lună albă cu gura descuiată, cu un colț al gurii ce nu se poate închide și picură în cer. O lună care face câinii să urle împingându-le privirea aprinsă înapoi în cap, când în turnul catedralei clopotul se pregătește să bată de douăsprezece ori. O lună cu un pomete de obraz sprijinindu-se de drumul spre casă. Un haiduc al nopții, un gol în întuneric pe urma ultimului tramvai.

Acolo unde un om coboară noaptea și nu sosește niciodată acasă, dimineața se văd grămezi de pietre.

În fața ferestrei stăruie încă mirosul furișat al serii ca o lumină târzie. Podeaua e întunecată, vulpea e mai deschisă la culoare, își întinde picioarele tăiate. Am putea deschide brusc fereastra. Dacă ar bate vântul ar fâlfâi perdelele, am

putea să-l împungem cu degetul ca pe o perdea, ca pe o apă stătătoare. Ilie știe asta, se gândește zilnic la câmpia lui de apă, la drumul lui moale. Și-a mestecat firul de iarbă și l-a înghițit, l-a mâncat. Și-a retras gura din fotografie, și a pus o pată moartă pe obraz, pe care Adina nu o poate atinge cu degetul.

Adina își retrage mâinile de pe masă. Masa e caldă acolo unde au stat mâinile. Și jos, pe podea, unde vulpea e vânătorul, degetele atașează la blană picioare tăiate. Și pe urmă, după ce mâinile au încălzit masa acolo sus, pipăie fruntea. Mâinile simt că fruntea e la fel de caldă, dar că, spre deosebire de masă, nu mai știe nimic despre faptul că locuiește acolo.

Soneria sună scurt, repetat, apoi lung. Locuința se sperie. Adina privește pe ochiul ușii. Clara se află pe palier în dreptul vizorului. Îți văd ochiul, îi spune, deschide. Adina își retrage obrazul, vizorul e liber, acoperit apoi de ochiul Clarei. Pumnul ei bate în ușă, știu că ești acasă, spune ea. Adina se reazemă de perete. Pe palier se deschid, jos pe ciment, închizătorile de la poșeta Clarei. Apoi foșnește hârtia.

Prin crăpătura ușii i se strecoară un bilet în hol.

Adina citește:

SE FAC ARESTĂRI EXISTĂ LISTE TREBUIE SĂ TE ASCUNZI LA MINE NU TE CAUTĂ NIMENI

Ușa vecinului se deschide și se închide la loc. Pe scări tropăie pantofii cu toc ai Clarei. Adina trage biletul din crăpătura ușii cu vârful pantofului. Se apleacă, mai citește o dată, cu genunchii lipiți de bărbie. Mototolește biletul, îl aruncă în closet. Hârtia înoată, apa o acoperă și nu o înghite. Atunci se scufundă mâna Adinei în apă, ia biletul, îl netezește, îl împăturește și-l vâră în buzunarul paltonului.

Ușile șifonierului sunt deschise. Geanta de voiaj e deschisă jos, pe covor. O cămașă de noapte zboară, aterizează

alături de geantă pe vulpe. Un pulover, un pantalon cad în geantă. Un prosop, un ghemotoc de dresuri, un chilot, o perie de dinți, o forfecuță de unghii, un pieptene.

Spitalul blochează capătul străzii, etalează ferestre mici, luminate, un șirag de lune. Ferestrele parcă n-au acoperiș, cerul parcă e cusut direct de ele fără vreun prag de trecere, fără nici o stea. Se oprește o mașină, doi bărbați sunt înăuntru. În dreptul parbrizului se clatină un pantof de copil. Farul își reflectă lumina pe caldarâm. Adina își întoarce fața în altă direcție. Când se oprește motorul ar trebui să-i auzi prin palton bătăile inimii. Razele îi taie geanta de voiaj din mână. Bărbații merg la spital.

În fața intrării sunt scări, în stânga și în dreapta terenul se adâncește, aici cresc bălăriile. Adina își ascunde geanta în bălării. Tufișul era golaș. Mâna ei tresare de două ori, apoi nu e decât o frunză uitată, umedă și veștedă. Geanta stă pe jos, scările sunt mai sus, vântul este întunecat și mai greu decât frunzișul.

Adina așteaptă fără mâini. La cererea portarului nu-și declară numele, o să mă vadă când o veni, spune ea. Portarul telefonează. Mâna ei dreaptă simte biletul ud în buzunarul paltonului. Portarul se plimbă în sus și în jos. Ochii lui văd prin glasvand; o bucată de scară, o bucată de noapte și un foșnet stins se așază în privirea lui. Ochiul lui suportă orice pentru că a avut de-a face cu binoclul de campanie. Pantofii lui scârțâie. La colțurile buzelor îi aleargă două cute direct în gură. Lampa din tavan privește în loc să lumineze. În ochii portarului bălăriile au o nuanță mai deschisă decât afară. Deoarece din ochii portarului privesc doi sâmburi incandescenți, ambele pupile sunt un bec aprins.

Paul coboară scările, boneta lui albă e o petunie mare, care-i înghite urechea stângă. Adina îi pune biletul ud în palmă. Hârtia e mototolită, are mai multe încrețituri decât un deget mare întins.

Paul citește, portarul trage cu urechea din obișnuință la zgomotele nopții, privirea lui e pierdută, vântul clămpăne afară pe firma de tablă. Așteaptă-mă în mașină, spune Paul, pantofii lui albi de pânză stau pe pardoseala de granit, îi pune două chei în mijlocul palmei ca să nu zornăie, spune el, cheile sunt legate cu șnur alb dintr-un sul de pansament, numără geamurile de jos, îi spune, mașina stă în dreapta, în fața celei de-a zecea ferestre. Scoate-ți pantofii albi, spune Adina, se văd de oriunde, el își lasă privirea în jos, știu că afară nu sunt medic, îi spune. Halatul lui e de var, proaspăt apretat și proaspăt călcat.

Mâinile nu se mai sperie de tufiș. Chiar dacă frunzele sunt ude pe dinăuntru și veștede. Adina duce geanta de voiaj cu amândouă mâinile în fața burții, ca pe lângă palton să nu se mai vadă și altceva. Totuși pe drumul care nu se vede din cauza întunericului stă boneta albă a lui Paul ca o petunie, pantofii lui albi de pânză, halatul lui alb. Ea numără ferestrele de jos, unde se înghesuie bălăriile, vede de la o fereastră la alta crengile singuratice în vânt și vede că Paul e un cofetar care face școală pe carnea oamenilor. Ochiul lui mărește măruntaiele sub piele până se răcesc.

Ușa pocnește, geanta se află pe locul din spate. Adina se întreabă unde s-a vârât forfecuța mică de unghii în geanta aia mare, printre hainele groase. Lângă geantă e șalul Anei. O mașină parchează în fața intrării. Pe ușile din față ies milițieni, pe ușile din spate, doi câini. Adulmecă asfaltul, miros pașii. Adina și-ar dori să fie acum la fel de mică aici în mașină ca forfecuța de unghii în geantă.

Paul iese pe ușa luminată, coboară treptele, pantofii lui sunt întunecați. Merge pe lângă bălării ca un paznic de noapte, numără ferestrele. Are pe el un pantalon ca un trotuar. Bate în geam, ușa se deschide, picioarele îi sunt singurul bagaj. Ce caută milițienii, ce caută câinii, întreabă Adina, el întoarce cheia și mașina huruie. Aduc în fiecare noapte răniți de la graniță, spune el. Cei mai mulți sunt morți, mergem la Abi, spune el, și pe urmă la Liviu, la țară.

Strada aleargă, orașul e un degetar, abrupt și negru, blocurile de locuințe înguste ca tâmplele. Lângă morgă e un atelier, spune Paul, acolo se sudează sicriele și sunt transportate acasă sub paza miliției. Ca să nu se mai uite nimeni în ele, spune Paul.

Fereastra de sus e luminată. Paul nu sună, bate numai o dată la ușă, Abi deschide, râde și-și ridică sprâncenele, miroase a rachiu. Adina îi pune biletul în palmă, Paul îl apucă de braț, haide, îi spune, plecăm la țară. Ochii lui Abi sunt împietriți, prea mari și prea mici pe chipul lui, dă din cap afirmativ. Pe urmă se smulge din mâna lui Paul, nu vreau să știu de nici o călătorie, spune el, nu plec cu voi, baftă, ce mai e și asta, satele sunt mici.

Pe la colțuri de străzi întunecate trec oameni, poartă lanterne, noaptea le răpește hainele. Paul conduce încet, conduce în surdină.

Adina se gândește o clipă că orașul nu se mai sfârșește pentru că s-a extins atât de mult cântecul interzis. Că străzile aleargă tot mai departe în țară și ele sunt pretutindeni orașul. Că undeva, în câmpul întunecat, când drumul se întoarnă, bat clopotele, pentru că pădurea din spatele porumbului degerat e un parc și că în spate e turnul catedralei și că de fapt ogorul pustiu nici nu e pustiu, pentru că pe mijlocul lui se târăște râul.

Că dictatorul a văzut de sus, din văzduh, orașul care dă pe afară, că a încolonat toți soldații în jurul orașului care dă pe afară. Că ei cu lopețile lor desprind orașul care dă pe afară de trupul țării. Că nicăieri nu e un pod. Că și Ilie sapă și sapă și-i face semn, își ridică și-și coboară degetele ca pe niște valuri, apasă cu pantofii vârful lopeții la marginea orașului și se gândește la Dunăre.

Că Paul se urcă în mașină cu pantofii lui albi, că merge și merge și unde e capătul orașului și ultima lumină a periferiei s-a stins, nu mai rostește nici un cuvânt. Că el, în timp ce rătăcește jos, pe o limbă de câmpie, privește în sus la cer și caută o lună albă. Și deodată se gândește că e medic și că alături de el stă un om care tace și care are în burtă viscere calde.

Oala de noapte

Mâna lui Paul trece peste obrazul Adinei.

Ea tresare, am ajuns, spune Paul, Adina are o dâră de nisip pe cap, ia mâna grea a lui Paul de pe obrazul ei, am dormit, întreabă ea, când deschide ochii, fața îi e boțită, pometii ieșiți.

Banca din fața casei lui Liviu este mai joasă la un capăt. Picioarele parcă i-au crescut în mocirlă. Ferestrele din spatele gardului sunt întunecate. La poartă e tras zăvorul.

În sud, acolo unde Dunărea taie țara, satele au case la stradă. Aici nu se mai poate extinde nimic, gardurile sunt legate unul de altul, în spatele fiecărei case e o grădină și în spatele fiecărei grădini, o margine. Câinii nu au loc să se gudure, nu au loc să latre. Nu din cauza hoților, spunea Liviu astă-vară, aici nu se fură, oamenii țin câini mulți ca să nu mai audă împușcăturile și cresc gâște în loc de găini pentru că fac gălăgie toată noaptea. Oamenii s-au învățat, nu mai aud lătrăturile și gâgâitul, aud împușcăturile.

Adina ascultă, gâștele gâgâie scurt din fundul curții, la fel și în curtea vecină și în cea de peste drum. Sunt încuiate după scânduri. Li se aud labele călcând și aripile cum se apasă în lemn. Se împing, nu-și află somnul. Un sat cu case la stradă este în fiecare noapte un ciorap la fel ca gâtul gâștelor.

Liviu s-a însurat astă-vară. A luat o învățătoare din sat pentru că era străin pe acolo și își purta singur de grijă.

Nevasta lui este atât de tânără, încât abia cutează să-i atingă vârsta. El ține tăcerea și ascultarea pentru sine, deoarece ea e învățată că femeile vorbesc și bărbații stau lângă ele cu gândul la ale lor. Ea a crescut cu împușcăturile, cu câinii și cu gâștele.

Astă-vară, când Adina și Paul au fost la nunta lui Liviu, femeia asta tânără avea, în rochia ei lungă și cu voalul alb, chipul unui miel. Un miel care n-a păscut niciodată iarbă, a spus atunci Paul. Toți o îmbrățișau și o sărutau și Liviu strângea doar mâini și-și întorcea obrazul. Ea mânca mult și Liviu mesteca doar absent. Și dansa, de parcă avea pietre în buzunare, iar ea, toată în alb, părea o pană plutitoare. Nu vorbea mult și când spunea ceva zâmbea. Milițianul satului se îmbătase, povestea bancuri la masă și râdea singur, pentru că beția lui se învârtea în jurul aceleiași propoziții pe care n-o înțelegea nimeni. Preotul își atârnase potcapul negru pe gâtul unei sticle, tăițeii din supă îi atârnau în barba sură. După masă și-a ridicat anteriul până la genunchi și a dansat cu milițianul. Liviu se uita la Adina și la Paul, când vă luați, a întrebat el, Paul a spus, curând, Adina a simțit minciuna alergându-i pe obraz. L-a întrebat pe miel, sunteți rude, și a arătat înspre milițian. Liviu a tăcut, mielul a surâs, așa se obișnuiește pe aici, la țară, milițianul e nelipsit.

Paul are pietricele în mână. Aruncă în fereastră cu ele, zgârie geamul, apoi ele scot un foșnet pentru că pe pământ zac frunze uscate. Trebuie că dorm adânc, spune Paul. Câinii latră mai tare, gâștele sunt mute. Paul se urcă pe gard și bate cu degetele în geam. La ultima fereastră scapără lumina. Capul lui Liviu e buimac de somn. Fereastra scârțâie, eu sunt, spune Paul. Își ridică bărbia, fața lui e toată în întuneric, trebuie să ne ascundem, spune. Liviu îi recunoaște vocea.

Împing mașina în șură. Liviu o acoperă cu paie și pune sacii în fața roților. Aripile albe ale gâștelor strălucesc prin crăpăturile scândurilor, fâlfâie, ciocurile lovesc în lemn. Mielul stă pe scară numai în cămașa de noapte și desculț în pantofii prea mari; luminează cu lanterna un cerc în șură. Dar cercul nu e bun de nimic, rămâne încremenit în băltoacă, pentru că se vede pe sine în apă.

În bucătărie, mielul zâmbește în lumină, am vorbit chiar ieri despre voi, spune Liviu, vorbești de lup și lupul la ușă, spune mielul. Adina își pune geanta lângă sobă, Paul se scotocește în jachetă și-și pune periuța pe masă, ăsta e bagajul meu, spune el.

Mielul o conduce pe Adina în camera întunecată, trage perdeaua cu tufele groase de trandafiri care se repetă pe fața de masă. Aici e lanterna, spune ea, să nu aprindeți lumina, se vede de afară. Împinge hainele în șifonier, fiecare știe pe aici în ce odaie dormim, uite încă un loc pentru hainele voastre, spune ea.

Aceeași cameră, același pat. Dis-de-dimineață, după nuntă, Adina era culcată în pat lângă Paul și-l întrebă, de ce minți, Paul oftă, un roi de țânțari zburâ în jurul luminii, de ce crede Liviu că mai suntem împreună. Paul căscă și spuse, asta ți se pare atât de important? În dimineața nunții a plouat. Apoi s-a lăsat o arșiță apăsătoare, noaptea nu s-a răcorit, nu puteai închide fereastra. Paul adormi înainte de a-și închide gura. În somn își dezveli picioarele, sforăia până-n vârful degetelor. Adina stinse lumina, greierii țârâiau prin tot satul sunete tremurate. Muzica populară încă i se mai învârtea în cap. Țânțarii miroseau rachiul și veneau numai pe fața ei, Paul băuse mult cu Liviu și vorbise cu un contabil știrb despre procentele scăzute de albumină în laptele vacilor de la stat.

Adina visase, în noaptea aceea cu țânțari, că dansa cu contabilul știrb. În curte zăcea o lingură pe jos și contabilul călca de fiecare dată pe ea. El o trăsese de acolo foarte aproape de marginea grădinii. Dar cum dansau mai departe, lingura era și acolo, ca un făcut, și el călca pe ea la fiecare pas. Și o femeie ofilită, mai bătrână, ședea cu spatele la masă și-l privea. Îi spuse, dansează cum trebuie, doamna e de la oraș.

Lanterna scotocește în geanta întunecată, pieptănul e sus de tot, foarfeca de unghii la fund, periuța de dinți între dresuri. Cămașa e rece la atingerea de piele. Subțiorile miros a transpirație și picioarele. Paul își ține periuța cu coada în gură. Liviu pune o oală albă de noapte lângă pat, să nu mergeți în curte, nici chiar ziua, spune el.

Paul lasă periuța de dinți să-i cadă din gură pe masă, face înconjurul mesei, luminează cu lanterna un buchet de trandafiri. Afară latră câinii, el miroase trandafirii din perdea, îmi dai voie să-mi pun pantofii lângă ai tăi, o întreabă, luminează pantofii Adinei și și-i pune pe ai lui alături. Se întinde îmbrăcat pe pat și râde.

Îmi vine, spune Adina, și ia oala de noapte, în pat nu e nici o față de om, doar hainele lui Paul, îmi venea încă din șură, spune ea. Eu m-am ușurat de frică de trei ori pe drum, spune Paul, Adina luminează oala de noapte, e complet nouă, cel mai tâmpit e că susură, spune ea. Dar eu sunt muzicant, spune Paul, ea își vârî oala de noapte între pulpe, am să fluier, spune el. Bunicul era certat cu cumătru-su, își oprea întotdeauna caii în fața casei și fluiera până se pișau, pe urmă pleca mai departe. Pe urmă se aude un susur și Adina simte aburul cald pe pulpe. Pe scaun e un ziar. Adina acoperă cu el oala de noapte și ascultă. În spatele perdelei atârnă vântul, scutură crengile goale. Mi-am imaginat altfel susurul, spune Paul.

Noi am avut un closet de vară și unul de iarnă și patru oale de noapte, spune Adina. Closetul de vară era în spatele viei într-o grădină uscată, closetul de iarnă în spatele gangului. Cel de vară era din scânduri, cel de iarnă, din piatră. Eu aveam o oală de noapte roșie, mama una verde, tata una albastră. Cea de-a patra era de sticlă, era cea mai frumoasă, dar n-a fost folosită niciodată. Asta e pentru oaspeți, spunea mama. Nu aveam niciodată oaspeți, doar vizite scurte. Croitoreasa venea de două, trei ori pe an și aducea o rochie pentru mama, mânca două chifle în picioare și pleca. Și toamna, când tata aducea țuica din satul cu oile, venea uneori frizerul. Bea trei pahare unul după altul, în picioare, și pleca. Tata îi spunea uneori, ai putea să-mi tunzi repede părul. Frizerul spunea, asta nu pot decât la prăvălie, am nevoie de oglindă, când te tund trebuie să mă văd cum te văd pe tine.

Cine venea la noi locuia la periferia asta împuțită. Nimeni nu era oaspete, nimeni nu rămânea peste noapte, spune Adina. Paul nu spune nimic. A adormit în haine, fără față.

Unghiile cresc

M-am tot gândit la asta și pe urmă am uitat iarăși, spune o voce de femeie în fața ferestrei. Buchetele de trandafiri de pe perdele sunt mai mari în timpul zilei. Gâștele fac gălăgie pe afară, glasurile lor sunt altfel decât noaptea, mai luminoase. Adina vede gâștele înșirate într-un rând alb, ghemuite una într-alta într-un șir lung cât cel al caselor dintr-un sat cu case la stradă, și ceva mai lung, până afară în câmp. Unde porumbul înghețat nu le mai dă drumul și le mănâncă, una după alta, până-n sat, cât le sunt calde încă penele. Oamenii stau și ei la un șir de ferestre, lung cât satul, și se uită cum porumbul mănâncă gâștele și nu se sperie pentru că s-au învățat cu împușcăturile de pe graniță, gândește Adina. Ci doar se miră că știuleții înghețați de porumb, ghemuiți unii într-alții, mărșăluiesc în sat și se opresc în mijlocul străzii într-un rând lung cât satul.

Pe pernă, fața lui Paul e cenușie, aici e mai bătrân decât în oraș. Hainele lui sunt mototolite, ele sunt ziua de ieri. Pe dulap stă un șir de borcane acoperite cu celofan, legate cu ață verde. Caise întregi ca pietrele în borcane. Capul îi e rece pe dinăuntru, ea își lovește fruntea cu vârfurile degetelor. Periuța ei de dinți se află lângă periuța lui de dinți și alături foarfeca de unghii. Își vâră în gură coada periuței de dinți.

În fața șifonierului Adina simte vulpea cu degetele de la picioare, pe marginea covorului nu sunt decât franjuri albe, închide ochii și se vâră fără ciorapi în pantofi, își miroase prosopul. Cu oala de noapte în mână merge la bucătărie. În sobă e jar. Pe masa din bucătărie găsește slănină și pâine de casă, alături un bilet: VENIM LA 12.

Așa stau zilele în capul Adinei, întocmai ca gâștele, înghesuite una într-alta, fără de sat, ascunse ca o șiră a spinării fără sfârșit. Zile, din ceafă și până-n vârful degetelor, formate din pat, perdele, oală de noapte și bucătărie. Zilele sunt scurte și lungi, încât ascultarea atentă a fiecărui zgomot confundă frica cu absența. Încât urechile devin mai treze decât ochii care știu bine tot ce ține de casă.

Radioul și televizorul numai când suntem acasă, a spus Liviu, că ar putea să se audă la vecini.

Când strigă o voce la poartă și bărbatul care umblă la zăvor poartă, prin gaura din perdea, o uniformă, Adina și Paul caută cea mai dosnică ușă a casei. Stau ghemuiți unul într-altul în sufragerie, până ce nu se mai aude nimic. Pe urmă în curte, pe trepte, se află un ziar, pe urmă a fost poștașul. Când Liviu și mielul vin de la școală, ziarul se află pe masa din bucătărie. Și pe prima pagină sunt onduleul de pe frunte și negrul ochiului. Și dedesubt stă scris, Cel mai iubit fiu al poporului a plecat în Iran, iar câteva zile mai târziu, că s-a întors și că se află din nou în țară.

Și Adina se gândește că scoicile urechilor ar trebui să se netezească de atâta ascultare cu răsuflarea tăiată, ar trebui să devină netede ca podul palmei, ar trebui să le crească degete care zvâcnesc repede ca frica. Doar susurul în oala de noapte e de fiecare dată altfel în auz, la Paul de fiecare dată mai lung decât la ea, și Paul se joacă cu jetul de urină și poate să râdă cu o voce falsă de spuma aurie. Numai când îi vine

să-și facă celelalte nevoi înjură și se chinuie cu constipația și spune că e ca un păduche ascuns în tăblia patului.

Ziarul de pe oala de noapte e mereu cel de ziua trecută și Paul îl așază mereu cu onduleul de pe frunte pe partea de dedesubt. Și îndată după aceea pune pe foc surcele și coceni uscați de porumb, privește prea mult jăraticul cu colțul ochilor pe sub braț, pentru că sânii Adinei atârnă goi deasupra ligheanului și săpunul face clăbuci și Adina știe că el o apucă acum de sâni cu mâinile lui reci, cu obrazul încins. Așteaptă acest moment și nu mai poate suporta. Pe urmă fața lui îmbătrânită și fața ei goală stau în ceaiul de tei, despărțite de cozile linguriței, fiecare în propria ei ceașcă. Și amândouă linguriței amestecă până se topește zahărul. N-am auzit încă nici o împușcătură, spune Paul, aud câinii lătrând și gâștele gâgâie și poștașul strigă la poartă. Îmi ciulesc urechile la tot ce e sonor, deși știu de la Liviu că împușcăturile sunt surde ca și cum s-ar rupe o cracă, doar puțin altfel.

La un moment dat s-a răsucit cheia în broască și Liviu a pus în bucătărie un sac lung, un brad de Crăciun, care nu trebuia să se vadă pe strada principală a satului. Un brad pricăjit, argintiu, furat de tatăl unui elev, șofer pe un camion, într-un drum făcut prin pădure, în Carpați. Asta a fost ieri, spune Paul, și Adina spune, nu, asta a fost azi-dimineață. Liviu puse sacul la perete și se grăbi să plece imediat la ședință, așa spunea. Încuie ușa pe dinafară și Paul scoase sacul de pe brad, acele păreau zbârlite și gri, în bucătărie. Bagă bradul la loc, în sac, nu pot să mă uit la el, spuse Adina.

Ieri a fost altceva, când a auzit zgomotul foarfecii. Adina își văzu marginea încovoiată a unghiei căzând de pe vârful degetului pe masă. De când mi se taie vulpea, unghiile mele cresc mai repede, spuse ea. Paul râse cu sunetele lui false,

ea își vârî arătătorul în gură și-și mușcă unghia cu dinții, o mestecă mărunt și o mâncă. Mereu văd la școală că unghiile și părul cresc mai repede la copiii lăsați în voia soartei decât la cei ocrotiți, spuse ea. Când trăiești cu frica-n sân, părul și unghiile cresc mai repede, se vede după cefele tunse ale copiilor. Paul tăia slănină, felii transparente, și le răsucea cu buzele înainte de a le înghiți. Ca medic trebuie să te contrazic, spuse el și-i arătă onduleul de pe frunte din ziar, dacă ar fi așa, părul ăsta ar trebui într-o bună zi să crească și să ajungă de pe frunte până la degetele de la picioare. Își frecă unghiile cu feliuțe subțiri de slănină până căpătară luciu, ce știi tu despre oameni, spuse Adina, ce vezi, când îi deschizi, pentru că sunt bolnavi sau morți. Nimic. Se poate explica un dictator din punct de vedere medical, unde se găsește, în creier, în stomac, în ficat sau în plămâni? Paul își acoperi urechile cu degetele lui strălucitoare, dictatorul moțăie în inimă ca în romanele tale, îi strigă el.

Onduleul de pe frunte îi crește zilnic până la degetele de la picioare, se gândi Adina, sacul cu păr s-a umplut de mult, e îndesat până la margine și mai greu decât el. Ăsta îi înșală pe toți, până și pe frizer.

Și alaltăieri supa era în farfurii și Paul a vrut s-o strige pe Adina la masă și a strigat ABI în loc de Adina. Apoi supa aștepta în farfurii și, în timp ce ei tăceau, prindea o pojghiță subțire care se atârna de lingură și Paul spuse, știi cui i-a spus ABI bancul cu românașul? Cui, întrebă ea, și Paul spuse: Ilie.

Adina se uita în farfuria ei, bulele mici de grăsime din supă rămâneau rotunde și nu se destrămau nici cu lingura. Adina auzi pentru prima oară un zgomot. Nu era un câine și nici o gâscă, era ca și când s-ar fi rupt o creangă, dar cu totul altfel. Era la ea în cap.

Și în aceeași zi, seara, sau în seara următoare, mielul a adus o pungă de ciocolată pentru pomul de Crăciun. Bucățile erau învelite în staniol roșu și de fiecare atârna un fir de mătase. E de la o soră de spital, spuse mielul, fiul ei îmi e elev. Luă o bucată, o vârî întreagă în gură și o lăsă să se topească fără zgomot pe limbă, Liviu vrea să se întoarcă uneori în oraș, spuse ea, acum e bine că suntem aici, că suntem, cum zice Liviu, la capătul lumii. Aici fiecare știe ce a mâncat vecinul lui alaltăieri, spuse mielul, ce cumpără și ce vinde și câți bani are. Și cât rachiu are fiecare în pivniță, spuse Liviu. Mai mâncă o bucată de ciocolată, pe urmă tăie o gâscă, îi tăie pulpele de la burtă și aripile de la coșul pieptului. Eu încerc să nu atrag atenția, spuse Liviu, nici la școală. Ascult și mă gândesc la ale mele. Mielul ridică pieptul gâștei, ținându-l de gâtul lung, și-i deschise pipota. Era plină de pietricele mici, știu că sunt un oportunist, spuse Liviu, altfel nu ați fi acum aici. Până când puteți să vă ascundeți, întrebă mielul și puse o frunză de dafin pe masă.

Unde ați mai putea trăi în această țară, întrebă Liviu. Adina curăța cartofi și Paul privea cum se răsucea coaja între degetul mare și cuțit.

Ai vrea să o pornim dincolo de câmp până la Dunăre, întrebă Adina, să fugim, vrei să auzi împușcături și să-ți spui că noi suntem ăia. Nu ne-ar trebui nici o jumătate de oră ca să zacem acolo în grâu până la vară când vine treierătoarea. Paul o apucă pe Adina de umeri și ea îi spuse în față, contabilul va explica procentele de proteine crescute, din făină. Paul îi închise gura cu palma. Ea îi îndepărtă mâna și văzu cartofii pierindu-i din privire. Uneori, spuse ea, o să vă intre la masă un fir de păr în dinți, unul care nu i-a căzut brutarului în aluat.

Somn transparent

După seara cu gâsca tăiată, toți se duseră, fără o vorbă, la culcare și dormiră foarte adânc. Pentru că toți luară părul din pâine cu ei în somn. Somnul pătrunsese în noaptea asta atât de adânc înlăuntrul lor, pentru că se rușina de seară.

Adina își puse cămașa de noapte pe masă și spuse, nu mă dezbrac, mi-e frig. Scoase paltonul din șifonier și-l puse pe pătură. Paul era deprimat și îndepărtat de sine. Adina nu se gândea la somn, era atât de trează, încât ochii ei umpleau întreaga încăpere. Nu se mișca, aștepta. Paul respira încet în somn.

Apoi se vârî în pantofi și își îmbrăcă paltonul. Voia să plece de-a lungul străzii, nu la graniță, doar în porumbiște, pe câmp. Poate te puteai întinde acolo, poate puteai îngheța. Ilie îi spusese că gerul vine prin degetele de la picioare și că nu doare decât până intră în burtă. Pe urmă merge repede. Și când ajunge la gât, pielea începe să ardă. Mori de cald.

Afară lătrau câinii, nimic nu se mișca în cameră, nimic nu pocnea.

Mâna lui Paul o apucă și o trase la fereastră. Dădu la o parte draperia și ridică perdeaua albă de dantelă prin spatele ei deasupra părului. Nu poți face așa ceva, spuse el, privește, în bălțoace e apă, nu gheață, urmele gâștelor sunt moi în noroi, nu a înghețat. O privi, cu dantela asta albă pe cap ești ca mielul, spuse el.

Îi scoase paltonul. Adina nu se feri, se gândi numai, în timp ce îi scotea pantofii și hainele, că somnul e transparent, un coridor lung și atât de pustiu, încât nimic nu poate să se ascundă de el, nici măcar ceea ce gândește omul de lângă tine pe întuneric.

Și apoi nu opusese rezistență când îi atinse sânii și anii trecuți se întoarseră înapoi în trupul ei, anii cu Paul. Membrul lui era fierbinte și țeapăn și pielea ei ardea altfel decât dorința de a îngheța în porumb. Dar știa că nu era ea cea care ardea. Era ascunzătoarea. Acum vulpea se afla și în casa lor, iar Liviu și mielul nu erau copți pentru primejdia vulpii.

Adina ședea pe întuneric alături de Paul, țigara lui ardea, el îi mângâia fruntea. Și cea care gemuse nu mai era acolo. Îți reproșezi ceva, întrebă el, ea vedea caisele în borcane, stând în aer sub tavan, nu vedea șifonierul, da, spuse ea, dar n-are importanță. Nu vedea nici caisele în borcane, știa doar că ele se află acolo.

Deoarece la fiecare strângere de mână, la fiecare pas, în somn, în spatele a tot ce făcea, știa că Liviu și mielul locuiau într-un sat cu case la stradă, că îi aștepta Crăciunul cu un brad schilod, că ei vor împinge crengile împodobite în fereastră pentru cei de pe stradă, ca atunci. Și că nu va umbla nimeni pe afară, cel mult doi străini care au cutreierat toată dimineața pe câmp – o femeie cu un copil care își dorește o vulpe.

Pentru tine, spuse Paul, despărțirea înseamnă că eu sunt permanent aici alături de tine, dar nu mă culc niciodată cu tine. Țigara ardea și-i mânca repede gura.

Fii cuminte, spuse Adina, îmi plesnește capul.

În noaptea aceasta a visat-o pe Clara, îmbrăcată într-o rochie cu buchete galbene de trandafiri, stând în porumbul înghețat.

Vântul foșnea uscat și Clara purta o geantă mare. Ea spunea, aici nu e nimeni, nu te caută nimeni pe tine. Deschise geanta, în geantă erau gutui. Clara spuse, ia și mănâncă, le-am spălat pentru tine. Adina luă o gutuie și spuse, așa ceva n-ai tu, ea are blăniță pe coajă.

Cer alb-negru

În fiecare dimineață, când Adina lasă florile de tei uscate să cadă în apa clocotită, ele se umflă, iar codițele și frunzele crescute pe ele devin verde-deschis. Pentru a ține socoteala zilelor numără de câte ori fierbe ceaiul. Mereu este la fel, mereu e dimineață și gâștele și câinii sunt pe străzi. Pe masă se află mereu un bilet: VENIM LA 12 sau PE SEARĂ. Ceaiul de tei miroase totdeauna a somn. Oala de noapte pute lângă ușa de la bucătărie.

Privește rar prin gaura din perdeaua bucătăriei, pentru că gardurile din curte sunt de sârmă și tufele de liliac sunt golașe. Poți vedea prin curți și prin grădini.

Doar Paul privește des afară și vorbește de unul singur, ce culoare are cerul și scârna și dacă e frig.

Azi-dimineață s-au auzit voci în sat, Paul stă de când s-a trezit în fața găurii din perdea. Aici strada e pustie, spune el, dar în mijlocul satului se chiuie și se țipă.

Adina privește prin gaura perdelei de la bucătărie. Soarele e incendiar, liliacul golaș își lasă umbra pe nisip. Vecina pune trei scaune în curte. Fața ei e mică și plină de coșuri. În bătaia soarelui are o mustață și n-are ochi. Duce două perne și două pilote în curte, le scutură și le așază pe speteaza scaunelor.

Ceaiul lui Paul s-a răcit pentru că ochii lui din spatele buchetelor de trandafiri de pe perdea sunt pur și simplu hipnotizați.

Liviu aleargă cu sacoul desfăcut și fără palton prin dreptul găurii din perdea. Liviu se întoarce acasă urmărit, spune Paul, se așază repede la masa din bucătărie și soarbe din ceaiul rece. Adina vede prin gaura din perdea că Liviu nu încuie poarta, el aleargă pe lângă liliacul golaș. Își ține fularul în mână. Adina trage perdeaua, se așază repede lângă Paul și-și ia capul în mâini. Cheia se învârte în broască. Fața lui Liviu e roșie și transpirată, își aruncă fularul pe masa din bucătărie. Nu auziți ce-i pe stradă, se răstește el, veniți în cameră.

Mâinile îi tremură, deschide televizorul, Ceaușescu nu și-a putut ține cuvântarea, spune el, oamenii l-au huiduit, unul din paznicii lui personali l-a tras în spatele perdelei. Adina plânge, pe ecran se estompează cuburile de piatră și ferestrele, imaginea Comitetului Central, și, în fața acestuia, paltoane înghesuite unele în altele. Mii de paltoane estompându-se într-un ogor neted și deasupra țipete. Obrajii Adinei ard, bărbia i se lasă, mâinile îi sunt umede, micile fețe care țipă sunt ca o imensă flegmă cu ochi ce privesc spre cer. El dă înapoi, el fuge, strigă Liviu, e mort, strigă Paul, dacă fuge, e mort.

Deasupra balconului de la Comitetul Central atârnă în aer un elicopter. Se face tot mai mic, un vârf de ac gri care dispare.

Pe ecran se vede un cer gol alb-negru.

Liviu sărută ecranul, te mănânc, te mănânc, spune el. Sărutările lui ude atârnă pe cerul alb-negru. Adina vede picioare de bărbat bătrân stând în aer, doi genunchi ascuțiți și două coapse albe și onduleul de pe frunte sus, mai sus ca oricând. Paul dă la o parte draperiile de la toate ferestrele. În casă e atâta lumină, încât pereții se clatină, pentru că fiecare perete e mai mare decât întreaga odaie.

Mielul stă în ușă, respiră precipitat de la mers și râde cu două lacrimi rotunde în ochi și spune în fața bisericii, îl bat pe milițian, care-i numai în izmene. Contabilul i-a scos pantalonii și preotul i-a atârnat chipiul de copac.

Bătrâna de peste drum știe tot, spune mielul, mi-a spus acum două zile că iarna asta e prea cald.

Fulger și trăsnet de iarnă
Regele trage să moară.

Așa a spus. Eu sunt bătrână, dar pe vremuri așa era. Și azi-dimineață a întrebat dacă n-am mai auzit ceva ieri-noapte. Astea n-au fost împușcături, a spus ea, a fost o furtună, nu aici, mult mai departe, sus în țară.

Liviu și Paul beau rachiu, sticla gâlgâie, paharele clipocesc. Paul înconjoară masa din bucătărie în halatul de baie al lui Liviu, cu un pahar de rachiu în mână, și cântă cu voce tremurătoare imnul interzis:

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte.

Liviu îi atârnă pe umăr un șervet de bucătărie mototolit, dansează cu sticla și cântă tare și behăitor:

Și-altă dată și-altă dată,
O s-o facem și mai și mai lată.

În dulapul de bucătărie zornăie oalele, Paul îi părăsește pe românii deșteptați din somn în mijlocul frazei muzicale, dansează în jurul lui Liviu și cântă cu el:

Înc-un pic, pic, pic
Înc-un pic, pic, pic
pân' n-o mai rămânea nimic.

Mielul se reazemă de cuptor, în spatele umerilor ei atârnă pernele și pilotele bătrânilor din curtea vecină. Sunt așa de strălucitoare, de parcă bătrânii ar dormi pe scaune.

Unde o să aterizeze elicopterul, întreabă mielul, și Paul spune, în cer, în noroi, la bieții românași.

Când eram copil, lângă piață era un carusel cu lanțuri, spune mielul. La prima ninsoare era scos din funcțiune, deoarece Mihai nu avea voie să stea în frig. Mihai avea un picior înțepenit. Dacă voiai să te dai în lanțuri, trebuia să cumperi bilete de la Sfatul Popular. Copiii primeau trei bilete ca să se dea o dată, adulții, cinci. Cu banii strânși urma să se toarne o stradă asfaltată pentru întreg satul. Mihai cerea biletele și-i rupea fiecăruia un colț pe care-l arunca într-o pălărie. Pe fetele mai mari le lăsa vara să se dea pe gratis, pentru că înainte de a se da îl lăsa să le pună mâna în chiloți. Unele se plânseră la primar, dar acesta le spuse că nu face nimic, doar nu doare. Mihai dădea drumul la motor și tot el îl oprea. Toate reprizele erau la fel de lungi, pentru că se uita mereu la ceasul bisericii. La prânz făcea o pauză, mânca și turna un butoi de ulei Diesel în motor. Nu-și repara motorul decât noaptea, ca peste zi să nu piardă nici o repriză. Se descurca bine, doar construise de unul singur motorul din două tractoare vechi. Când erau numai fete mă dădeam și eu, spunea mielul. Nu mă dădeam cu băieții, pentru că ei apucau scaunele zburătoare ale fetelor și răsuceau lanțurile până ce fetelor le venea să vomite. Mihai le arăta băieților cum să apuce scaunele fetelor.

Într-o seară de iarnă trecură două mașini negre prin sat. Veneau de la o inspecție la graniță. Se vorbea că înăuntru erau trei înalți funcționari de partid, un ofițer de grăniceri și trei paznici de corp. Erau beți pulbere. Unul dintre ei i-a bătut poștașului în fereastră și a întrebat, cine are cheia. Poștașul făcu semn spre capătul satului unde locuia Mihai.

Mihai dormea deja când i-au bătut în fereastră. Nu voia să deschidă, dar bătăile nu încetară. Da, spuse el, am cheia, dar în motor nu e ulei. Nu am ulei, mai adăugă, uleiul e

la Sfatul Popular. Când Mihai veni cu paznicul de corp și cu cheia, se uită în motor și spuse, pentru o dată o să ajungă. Și pe urmă, întrebă paznicul de corp. Pe urmă motorul se oprește, spuse Mihai.

Paznicul de corp făcu un semn și toți coborâră din mașină și se așezară în scaune; cei doi paznici de corp între funcționari, ofițerul de graniță în spate. Mihai aștepta lângă motor, până ce toți își legară lanțurile de scaune. Pornește, spuse paznicul de corp, după ce se pune în mișcare poți să te duci acasă.

Motorul mergea, scaunele zburau, lanțurile se încordau oblic în aer. Mihai se duse acasă, răsări luna și se făcu foarte frig. Dar motorul huruia și scaunele zburară toată noaptea.

Dimineața caruselul era oprit, spunea mielul, și scaunele atârnau în jos, și în ele atârnau șapte bărbați. Erau înghețați.

Mielul își șterge două lacrimi de la ochi și gura i se deschide și i se închide. Ziua următoare a venit o comisie în sat. Caruselul a fost interzis, demontat și dus de acolo. În sat nu s-a mai turnat niciodată o stradă asfaltată. Mihai și poștașul au fost condamnați ca dușmani de clasă. Mihai spuse la proces că era noapte și uleiul se vedea negru. Se înșelase, poate că motorul era plin. Iar poștașul spuse că a auzit motorul toată noaptea și abia către ziuă s-a făcut liniște pe-afară. Se uitase o dată pe geam și-i văzuse pe tovarășii zburând prin aer. Da, i-a auzit urlând, spuse el, dar nu i-a trecut nimic prin minte, părea că tovarășii se bucură.

Zmeură înghețată

Cerul alb-negru a rămas gol, cântecul interzis a cuprins trenurile, autobuzele, căruțele cu cai, întreaga țară. A cuprins buzunarele rupte ale paltoanelor și pantofii scâlciați. Chiar și mașina în care călătoreau Adina și Paul. Ei se întorc înapoi la oraș.

Cerul satului cu case la stradă este albastru și golit de urletele cântecului interzis. Milițianul satului și-a îmbrăcat din nou pantalonii și chipiul l-a lăsat atârnat în copac. Nu și-a strâns lucrurile din sertar, dar fotografia nevestei și a celor doi copii și-a vârât-o în sacou. La capătul satului a căutat cel mai îndepărtat drum, luând-o direct peste câmp.

Vecina bătrână își duce pernele și pilotele în casă, pentru că seara pândește deja, ca-n fiecare zi, în spatele satului, doar ceva mai zgomotoasă.

La graniță, la celălalt capăt al țării, unde câmpul atinge Ungaria ca vârful unui nas și bariera rămâne întunecată, este o mică trecere. În fața barierei așteaptă o mașină. Un bărbat într-un pulover gros întinde pașaportul prin fereastră. Grănicerul citește:

KARACZOLNY ALBERT
Mama MAGDA născută FURAK
Tatăl KARACZOLNY ALBERT

Când își pune pașaportul în nișa unde își ține mănușile, din gulerul bărbatului iese la iveală o aluniță cât vârful unui deget. Bariera se ridică.

Sus la fereastră perdeaua e trasă. Locuința nu e încuiată, cheia e vârâtă în broască din interior. Abi nu e în casă, și nici vreun bilet pe undeva. Șifonierul e deschis, pe covor o cutie de chibrituri. În bucătărie un scaun răsturnat. Pe masă o sticlă de rachiu pe jumătate golită și un pahar plin. Pe sobă se află o oală cu supă care a prins mucegai.

Așa nu pleacă nimeni de acasă decât dacă este forțat, spune Paul.

La cafeneaua din spatele străzilor liniștite ale puterii, geamurile sunt sparte de împușcături. Drapelele roșii sunt smulse de la locul lor. La mese stau soldați. Plopii înalți și ascuțiți privesc în apă. Acolo unde vara trecută au stat pescarii, stau zi și noapte soldații. N-au nevoie să știe ora exactă, în turnul catedralei bate clopotul și el însuși nu se aude.

Arborii de tisă negri-verzui, dintre Operă și catedrală, sunt rupți, vitrinele magazinelor sparte și goale. Împușcăturile în pereți dese ca niște pietre negre, zburătoare.

Treptele catedralei sunt pline de lumânări subțiri, galbene. Pâlpâie oblic ca vântul. Garoafele lungi, roșii, ciclamele scurte, albe, sunt strivite sub mulțimea de pantofi, deși nu sunt încă veștede. Treptele sunt păzite de tancuri și soldați. Piticul stă pe buza trotuarului lângă o cruce de lemn. Are o banderolă neagră la braț. Întinde picioarele, tocurile ca două cărămizi sparte privesc drumul. Vinde lumânări galbene. Pe cruce e fotografia unui mort, un chip tânăr, are un coș în bărbie. Gura zâmbește fără încetare. Adina închide ochii, din fotografie zâmbește un înger cu o rană împușcată. Paul își ridică fața cât mai aproape de fotografie. Lângă pan-

tofii lui stă o femeie înfofolită ca un balot. Lumânările sunt așezate în fața ei pe o broboadă. Mănâncă un ou fiert moale. Își înmoaie degetele în gălbenuș și le linge. Degetul și colțul gurii și gălbenușul sunt galbene ca lumânările. Își șterge degetul de palton și întinde Adinei și lui Paul două lumânări.

Nu pot să mă rog, spune Adina, Paul aprinde o lumânare.

Pe ușa grea de fier a Operei atârnă fotografii. Paul ridică mâna peste căciula unui bătrân. Degetul lui atinge o fotografie. E chipul lui Pavel, gura zâmbește, deasupra gulerului de la cămașă e o aluniță. Ceva mai jos, degetul Adinei atinge un chip, este bărbatul care a urinat în râu și pe urmă a fost în stare să meargă pe mal ca orice om liniștit. Sub fotografii scrie: EI AU TRAS.

Toți au tras în aer, spune bătrânul cu căciulă de blană, aerul era în plămâni.

La fereastră e perdeaua trasă. Au fost aici, spune Paul. Ușa de la apartament e încuiată. Ușile șifonierului sunt deschise, hainele zac pe podea, cărțile, așternutul, pernele, cuvertura. Discurile zac în bucătărie pe pardoseală. Sparte, călcate în picioare.

Adina descuie ușa apartamentului. Camera de baie e deschisă, chiuveta goală, în closet nu înoată nici o coajă de sămânță de floarea-soarelui. Șifonierul e încuiat.

Adina împinge cu vârful pantofului coada vulpii, care se desprinde de blană. Apoi, primul, al doilea, al treilea picior.

Pe urmă al patrulea.

Adina împinge coada cu vârful degetelor lângă blană. Apoi piciorul drept din spate, pe urmă piciorul stâng, cel drept din față și stângul. Asta e ordinea, spune ea. Paul cercetează podeaua. Nicăieri nu se vede un fir de păr.

Pot să rămân la tine, întreabă Paul.

Adina stă în fața căzii, din robinet curge apă fiartă, oglinda se aburește. Își scoate bluza, îți ține mâna sub apă. Închide robinetul și își îmbracă bluza din nou. În odaie vorbește televizorul.

Mi-am văzut umerii albi în baie, cada, aburul alb, nu pot să mă dezbrac, spune ea. Nu pot să mă spăl. Scotocește în geanta de voiaj. Foarfeca de unghii e la fund de tot.

Somnul astupă capul înainte ca patul să se încălzească. Deoarece Adina și Paul își iau în somn cu ei aceeași imagine ciuruită care despică țeasta, fiind mai mare decât capul.

V-am iubit ca pe copiii mei, a spus nevasta dictatorului în cameră. El a dat din cap, a privit foarfeca de unghii, lângă mâna Adinei, pe masă, și și-a tras pe frunte căciula neagră de blană. O purta de câteva zile. Pe urmă ecranul a fost brăzdat de gloanțe, au căzut lângă zidul unei cazărmi, în cel mai murdar ungher gol al curții.

Peretele era plin de urme de gloanțe și gol.

Doi țărani bătrâni zăceau pe pământ, tălpile de la pantofii lor priveau în odaie. Aveau în jurul capetelor un cerc de cizme grele, soldățești. Baticul ei de mătase îi alunecase de pe cap pe gât. Căciula lui neagră, nu. A câta era, aceeași, ultima.

Ai putea să deschizi cele două cadavre, a întrebat Adina. Paul deschise și închise foarfeca de unghii, ar fi mai greu decât dacă ar trebui să privesc înăuntrul mamei și al tatei, spuse el. Tata mă bătea des, îmi era frică de el. Când îi vedeam mâna la masă, cum ținea pâinea, îmi trecea frica. Atunci era ca mine, atunci eram egali. Dar când mă bătea nu puteam să concep că el mănâncă pâinea cu aceeași mână.

Paul respira adânc dintr-o oboseală de multe zile. Unde la alții e inima, la ăștia e un cimitir, spuse Adina, între tâmplele lor o grămadă de morți mici și însângerați ca zme-

ura înghețată. Paul își șterse ochii de lacrimi, mi-e greață de ei, îmi vine să-i plâng. De unde vine această compătimire, întrebă el.

Două capete pe pernă, despărțite de somn, urechile sunt sub păr. Și deasupra somnului, în spatele orașului, așteaptă o zi tristă, ușoară. Iarnă și aer cald și morții sunt reci. Paharul plin din bucătăria lui Abi nu-l bea nimeni până la fund.

Clara adoarme câteva străzi mai departe cu aceeași imagine ciuruită. Prin somnul ei sună telefonul. Garoafele roșii, desfăcute, veghează în întuneric, apa lucește în vază. Sunt la Viena, spune Pavel, o să vină cineva la tine să-ți dea adresa mea și un pașaport, trebuie să vii imediat, altfel nu voi mai fi aici.

Străina

Ferestrele luminate înaintează clătinându-se încoace și încolo și rămân totuși pe șine. Pe străzile întunecate se vede, din loc în loc, o lumină. Cine e treaz în spatele zidurilor are lumină în fereastră. Cine e treaz la ora asta trebuie să ajungă la fabrică. Mânerele din plastic se clatină pe bare, lângă ușă stă piticul. Șina scârțâie. Lângă Clara stă o femeie cu un copil în brațe. Și la fiecare oprire trosnește ușa și copilul suspină și piticul închide ochii și ușa se deschide. Și nimeni nu urcă, nisipul pe care-l mână vântul înăuntru. Nu-l poți vedea. E ca făina, dar întunecat; îl auzi cum zgârie podeaua.

Și la colț, unde gardul a înaintat până la șină și o creangă atinge fereastra luminată, copilul cântă cu voce absentă în vagon:

Și mereu mă bate gândul
să-mi vând casa și pământul.

Mama își lasă capul în jos și vede podeaua goală, piticul își lasă capul în jos, Clara își lasă capul în jos. Sub pantofi șinele cântă laolaltă. Mânerele se clatină și ascultă.

Difuzorul de la poarta fabricii e mut, pisica tigrată stă lângă poartă, are în ochi staniol verde. Lozincile din hale au dispărut, acum zac în curte. Piticul merge printre rolele de sârmă. Cărămizile sparte tropăie. În spatele lui aleargă pisica tigrată.

Grigore e director, directorul e maistru, portarul e administratorul depozitului, maistrul e portar.

Crizu e mort.

Și în aceeași dimineață, cu o oră mai târziu, când afară se mai luminează și blocurile par o cireada pe cerul cenușiu, Adina merge la școală. În cabina devastată a telefonului e o coajă de pâine. La capătul străzii e o rolă uriașă de sârmă. În fața barăcii de lemn, în curte, se află un lanț părăsit. Câinele Olga nu mai e.

În curtea școlii, în ungherul cel mai murdar și pustiu, în fața unui perete a crescut un munte. O jumătate e din pânze, șnururi împletite, ciucuri galbeni, epoleți. Cealaltă jumătate e din hârtie, lozinci, steme ale țării, broșuri și ziare cu discursurile și fotografiile.

Copilul cu ochii foarte îndepărtați și tâmple înguste duce un tablou pe care și-l ține în față. În tablou sunt onduleul de pe frunte și negrul ochilor. Onduleul îi ajunge copilului până la pantofi. Ramele nu le ardem, spune fata slujnicei. Ea rupe din ramă onduleul de pe frunte, mama a rămas singură în casa ofițerului, spune, ofițerul a fost condamnat și nevasta lui s-a ascuns. Gemenii aduc un coș de cravate de pionier și steguțe roșii cu ciucuri galbeni de mătase.

Fata slujnicei apropie flacăra chibritului de munte, pe partea jumătății de hârtie. Focul se învolburează repede, hârtia tare se vălurește ca niște urechi gri, cât am așteptat clipa asta, spune fata slujnicei. Hârtia subțire se scrumește, nu s-a observat pe tine, spune Adina. Gemenii iau cu vârful betelor ciucurii de mătase aprinși și aleargă cu ei prin curte. Ce să fi făcut, spune fata slujnicei, trebuia să-mi țin gura, am un copil. Vântul suflă fumul pe perete. Copilul cu ochii foarte depărtați stă lângă Adina și ascultă.

Știu, spune Adina, bărbații aveau femei, femeile aveau copii, copiii aveau foamea. Fata slujnicei își vâră o șuviță de păr în gură, privește muntele pe jumătate carbonizat, acum a trecut, spune ea, trăim. Săptămâna viitoare trec să-ți fac o vizită.

Fata slujnicei e directoare, directorul e profesor de sport, profesorul de sport e președinte de sindicat, profesorul de fizică e responsabil cu noile transformări și cu democrația.

Femeia de serviciu mătură pe coridoare și șterge praful de pe pereții goi unde atârnaseră odinioară tablourile.

În oraș e expusă o poză, omul tău bun a tras în oameni și tu îți serbai ziua de naștere. Chiar dacă eram aici nu ți-aș fi putut dărui nimic, nici pantofi, nici rochie, nici bluză. Nici măcar un măr. Adina se sprijină de poartă, din curtea școlii iese fum. Când nu ne putem dărui nimic înseamnă că ne suntem străini.

El nu a tras, spune Clara, e în străinătate. Pleoapele ei au o irizare albastră, am un pașaport, spune ea, ce să fac. Genele ei sunt lungi, dese și liniștite.

Ești o străină, spune Adina, ce mai cauți aici.

Și sus, la etajul cinci, se vede cum se târăște o după-amiază caldă de iarnă în spatele dâmbului stadionului. Adina și fata slujnicei o urmăresc. Pe masă stau o sticlă de rachiu și două pahare. Adina și fata slujnicei ciocnesc și dau paharele peste cap. O picătură se scurge pe fundul fiecărui pahar.

Fata slujnicei și-a adus fetița cu ea, are doi ani și jumătate. Stă pe covor și se mângâie cu coada vulpii pe obraz. Vorbește singură. Adina mai umple o dată paharele. Vecina

cu părul castaniu roșcat în onduleuri mari stă la fereastra deschisă.

Pisica are mustață, spune copilul. Sub degetele lui capul vulpii se desprinde de gât. Copilul pune capul vulpii pe masă.

Adina simte pentru a doua oară un freamăt în cap, de parcă s-ar rupe o creangă. Doar puțin mai altfel.

Fata slujnicei ridică paharul.

Nu face nimic

Pe malul lacului, în spatele ultimului pod, nu sunt dale de piatră, nu sunt bănci, nu sunt plopi, nu sunt soldați.

Pe fundul cutiei zac picioarele vulpii, deasupra burta, coada. Sus e capul. Cutia e de la Clara, spune Adina. Veneam din oraș, ea își cumpărase pantofi și îi încălțase imediat. Paul apasă cu degetul drept în mijlocul capacului. Aici băgăm lumânarea, spune el.

Închide cutia.

Aș fi vrut s-o păstrez, spune Adina, ședeam la masă, stăteam în fața șifonierului, eram culcată pe pat, nu mă mai temeam de ea. Paul vâră lumânarea în gaura din carton și poftim, acum și capul, spune ea, vulpea a rămas un vânător. Lumânarea arde, Paul ține cutia deasupra apei.

Îi dă drumul.

Apoi își înalță ochii la cer, Abi zace aici sus pe burtă și nu vede, spune el. Nu face nimic, spune Paul, nu face nimic. Plânge. Lumânarea e luminoasă ca un deget. Poate că Ilie are dreptate, spune el.

Noaptea se lățește, cutia de pantofi plutește.

Și departe în țară, acolo unde câmpul se oprește, unde fiecare cunoaște orice drum, unde aceeași noapte ajunge cu vârful piciorului exact până acolo, Ilie o ia pe scurtătură peste câmp. Poartă o uniformă soldățească, pantofii lui glo-

duroși și o valiză mică. Gara stă solitară, unde se rupe cerul, luminile micului oraș luminează, aliniate una după alta, ca o barieră. Acum granița nu e departe.

În sala de așteptare nu sunt gazete de perete, în spatele geamului, în galantarele goale, e încă praful din vară. Cantonierul mănâncă semințe de floarea-soarelui.

Timișoara, spune Ilie.

Cantonierul scuipă cojile de semințe prin geamul ghișeului, dus-întors, întreabă el.

Doar dus, spune Ilie. Inima îi bate mai repede.

Dâmbul stadionului își trage peste el hățișurile golașe. Ultima minge zburătoare a fost uitată, cântecul interzis s-a cântat prin țară, acum apasă gâtlejul; când vrea să cuprindă spațiul din jurul lui amuțește. Pentru că tancurile sunt pretutindeni în oraș și coada la pâine, în fața magazinului, e interminabilă. Alergătorul de cursă lungă își atârnă sus, pe dâmbul stadionului, picioarele goale deasupra orașului, un palton se ghemuiește în celălalt.

Cuprins

Drumul viermelui în măr 7
Bărbatul în mână 19
Onduleul de pe frunte 23
Un om bun ca pâinea caldă 40
O cravată 53
Viscerele verii 56
Zilele pepenilor, zilele dovlecilor 60
Pisica și piticul 67
Nuci 80
O altă tăcere 89
Aprindere de timpane 97
Cel mai mic bărbat cu bâta cea mai groasă 104
Firul de iarbă în gură 108
Chip fără chip 111
Lama de ras 120
Vulpile cad în capcană 123
Nu spui nimic 129
Capul meu e întunecat 137
Vulpea pe masă 146
Sărutul din palmă 151
Lopata pierdută 156
Când e frig, nu pot să mă uit în apă 160

Mai demult și nu amu 163
Aluniță 169
Bâza 174
Orașul care dă pe-afară 181
Oala de noapte 189
Unghiile cresc 194
Somn transparent 199
Cer alb-negru 202
Zmeură înghețată 207
Străina 212
Nu face nimic 216

La preţul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea
timbrului literar ce se virează
Uniunii Scriitorilor din România,
cont nr. RO44 RNCB 5101 0000 0171 0001,
B.C.R. Unirea, Bucureşti.

Tehnoredactor
MANUELA MĂXINEANU

DTP
EMILIA IONAŞCU
CARMEN PETRESCU

Corector
GEORGETA-ANCA IONESCU

Apărut 2009
BUCUREŞTI – ROMÂNIA

Lucrare executată la „FED PRINT“ S.A.

Scriitoarea germană originară din România Herta Müller s-a născut la 17 august 1953 în satul Nițchidorf, într-o familie de șvabi. În perioada 1973-1976 studiază germanistica și limba și literatura română la Universitatea din Timișoara. Apropierea de Aktionsgruppe Banat o aduce în atenția Securității. Între 1977 și 1979 lucrează ca traducătoare la întreprinderea Tehnometal din Timișoara. Ulterior predă germana ca profesoară suplinitoare. În 1982 debutează cu volumul de povestiri *Niederungen* (*Ținuturile joase*), în care cenzura intervenise considerabil, urmat, în 1984, de un altul, *Drückender Tango* (*Tangou apăsător*). *Niederungen* apare, în același an, în forma sa inițială în Germania, fapt care îi aduce Hertei Müller interdicția de a mai publica în România. Constant hărțuită de Securitate, al cărei colaborator refuză să fie, Herta Müller emigrează în Germania în 1987. Publică romane, între care *Der Mensch ist ein großer Fasan auf der Welt* (*Omul e un mare fazan pe lume*, 1986), ***Încă de pe atunci vulpea era vânătorul*** (*Der Fuchs war damals schon der Jäger*, 1992), *Animalul inimii* (*Herztier*, 1994), *Atemschaukel* (2009), volume de eseuri, între care *Hunger und Seite* (*Foame și mătase*, 1995), *Regele se înclină și ucide* (*Der König verneigt sich und tötet*, 2003), precum și volume de poezie din colaje.

Este laureată a numeroase premii importante – dintre care amintim Premiul Kleist (1994), Premiul european pentru literatură Aristeion (1995), Premiul IMPAC Dublin (1998), Premiul Franz Kafka (1999), Premiul pentru literatură al Fundației Konrad Adenauer (2005). Academia Suedeză îi atribuie în 2009 Premiul Nobel pentru literatură.

Până în prezent cărțile Hertei Müller au fost traduse în peste douăzeci de limbi.

„Premiul Nobel pentru literatură îi este acordat scriitoarei Herta Müller, care descrie cu lirismul său concentrat și proza plină de sinceritate universul celor deposedați."

Motivația juriului Nobel 2009

„O blană de vulpe în apartamentul profesoarei Adina devine un simbol al amenințărilor unei Securități omniprezente pe când regimul începe deja să se clatine. În imagini expresive și de o frumusețe înfricoșătoare, Herta Müller reconstituie panorama crudă și înspăimântătoare a dictaturii și a unei societăți distruse până la rădăcină. Decăderea oamenilor, ba chiar a unei întregi țări, este redată aici până în cele mai mici detalii – în toată această suferință pare că natura însăși trece de partea terorii. ***Încă de pe atunci vulpea era vânătorul*** este probabil cartea cea mai românească a acestei mari autoare de limbă germană."

Ernest Wichner

„Herta Müller face parte din șirul lung al scriitorilor cu o cauză, cu o atitudine în lumea concretă și reală."

Mircea Cărtărescu, *Evenimentul zilei*

„Un roman despre coercițiile dictaturii, despre manipularea prin frică și, mai ales, despre ce face frica din om. O carte despre atmosfera terifiantă creată de Securitate."

Süddeutsche Zeitung

„O voce literară unică, în același timp brutal de sinceră și insuportabil de tristă."

The Review of Contemporary Fiction

Inca de pe atunci vulpea er
0 005853 241020
Pret: 25

ISBN 978-973-689-340-7
9 789736 893407